

Aleg. 37.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o popieraniu kultury krajowej na polu
budowli wodnych.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie z czynności
swych podjętych w dziale robót wodnych, które obejmuje:

- I. Wykonanie uchwał Wysokiego Sejmu, powziętych na ostatniej sesyi;
- II. Załatwienie petycyj przekazanych Wydziałowi krajowemu;
- III. Wnioski w sprawie zapewnienia wykonania w drodze ustawodawczej dwóch nowych
przedsiębiorstw melioracyjnych;
- IV. Uzasadnienie rubryki XIII preliminarza funduszu krajowego na rok 1894;
- V. Wykaz czynności biura melioracyjnego za rok 1892/3, tudzież zmiany w personalu
tego biura.

(Sprawozdanie z postępu robót przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych za rok
1892 Wydział krajowy obecnie Wysokiemu Sejmowi nie może przedłożyć, gdyż odnośne rachunki
budowlane z powodu zgonu rewidenta Mieczysława Wolskiego nie zostały dotychczas przez oddział
rachunkowy sprawdzone).

I. Wykonanie uchwał Wysokiego Sejmu.

Uchwalone przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 23. września 1892 projekty ustaw:

- a) o regulacji Złotej Lipy;
- b) o suszeniu bagien w powiatach łańcuckim i jarosławskim;
- c) o zabudowaniu potoku Michalów;
- d) o zabudowaniu potoku Niszkówki, uzyskały Najwyższą Sankcyę a mianowicie: projekt

ustawy o regulacji Złotej Lipy Najwyższem postanowieniem z dnia 10. maja 1893, projekt ustawy
o osuszeniu bagien łańcucko-jarosławskich Najwyższem postanowieniem z dnia 26. kwietnia 1893,
ostatnie zaś dwa projekty ustaw o zabudowaniu potoków Michalów i Niszkówka Najwyższemi postano-
wieniami z dnia 12. kwietnia 1893.

Sankcyo-
nowane
ustawy me-
lioracyjne

Z uwagi, że zabudowanie potoków Michalów i Niszkówka w myśl postanowień tych ustaw miało być w roku bieżącym rozpoczęte, odnieśliśmy się odezwaniami z dnia 9. maja r. b. L. 22.016 i 22.017 do c. k. Prezydium Namiestnictwa o wyjednanie u Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa, ażeby prowadzenie robót poruczonem zostało sekcji Przemyskiej c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich, a zarazem zgodziliśmy się na wydanie rozporządzeń wykonawczych według projektu c. k. Ministerstwa rolnictwa t. j. z wykluczeniem udziału delegata Wydziału krajowego w zarządzie budowy, z tą jednakże zmianą, ażeby do kolaudacji robót w miejsce zastępcy c. k. Ministerstwa rolnictwa delegowanym był techniczny zastępca c. k. Namiestnictwa, jako dokładniej obeznany z cenami i stosunkami miejscowymi.

Reskryptami z dnia 2. września 1893 L. 12.338 (odnośnie do potoku Niszkówki) i z dnia 3. września 1893 L. 12.339 (odnośnie do potoku Michalów) zgodziło się c. k. Ministerstwo rolnictwa na dopuszczenie techników c. k. Namiestnictwa do kolaudacji, zażądało jednak udziału w komisjach kolaudacyjnych swoich delegatów i zastrzegło sobie prawo do wyznaczania kierowników tych komisji na wypadek, gdyby organa techniczne c. k. Namiestnictwa były do tych czynności delegowane. Żądanie to c. k. Ministerstwa rolnictwa znalazło też wyraz w rozporządzeniach wykonawczych, których publikacja została przez c. k. Namiestnictwo zarządzoną; roboty jednak nie zostały w roku bieżącym rozpoczęte z powodu braku sił w sekcji Przemyskiej c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich.

Rozporządzenie wykonawcze do ustaw o regulacji Złotej Lipy, tudzież o osuszeniu bagien w powiatach łańcuckim i jarosławskim, których rozpoczęcie w roku 1894 jest zamierzonym, zostaną niebawem przedłożone c. k. Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia. Ponieważ zaś pierwsze raty zasiłków z państwowego funduszu melioracyjnego na te przedsiębiorstwa melioracyjne uchwalone już zostały przez Wysoką Radę państwa w budżecie na r. 1893, zatem pozwolił sobie Wydział krajowy wstawić odnośne zasiłki krajowe do preliminarza funduszu krajowego na rok 1894.

Jak już w sprawozdaniu z dnia 11. kwietnia 1893 l. 16.867 mieliśmy zaszczyt zdać sprawę Wysokiemu Sejmowi, zaakceptował Wydział krajowy zredagowany przez c. k. Ministerstwo rolnictwa projekt rozporządzeń wykonawczych do ustaw o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Stryja i Skawy, zażądał jednak w interesie ekonomicznego wykonania robót ustanowienia delegatów do zarządu budowy, oraz zastąpienia organów c. k. Ministerstwa rolnictwa technikami c. k. Namiestnictwa przy kontroli technicznej i wykonaniu robót (odezwa Wydziału krajowego z dnia 6. grudnia 1892 l. 59.780). W odpowiedzi na to żądanie otrzymał Wydział krajowy załączoną odezwę c. k. Namiestnictwa z dnia 22. kwietnia 1893 l. 31.958, a gdy mimo ponownego przedstawienia zawartego w załączonej odezwie z dnia 2. maja 1893 l. 20.923 c. k. Ministerstwo rolnictwa w re-skrypcie z dnia 20. lipca 1893 l. 11.776 (intymowanym odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 11. wrześ-
 1893 l. 73.012) nie przychyliło się do życzeń Wydziału krajowego, mimo że decyzja ta przekra-
 czała ramy postanowień §. 5. odnośnych ustaw, które poruczają ułożenie tych rozporządzeń wyko-
 nawczych Wydziałowi krajowemu wspólnie z Namiestnictwem, widzieliśmy się spowo-
 dowanymi zgodzić się na projekt ministerjalny (identyczny dla obu przedsiębiorstw), który w załączeniu
 dla wiadomości Wysokiego Sejmu przedkładamy, a zarazem zażądaliśmy odezwą z dnia 22 wrześ-
 1893 l. 48.902 zarządzenia dochodzeń wskazanych w §§. 11. do 16. ustawy z d. 30. czerwca
 1884. Dz. u. p. Nr. 117 celem jak najrychlejszego rozpoczęcia robót.

Budowa przy tych 2 przedsiębiorstwach melioracyjnych nie została w r. 1893 rozpoczęta, gdyż c. k. Ministerstwo rolnictwa dopiero reskryptem z dnia 20. listopada 1893. l. 19.544 poleciło sekcji Przemyskiej c. k. oddziału leśnotechnicznego dla zabudowań potoków górskich poczynić potrzebne kroki dla podjęcia robót z wiosną 1894.

Przedłożony sprawozdaniem wymienionej sekcji z dnia 12. i 13. grudnia 1893. l. 224 i 225 program na rok 1894. obejmuje następujące roboty:

a) w dorzeczu Skawy: zabudowanie potoków Stanaszków, Księżego i Żarnówka kosztem 26.000 zł w. a.

b) w dorzeczu Stryja: zabudowanie potoków: Huściaków, Diwcy, Bóg, Hołyczny i Stepanów kosztem 8.816 zł. 10 ct., tak iż na rok 1895 pozostałoby do wykonania tylko zalesienie wraz z robotami uzupełniającymi kosztem 1.922 zł. 6 ct.

W sprawie rozporządzenia wykonawczego do ustawy o regulacji Białej i uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Dunajca, którego projekt identyczny z obowiązującymi już i zatwierdzonymi instrukcjami dla innych przedsiębiorstw mieliśmy zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi przy sprawozdaniu z dnia 11. kwietnia 1893. l. 16.867, otrzymaliśmy w odezwie c. k. Namiestnictwa z dnia 24. marca 1893. l. 21.637, decyzją c. k. Ministerstwa rolnictwa, które zażądało następujących ważniejszych zmian, względnie uzupełnień:

1) wydania oddzielnych postanowień dla robót rzecznych i wałowych z jednej strony, z drugiej zaś dla robót górskich, przy których ingerencja delegata Wydziału kraj. ma być wykluczona;

2) uchylenia drugiego ustępu §. 3., który wzbrania wykonania prywatnych budowli sprzecznych z projektem regulacyjnym;

3) zmiany wymiaru rat datku z państwowego funduszu melioracyjnego, tak iż te raty wynosić mają w latach 1892—4 po 44.006 zł., w. a. w następnych zaś 12 latach po 63.540 zł. 16 ct. rocznie;

4) rozdziału datku państwowego dotacyi budowli wodnych na lat 14 po mniej więcej 8.660 zł. (zamiast lat 15);

5) zmiany §. 6. w tym kierunku, że wypłata rat zasiłków ze skarbu państwa nastąpi tylko wtedy i o tyle, o ile raty te potrzebne będą rzeczywiście do wykonania przedsiębiorstwa wedle programu, oraz że raty te będą asygnowane wówczas, kiedy odnośne raty zasiłku krajowego i datki stron interesowanych wypłacone zostaną do funduszu regulacyjnego;

6) zamieszczenia w §. 7. dodatkowego postanowienia tej treści, że spłata zapadłych datków interesowanych powiatów nie może być zawiśłą od poprzedniego ściągnięcia datków konkurencyjnych od stron prywatnych;

7) ograniczenia zakresu działania delegata Wydziału krajowego w zarządzie budowy przy robotach rzecznych i wałowych, wskutek czego §. 9. miałby opiewać następnie:

„Dla pomocy kierowników budowy w sprawach administracyjnych, jako to: dla interwencji przy rozprawach o odszkodowanie za zajęte grunta, przy ugodach o cenę materiału i robocizny i t. p., niemniej dla prowadzenia ksiąg podczas budowy ustanawia Wydział krajowy według potrzeby i własnego uznania delegatów zaufania godnych, z miejscowymi stosunkami i cenami obznajomionych, którym w kierownictwie budowy przysługuje głos doradczy.

„Ci delegaci przechowują u siebie fundusze przez Wydział krajowy na budowę asygnowane i zarządzają nimi, znoszą się we wszystkich im poruczonych sprawach bezpośrednio z Wydziałem krajowym i są odpowiedzialnymi za całość tych funduszy, jako też za odpowiednie i udokumentowane wyrachowanie się z wydatków poczynionych z tych funduszy“.

8) wykluczenia ingerencji c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych przy zatwierdzaniu statutów kasy chorych (w §. 15. projektu), oraz zaniechania założenia osobnej instytucji dla ubezpieczenia robotników od wypadków.

9) opuszczenia ustępów 3 i 4 §. 19. a natomiast zamieszczenia następującego dodatku:

„Namiestnictwo przedkłada zamknięcie rachunkowe Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia, a ta władza decyduje także o zarzutach podniesionych przez Wydziały powiatowe, co do których nie doszło do skutku porozumienie z Wydziałem krajowym“.

Odezwą z dnia 21. kwietnia 1893 l. 19.134 wystosowaną do c. k. Namiestnictwa zgodził się Wydział krajowy na zmiany przytoczone powyżej (pod 3, 4, 6, 7, 8, i 9), natomiast oświadczył się przeciw proponowanej zmianie §§. 3. i 6. projektu rozporządzenia wykonawczego, t. j. przeciw uchyleniu zakazu stawiania prywatnych budowli sprzecznych z projektem regulacyjnym, tudzież przeciw

proponowanemu przez Ministerstwo sposobowi stopniowej wypłaty zasiłków państwowych, dopiero po ukończeniu pewnej partii robót w kwotach częściowych od wypadku do wypadku na podstawie specjalnych uzasadnionych wniosków Wydziału krajowego, i to jeszcze pod warunkiem, jeżeli strony interesowane swe datki uiszczą. Uchylenie bowiem tego zakazu ułatwiłoby spekulantom stawianie budowli w projektowanej trasie rzeki i wałów lub też zakładów do piętrzenia wody, któreby następnie po wygórowanych cenach i ze stratą czasu kosztem funduszu regulacyjnego musiały być wywłaszczane; proponowana zaś drobiazgowa wypłata zasiłków państwowych, pominiawszy że nie licuje z postanowieniem §. 4. ustawy, utrudniłaby Wydziałowi krajowemu ekonomiczne przeprowadzenie przedsiębiorstwa, albo też wymagałaby zaliczek z funduszu krajowego.

Również oświadczył się Wydział krajowy przeciw zamieszczeniu odrębnych postanowień dla zabudowań potoków górskich w dorzeczu Białej, oraz wyeliminowaniu delegata z zarządu budowy przy tem zabudowaniu; gdy jednak c. k. Ministerstwo rolnictwa reskrytem z dnia 30. czerwca 1893. l. 10.664 domagało się ponownie wydania odmiennych postanowień dla leśników rządowych prowadzących roboty górskie, Wydział krajowy, pragnąc definitywnie zorganizować zarząd budowy przy tak wielkiem przedsiębiorstwie, zgodził się odezwą z dnia 18. lipca 1893. l. 37.017 na to żądanie i ułożył nowy projekt rozporządzenia wykonawczego, według którego w myśl życzenia c. k. Ministerstwa rolnictwa cała administracja i techniczne kierownictwo zabudowań potoków górskich spoczywać będzie wyłącznie w rękach leśników rządowych.

Projekt ten zatwierdziło wreszcie c. k. Ministerstwo rolnictwa reskrytem z dnia 7. listopada 1893. l. 18.465 i zaasygnowało równocześnie przypadającą za rok 1893. drugą ratę zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego.

W projekcie rozporządzenia wykonawczego do ustawy o uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami (alegat 3 do sprawozdania Wydziału kraj. z dnia 11. kwietnia 1893. l. 16.867) zażądało c. k. Ministerstwo rolnictwa reskrytem z dnia 6 maja 1893. l. 2.112 (odezwa c. k. Namiestnictwa z dnia 19. maja 1893. l. 39.280) zmian następujących:

1) uchylenia w §. 3. zakazu stawiania prywatnych budowli sprzecznych z projektem melioracyjnym (podobnie jak w rozporządzeniu wykonawczem dla regulacji Białej);

2) zmiany §§. 8. i 9. w tym kierunku, że nadzór nad robotami wykonywać ma dyrektor kraj. biura melioracyjnego, oraz że zakres działania delegata Wydziału krajowego w zarządzie budowy ma być ograniczonym podobnie, jak przy regulacji Białej;

3) uchylenia obu końcowych zdań §. 21., w których miejsce zaproponowało c. k. Ministerstwo rolnictwa następujący dodatek:

„Namiestnictwo ma zamknięcie rachunkowe przedłożyć Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia, które rozstrzyga także ewentualnie zarzuty Wydziału spółki, co do których nie doszło do skutku porozumienie z Wydziałem krajowym“.

Zarazem zażądało c. k. Ministerstwo rolnictwa od Wydziału krajowego dostarczenia władzy politycznej „dat potrzebnych do oznaczenia okręgu konkurencyjnego i założenia spółki wodnej“, — przyczem zaznaczyło, że w razie gdyby w tej kwestyi różnica zdań dalej istniała, nie będzie mogło nastąpić ostateczne zatwierdzenie rozporządzenia wykonawczego nawet w razie wprowadzenia do projektu zmian przez Ministerstwo wskazanych, jako też wypłata zasiłków dla tego przedsiębiorstwa.

Odezwą z dnia 26. maja 1893. l. 26.024 zgodził się Wydział krajowy na proponowane przez Ministerstwo zmiany rozporządzenia wykonawczego. Co się zaś tyczy oznaczenia okręgu konkurencyjnego dla tego przedsiębiorstwa, które wedle §. 3. specjalnej ustawy należy do władz administracyjnych (wskazanych w §. 75. kraj. ustawy wodnej, oświadczył Wydział krajowy, że i obecnie zajmuje zasadnicze stanowisko zaznaczone w odezwach z dnia 21. maja 1888. l. 20.966 i z dnia 8. września 1888. l. 37.382, oraz zastrzega się przeciw przytoczonemu ustępowi reskryptu ministerialnego, jakoby z powodu tego stanowiska Wydziału krajowego rozporządzenie wykonawcze nie miało

być zatwierdzonem a wypłata zasiłków państwowych mogła być odmówiona, czyli że sankcyonowana ustawa nie miałaby być wykonaną.

Gdy jednak koszta oznaczenia okręgu, tudzież zestawienia katastru konkurencyjnego obciążają fundusz budowy, a przy regulacji Krzemienicy okazało się, że wygotowanie takiego operatu przez przyjętych w tym celu przez c. k. Namiestnictwo dyetaryuszów pozostawiało wiele do życzenia, postanowiliśmy wyjątkowo przy uzupełnieniu obwałowania Wisły w powiecie wielickim, gdzie już roboty są w toku, dla przyspieszenia sprawy poruczyć tę czynność starszemu inżynierowi biura melioracyjnego w Krakowie, Stanisławowi Chrząszczewskiemu.

Reskryptem z d. 5 września 1893 l. 14.735 zatwierdziło c. k. Ministerstwo rolnictwa rzezony projekt rozporządzenia wykonawczego, a zarazem na odnośne żądanie Wydziału krajowego co do ułożenia normalnego rozporządzenia wykonawczego do specjalnych ustaw melioracyjnych, oznajmiło, że „rozporządzenie wykonawcze dla obwałowania prawego brzegu Wisły, pominąwszy zmian, które mogą być potrzebne dla innych przedsiębiorstw ze względu na ewentualne specjalne stosunki, może służyć za wzór przy układaniu rozporządzeń wykonawczych dla przedsiębiorstw melioracyjnych z wyjątkiem zabudowań potoków górskich“.

Wedle odezwy c. k. Prezydym Namiestnictwa z d. 11. czerwca 1893 l. 6276/pr. uzyskał uchwalony przez Wysoki Sejm na posiedzeniu d. 6. kwietnia 1892 projekt ustawy o regulacji rzeki Dniestru między Rozwadomem a Żurawnem Najwyższą sankcyę pod dniem 1. maja 1893.

W myśl §. 6. tej ustawy udzieliło nam c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 8. lipca 1893 l. 48.768 projektu rozporządzenia wykonawczego, wedle którego roboty mają być oddane w przedsiębiorstwo, następnie zaś odezwaniami z dnia 5. września 1893 l. 45.780 i z d. 8. września 1893 l. 72.990 kosztorys na przeprowadzenie pomiarów hydrometrycznych potrzebnych do obliczenia normalnych szerokości Dniestru (w sumie 2.750 zł. w. a.), oraz preliminarz kosztów kierownictwa budowy obliczonych na 11.000 zł. w. a. rocznie.

Na postanowienia projektu rozporządzenia wykonawczego zgodził się w ogóle Wydział krajowy, zażądał zaś tylko dla uchylenia w przyszłości nieporozumień zamieszczenia bliższych postanowień co do wysokości dodatku budowlanego kierownika budowy i jego pomocniczych organów technicznych, dokładniejszego określenia agend kierownika budowy i postępowania przy rozprawach ofertowych, tudzież przy wykupnie i intabulacji gruntów (odezwa z dnia 18. lipca 1893 l. 37.014).

Preliminarz kosztów utrzymania oddziału technicznego, który ma przeprowadzić regulację Dniestru, przedstawia się wedle powołanej odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 8. września 1892 l. 72 990 następnie :

1. płace i dodatki budowlane trzech techników	7.200 zł.
2. koszta podróży, inspekcij, kołaudacyj itp.	1.000 „
3. pomoc przy pomiarach	1.000 „
4. kancelarya i pomoc pisarska	1.060 „
5. remuneracye dla urzędników c. k. Namiestnictwa za nadobowiązkowe prace	740 „
Razem	11.000 zł.

Ze względu, że kosztorys regulacji Dniestru przewidywał na koszta zarządu sumę 146.991 zł. 51 c. w. a. i to już łącznie z kosztami komisji krajowej dla regulacji wód w Galicyi, a koszta utrzymania wymienionego oddziału w ciągu 15-letniego okresu budowy przekroczyłyby tę sumę o 18.008 zł. 49 ct. w. a., zwróciliśmy odezwą z d. 10. października 1893 l. 48.125 uwagę c. k. Namiestnictwa na możliwość i potrzebę obniżenia kosztów zarządu w następujących kierunkach :

1. zmniejszenie liczby techników z 3 na 2, w skutek czego wydatek 7.200 zł. zredukowałby się do 5.460 zł., zwłaszcza że przy podobnej budowie prowadzonej przez Wydział krajowy, mianowicie regulacji Białej i obwałowaniu prawego brzegu Dunajca, gdzie długość trasy jest przeszło

trzy razy większą a kierownictwo z powodu prowadzenia robót we własnym zarządzie uciążliwszem, wystarcza dwóch techników krajowych ;

2. możliwość wyeliminowania kwoty 1.000 zł. na pomiary, gdyż i ten wydatek powinien obciążać inne rubryki kosztorysowe ;

3. zbędność pomocy pisarskiej, gdyby kierownictwo budowy przyjęło uczniów kraj. kursu dozorców melioracyjnych do dozoru robót ;

4. wyeliminowanie remuneracji 740 zł. dla urzędników c. k. Namiestnictwa, gdyż jakkolwiek Wydział krajowy od lat ośmiu cały szereg podobnych robót prowadzi, krajowe biura tak administracyjno-techniczne, jak i rachunkowe nie otrzymywały żadnych remuneracji z funduszków budowy.

Wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z d. 26. lipca r. b. l. 49.462 i z d. 2. sierpnia 1893 l. 56.888 zamierzonym było wykonanie w roku bieżącym następujących robót :

a) 2 przekopów, 1 opaski, 3 tam i 4 płotków pod Zaleścami i Borodczycami przy ujściu Stryja kosztem 51.500 zł. ; b) 2 przekopów, 2 zamknięć i 1 opaski pod Rozwadowem i Weryniem kosztem 25.000 zł.

Odezwaniami z d. 4. i 11. sierpnia 1893 l. 40.482 i 41.832 zaakceptował Wydział krajowy sporządzone przez c. k. Namiestnictwo plany i kosztorysy a c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptami z d. 30. września 1893 l. 22.298 i 22.594 zatwierdziło odnośne operaty; o ile jednak Wydziałowi krajowemu wiadomo, roboty powyższe z powodu zarządzanej przez Ministerstwo zmiany trasy przekopu pod Zaleścami, która wymaga nowych pertraktacyj o wykupno gruntów, nie mogły być jeszcze dotychczas rozpoczęte.

Uchwała w sprawie odbudowania szluz i przepustów w wałach rzeki Uszwicy.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego z petycji gminy Borzęcin pow. Brzeskiego o zapomogę na odbudowanie szluz w wałach rzeki Uszwicy powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 17. maja 1893 do l. s. 832 następującą uchwałę :

„I. Na odbudowanie szluz i przepustów w wałach rzeki Uszwicy przyznaje Sejm zasilek bezwrotny w wysokości $\frac{1}{3}$ części kosztów budowy pod warunkiem, jeżeli reszta kosztów pokryta zostanie po połowie przez c. k. skarb państwa i konkurencyą.

II. Na cel powyższy otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt dodatkowy na rok 1893 w kwocie 2.000 zł. w. a.

Gdy sprawa powyższa znajdowała się już w toku rokowań między c. k. Namiestnictwem a Wydziałem krajowym od czasu powodzi zatorowej w r. 1891, a udzielenie subwencji uczyniono zależnym od przedłożenia odpowiedniego projektu technicznego ze strony Wydziału powiatowego w Brzesku, zakomunikowaliśmy przytoczoną uchwałę Wysokiego Sejmu reskryptem z dnia 30. maja 1893 l. 26.450 temu Wydziałowi powiatowemu z wezwaniem do nadesłania projektu po myśli reskryptu Wydziału krajowego z d. 22. listopada 1892 l. 13.491.

Według projektu przedłożonego przez wymieniony Wydział powiatowy relacją z dnia 7. sierpnia 1893 l. 1.797 okazuje się potrzeba zbudowania :

a) 21 szluz w wałach Uszwicy kosztem	.	.	.	5.500 zł. 30 ct.
b) 9 takichże obiektów w wałach Uszewki (dopływu Uszwicy) kosztem	.	.	.	2.901 „ 20 „
<u>razem kosztem</u>				8.401 zł. 50 ct.

tak iż w myśl powyższej uchwały Wysokiego Sejmu przypadłyby na kraj, państwo i konkurencyę datki w kwocie po 2.800 zł. 50 ct. w. a.

Ze względu na nagłą potrzebę odbudowania rzeczonych obiektów, w braku których położone nad Uszwicą i Uszewką gminy i obszary dworskie trzykrotnie zostały dotknięte zalewem w roku bieżącym, odnieśliśmy się odezwą z d. 11 sierpnia 1893 l. 41.950 do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie u JE. p. Ministra rolnictwa subwencji w wysokości $\frac{1}{3}$ części kosztów, t. j. w kwocie okrągłej 2.800 zł. z dotacyi dyspozycyjnej przeznaczonej na popieranie mniejszych melioracyj, a zarazem posta-

nowiliśmy w myśl powyższej uchwały Wysokiego Sejmu wstawić do preliminarza funduszu krajowego na rok 1894 tytułem drugiej raty zasiłku krajowego dotacją w kwocie 800 zł. w. a.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego z petycji miejscowości Czekaj pniowski pow. tarnobrzesckiego o przesunięcie trasy prawego wału Sanu powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 9. maja 1893 następujące uchwały:

„1. Na pokrycie nadwyżki kosztów przełożenia trasy prawego wału Sanu w Czekaju pniowskim powiatu tarnobrzesckiego przyznaje Sejm 40% zasiłek w kwocie 2.333 zł. pod warunkiem, jeżeli c. k. Rząd i powiat tarnobrzescki przyczynią się do pokrycia reszty tej nadwyżki bezzwrotnymi zasiłkami w stosunku oznaczonym w §. 3. ustawy z dnia 9. czerwca 1889 Dz. u. kraj. Nr. 48.

2. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wstawienia powyższego zasiłku krajowego do Rub. XIII. preliminarza funduszu krajowego na rok 1894“.

Uchwałę powyższą zakomunikowaliśmy c. k. Namiestnictwu odezwą z dnia 30. maja 1893 l. 26.600 z prośbą o wyjednanie u c. k. Ministerstwa rolnictwa zmiany trasy wału, oraz zasiłku w kwocie 2.333 zł. z państwowej dotacji dyspozycyjnej, równocześnie zaś zawiadomiliśmy o tej uchwale Wydział powiatowy w Tarnobrzegu z wezwaniem do przedłożenia Wydziałowi krajowemu uchwały Rady powiatowej co do pokrycia 20% nadwyżki kosztów w kwocie 1.166 zł. 50 ct. z funduszu powiatowego.

Odezwą z d. 8. października 1893 l. 80.444 zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo, że c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z d. 25. września 1893 l. 15.298 udzieliło na ten cel żądanej subwencji w kwocie 2.333 zł. płatnej z końcem roku 1894 po wykazaniu, że roboty ukończono według planu; — a również i Wydział powiatowy tarnobrzescki doniósł nam sprawozdaniem z dnia 30. września 1893 l. 4.392, że tantejsza Rada powiatowa uchwałą z d. 13. września 1893 przyjęła na fundusz powiatowy 20% nadwyżki kosztów w kwocie 1.166 zł. Gdy więc w ten sposób warunki powyższej uchwały Wysokiego Sejmu zostały wypełnione, pozwoliliśmy sobie wstawić do preliminarza funduszu krajowego na rok 1894 zasiłek na przełożenie trasy prawego wału Sanu w Czekaju pniowskim w kwocie 2.333 zł. w. a.

W wykonaniu uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 6. kwietnia 1892 powziętych w sprawie poparcia przez kraj melioracyj prywatnych, poczynił Wydział krajowy następujące dalsze zarządzenia:

1) wysłał za granicę kierowników krajowych szkół garncarskich w Kołomyi i Porębie: Aleksandra Klimaszewskiego i Władysława Szczytnickiego dla zaznajomienia ich z wyrobem rurek drenowych;

2) urządził kurs praktyczny dla strycharzy drenarskich w Kołomyi, na którym odbyło praktykę 10 uczniów, mianowicie 5 uczniów przysłanych przez właścicieli dóbr posiadających już, lub zamierzających urządzić fabryki drenów (w Leszczowatym, Jabłonce, Klimkówce, Błudnikach i Piadykach), 1 garncarz przysłany przez Wydział powiatowy śniatyński i 4 garncarzy kołomyjskich;

3) na wniosek kierownika krajowej stacji ceramicznej Edmunda Krzena rozpiął konkurs na projekt pieca do wypalania rurek drenowych, oraz suszarni, polecony zaś do 1-ej nagrody przez komisję znawców, — złożoną z pp. profesora Juliana Zachariewicza, budowniczego Jana Lewińskiego i kierownika krajowej stacji ceramicznej Edmunda Krzena, — projekt z wykazem materiałów i robocizny zamierza rozesać między wszystkich właścicieli majątków zamierzających urządzić fabryki drenów.

W ciągu roku bieżącego dostarczył Wydział krajowy na koszt kraju i państwa pras drenarskich wraz z przyborami właścicielom następujących majątków:

1) Zamulińce, powiat Kołomyja (prasa oddana została na razie do użytku kursu drenarskiego w szkole garncarskiej w Kołomyi, gdyż właściciel zamierza dopiero w roku przyszłym urządzić fabrykę drenów);

2) Jabłonka, powiat Brzozów;

Uchwała
w sprawie
przełożenia
trasy pra-
wego wału
Sanu w Cze-
kaju pniow-
skim.

Popieranie
przez kraj
melioracyj
prywatnych.

- 3) Leszczowate, powiat Lisko ;
- 4) Podwysokie, powiat Rudki ;
- 5) Błozew górna, powiat Staremiasto ;
- 6) Krzywaczka, powiat Myślenice ;
- 7) Osiek, powiat Biała ;

8) Wierzchnia polna, powiat Kałusz (pierwotnie zamierzono założyć fabrykę drenów w Zawadce, na wniosek jednak Rady oddziału c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego i Wydziału powiatowego w Kałuszu obrano Wierzchnię polną, jako miejscowość dla właścicieli dogodniejszą.

Nie dostarczono dotychczas pras drenarskich właścicielom dóbr w Porchowy, gdzie fabryka ma być dopiero w roku 1894 założoną, oraz w Tłumaczu, skąd ani odpowiedzi ani próbek gliny nie nadesłano, — w skutek czego Wydział krajowy postanowił prasę przeznaczoną dla Tłumacza oddać do dyspozycji p. Edwinowi Hohendorffowi w Horożance, którą to miejscowość Wydział powiatowy w Podhajcach sprawozdaniem z dnia 2. listopada 1892 l. 1.962 za odpowiednią i dla stron dogodną uznał.

Od listopada 1892, do którego to terminu wpłynęło 38 zgłoszeń o dostarczenie pras drenarskich, przybyły następujące przez Wydziały powiatowe, względnie okręgowe Towarzystwa rolnicze przedłożone wnioski w sprawie założenia fabryk drenarskich :

1) w Brzezinach ad Zawada, powiat Nowy Sącz, u Dra Włodzimierza Olszewskiego, właściciela fabrycznej cegielni ;

2) w Chodorowie, powiat Bóbrka, u Elżbiety hr. de Veaux ;

3) w Krzeszowicach, powiat Chrzanów, u Andrzeja hr. Potockiego ;

4) w Kornatce pod Dobczycami, powiat Wieliczka, u Henryka Turnau'a ;

5) w powiecie Mościskim :

a) w Dolhomościskach u Zdzisława Gottleba ;

b) w Kalnikowie u Bolesława Orzechowicza ;

c) w Ostroźcu u Jana Janickiego ;

d) w Zarzeczcu u Józefa Jarolima ; lub wreszcie

e) w Mościskach u Andrzeja hr. Cetnera.

Ze względu tedy na liczne zgłoszenia o dostarczenie pras drenarskich, tudzież z uwagi, że w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6. kwietnia 1892 przy stopniowem utworzeniu 10 ekspozytur biura melioracyjnego okazuje się potrzeba urządzenia 50 fabryk drenów (po 5 fabryk w okręgu każdej ekspozytury), pozwoliliśmy sobie wstawić do preliminarza funduszu krajowego na rok 1894 dotację 5.000 zł. na zakładanie fabryk drenarskich (jak na rok 1893), oraz zaproponować rezolucję do c. k. Rządu o przyznanie na ten cel subwencji 5.000 zł. w roku 1894. Przy tej dotacji i równej pomocy państwa, możliwem będzie zaopatrzenie rolników w całym kraju w rurki drenowe w ciągu lat pięciu t. j. od roku 1893 do 1897.

Kształcenie
techników
melioracyj-
nych.

Z trzech stypendystów kształcących się w roku 1892—3 w technice melioracyjnej na akademiach rolniczych w Wiedniu i Poppelsdorf pod Bonn ukończyło tylko dwóch przepisane studia, mianowicie: inżynier-adjunkt biura melioracyjnego, Aleksander Wierzbicki i ukończony słuchacz inżynierii Julian Misiakiewicz. Trzeci stypendysta Kazimierz Rogoziński z powodu choroby nie ukończył kursu melioracyjnego w akademii rolniczej w Poppelsdorf.

Wyznaczone uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 6. kwietnia 1892 dwa stypendya krajowe po 1.000 zł. rocznie na rok szkolny 1893—4 nadał Wydział krajowy dekretem z dnia 29. września 1893 l. 41.567 inżynierom adjunktom biura melioracyjnego: Józefowi Gryzieckiemu i Michałowi Kornelli, stypendyum zaś rządowe ukończonemu słuchaczowi inżynierii na politechnice lwowskiej Władysławowi Brodowiczowi. Gryziecki i Brodowicz mają uzupełnić swe studia na kursie melioracyjnym w Poppelsdorf, Kornella zaś na akademii rolniczej w Wiedniu.

Regulacja rzek karpackich.
W sprawie regulacji rzek karpackich w myśl rezolucji Wysokiego Sejmu z d. 6. kwietnia 1892 nie otrzymał Wydział krajowy żadnego zawiadomienia o decyzji c. k. Rządu mimo kilkakrotnych przypomnień i mimo, że w roku bieżącym wylewy rzek karpackich dotknęły kraj niemal w tym stopniu, jak pamiętna powódź w roku 1884.

Instrukcja służbowa dla biura melioracyjnego przy Wydziale krajowym.
Uchwaloną przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 9. maja 1893 instrukcję służbową dla biura melioracyjnego udzielił Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu celem zarządzenia publikacji w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych, co też wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 17. października 1893 l. 81.914 już nastąpiło.

II. Załatwienie wniosków i petycji Wydziałowi krajowemu przekazanych.

Wniosek pośle Rutowskiego i towarzyszy w sprawie budowy kanałów spławnych łączących Dniestr z Sanem doliną rzeki Wiszni, tudzież Wisłę z Odrą i Odrę z Dunajem, oraz przyspieszenia regulacji Dniestru i Sanu na przestrzeni leżącej w trasie tych kanałów.

Gdy budowa kanału spławnego, łączącego Dunaj z Odrą z ewentualnem rozgałęzieniem do Łaby i Wisły była już przedmiotem obrad Izby posłów Rady państwa, która w tym celu odnośną rezolucję do c. k. Rządu uchwaliła, wniosek zaś pośle Rutowskiego zmierza do uzupełnienia sieci dróg wodnych w interesie kraju naszego, który produkując przeważnie płody surowe o wielkiej objętości w stosunku do ich wartości bez taniej komunikacji wodnej nawet przy najniższych taryfach kolejowych ekonomicznie się nie podniesie; — Wydział krajowy uważał za wskazane wniosek ten przedłożyć c. k. Rządowi z gorącym poparciem i odniósł się odezwą z dnia 6. września 1893 l. 29.097 do c. k. Namiestnictwa z prośbą o wyjednanie u J. E. pp. Ministrów handlu i spraw wewnętrznych:

- 1) ażeby przy zrealizowaniu projektu kanału łączącego Dunaj z Odrą, Wysoki c. k. Rząd zainicjował i przeprowadził budowę kanałów spławnych łączących Odrę z Wisłą i San z Dniestrem;
- 2) ażeby regulacja rzeki Sanu od ujścia Wiszni do Wisły, tudzież zostającej pod pieczęią rządową przestrzeni Dniestru została wedle możliwości przyspieszoną.

Petycja 4 gmin powiatu bialskiego o wykończenie kanału ulgi Macocha. Soli.
W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego o petycji gmin Bielany, Łąki, Nowawies i Kańczuga o wyjednanie u c. u. Rządu wykończenia kanału ulgi między potokiem Macochą a rzeką Solą powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 12. maja 1893 l. s. 534 następującą uchwałę;

„Petycję gmin Bielany, Łąki, Nowawies i Kańczuga odstępuje się Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia“.

Jak już w przedłożeniu z dnia 11. kwietnia 1893 l. 16.867 (str. 9 i 10) mieliśmy zaszczyt zdać sprawę Wysokiemu Sejmowi, rzeczony kanał ulgi, którego koszta obliczyła krakowska ekspozytura biura melioracyjnego na 16.000 zł., został już w części wykonany w roku 1892 przy pomocy zasiłku krajowego w kwocie 7.000 zł. udzielonego powiatowi bialskiemu z krajowego funduszu zapomowego, przyznanie zaś subwencji państwowej uczyniło c. k. Ministerstwo rolnictwa zależnem od uzupełnienia projektu technicznego.

O tym stanie sprawy zawiadomiliśmy petycyonujące gminy za pośrednictwem bialskiego Wydziału powiatowego reskrytem z dnia 30. maja 1893 l. 26.460. a zarazem wezwaliśmy wymienioną ekspozyturę biura melioracyjnego do bezwzględnego przedłożenia projektu. Nadesłany sprawozdaniem z dnia 10. lipca r. b. l. 413 przez tę ekspozyturę projekt udzieliliśmy c. k. Namiestnictwu odezwą z dnia 17. lipca r. b. l. 33.901, zawiadomienia jednak o decyzji c. k. Ministerstwa rolnictwa nie otrzymaliśmy dotychczas.

Petycja Wydziału powiatowego w Myślenicach o regulację rzek Raby i Skawy.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego z petycji myślenickiego Wydziału powiatowego o regulacją rzek Raby i Skawy powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 9. maja 1893 l. s. 199 następującą uchwałę:

„Petycją l. s 199 Wydziału powiatowego w Myślenicach o regulację rzek Raby i Skawy przekazuje Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i ewentualnego uwzględnienia w mającym się przedłożyć Sejmowi programie regulacji wód i melioracyj w całym kraju“.

O tej uchwale zawiadomiliśmy wymieniony Wydział powiatowy reskryptem z d. 26. maja 1893 l. 25.145 z tą uwagą, że program regulacji wód z uwzględnieniem regulacji rzek Raby i Skawy przedłożymy Wysokiemu Sejmowi na najbliższej sesji.

Petycja gminy Nienowice o regulację rzeki Wiszni.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego z petycji gminy Nienowice o zasiłek na regulację rzeki Wiszni powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 12. maja 1893 do l. s. 535 następującą uchwałę:

„Petycją gminy Nienowice odstępuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i możliwego uwzględnienia“.

W skutek tej uchwały odnieśliśmy się reskryptem z dnia 23. maja 1893 l. 25.680 do Wydziału powiatowego w Jarosławiu o zbadanie stanu rzeki Wiszni w wymienionej gminie i przedłożenie w tej sprawie opinii, a ewentualnie także deklaracji stron interesowanych co do pokrycia $\frac{1}{3}$ części kosztów, jeżeli Wydział powiatowy uzna tę lokalną regulację za potrzebną.

Sprawozdaniem z dnia 18. sierpnia 1893 l. 3.101 przedstawił nam Wydział powiatowy jarosławski naglącą potrzebę lokalnej regulacji Wiszni, która w gminie Nienowicach na przestrzeni od ujścia kanału Burowskiego do przekopu pod Michałówką wyrządza wielkie spustoszenia przez obrywanie gruntów nadbrzeżnych i placów budowlanych wraz z budynkami, co się tyczy zaś pokrycia datków konkurencyjnych oświadczył gotowość przeprowadzenia rokowań ze stronami interesowanymi, skoro plan i kosztorys zostanie sporządzonym.

Zgodnie z opinią Wydziału powiatowego zarządziliśmy wykonanie zdjęć i sporządzenie projektu, w którym to celu reskryptem z d. 2. września 1893 l. 45.396 wydelegowaliśmy do Nienowic inżyniera-adjunkta biura melioracyjnego Seweryna Nowakowskiego.

Petycja gminy Skład solny o odszkodowanie strat poniesionych wskutek przekopu rzeki Sanu.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego z petycji gospodarzy gminy Skład solny w powiecie Przemyskim o odszkodowanie poniesionych strat z powodu źle dokonanego przekopu rzeki Sanu powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 20. maja 1893 do l. s. 742 następującą uchwałę:

Petycję gospodarzy gminy Skład solny w powiecie przemyskim odstępuje się c. k. Rządowi do możliwego uwzględnienia“.

W skutek powyższej uchwały, która pismem Marszałkowskiem z tej samej daty udzieloną została JE. p. Namiestnikowi, zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 20. listopada 1893 l. 72.833, że wedle relacji c. k. Starostwa w Przemyślu z d. 3. września 1893 l. 23.748 twierdzenie gminy Skład solny, jakoby wykonany przekop był przyczyną zrywania jej gruntów, jest bezpodstawnem, gdyż brzegi położone nad starem łożyskiem Sanu tak długo podlegać muszą zrywaniu, dopóki nowo otwarty przekop samoczynny do tego stopnia się nie rozszerzy i nie pogłębi, ażeby całą wodę mógł pomieścić.

Jakkolwiek więc pretensye gminy Skład solny są najzupełniej zdaniem c. k. Namiestnictwa nieuzasadnione, to przecież c. k. Namiestnictwo uwzględniając smutne jej położenie spotęgowane jeszcze tegoroczną powodzią, zamierza zwrócić jej złożony datek konkurencyjny w kwocie 399 zł. 83 ct.

Zarazem oznajmiło c. k. Namiestnictwo, że oczyszczenie przekopu ze żwiru, naprawa tamy zamykającej i wykonanie zamknięć starego koryta są po większej części w toku, a ponieważ tego-

roczne wody przekop rozszerzyły, należy się spodziewać jego realizacji, po której brzegi nie będą podlegać zrywaniu.

Uchwałą z dnia 20. maja 1893 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia między innymi petycję I. s. 1.201 Wydziału powiatowego w Kałuszu o regulację rzeki Łomnicy a przedewszystkiem o udzielenie zasiłku na zabezpieczenie drogi gminnej wzdłuż Łomnicy w gminach Sliwki i Jasień.

W sprawie tej odnosił się już był poprzednio Wydział krajowy na prośbę kałuskiego Wydziału powiatowego do c. k. Namiestnictwa odezwą z dnia 13. grudnia 1892 l. 48.948, w której upraszał o wykonanie nagłych robót ochronnych w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z d. 6. października 1882 przy 33 $\frac{1}{3}$ % udziale państwa i kraju. Gdy jednak c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 13. czerwca 1893 l. 534 odmówiło na ten cel zasiłku z c. k. skarbu państwa, widzieliśmy się spowodowanymi ponownie tę sprawę przedstawić c. k. Namiestnictwu odezwą z dnia 22. lipca 1893 l. 30.734, zwłaszcza że po przeciwnym brzegu Łomnicy pod Perehińskiem w powiecie dolińskim wykonane już zostały budowle ochronne przy pomocy państwa i kraju a tegoroczna powódź czerwcowa w gminach Sliwki i Jasień stan rzeczy jeszcze pogorszyła.

Na powyższą odezwę otrzymał Wydział krajowy pod dniem 19. października 1893 l. 68.692 zawiadomienie, że z powodu nadzwyczajnych zajęć sił technicznych licznymi budowlami niecierpiącymi zwłoki w obec zbliżającej się pory zimowej nie może obecnie c. k. Namiestnictwo zarządzić technicznego zbadania sprawy.

O przebiegu tych rokowań zawiadomiliśmy Wydział powiatowy w Kałuszu reskryptami z dnia 22. lipca 1893 l. 30.734 i z dnia 22. listopada 1893 l. 55.599 z tą uwagą, że sprawę wznowimy z wiosną roku 1894.

W załatwieniu sprawozdania komisji petycyjnej z petycji gminy Medynia powiatu kałuskiego o pomoc przeciw skutkom wylewów rzeki Łomnicy powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 29. kwietnia 1893 l. s. 184 następującą uchwałę:

„Petycją gminy Medynia w powiecie kałuskim przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i możliwego uwzględnienia“.

Zapytany reskryptem z dnia 26. maja 1893 l. 22.278 o opinię Wydział powiatowy w Kałuszu podniósł w relacji z dnia 4. sierpnia 1893 l. 1.904 konieczną potrzebę zabezpieczenia brzegów Łomnicy w Medyni, zwłaszcza że w czasie czerwcowej powodzi zerwała woda wielki obszar gruntów i zagraża domom mieszkalnym.

Gdy przeznaczona na podobne cele krajowa dotacja dyspozycyjna została już wyczerpaną a powiat kałuski należy do najbardziej dotkniętych tegorocznymi wylewami, odnieśliśmy się odezwą z dnia 11. sierpnia 1893 l. 41.732 do c. k. Prezydium Namiestnictwa o przyznanie powiatowi kałuskiemu na cel powyższy odpowiedniego zasiłku z państwowego funduszu zapomogowego dla powodzi, przyczem nadmieniliśmy, że wedle opinii Wydziału powiatowego na wykonanie najnaglejszych robót ochronnych wystarczyłaby kwota 1.086 zł.

Odezwą z dnia 29. października 1893 l. 11.717/pr. zawiadomiło nas c. k. Prezydium Namiestnictwa, że przyznając dla powiatu kałuskiego zapomogę powodziową w kwocie 4.000 zł. poleciło tamtejszemu c. k. Starostwu wziąć pod rozwagę sprawę ubezpieczenia brzegów Łomnicy w Medyni. Do tego polecenia zastosowało się też wymienione c. k. Starostwo, gdyż wedle odezwy c. k. Prezydium Namiestnictwa z dnia 10. listopada 1893 l. 11.998/pr. przeznaczono z powyższej zapomogi kwotę 1.000 zł. na ubezpieczenie brzegów Łomnicy pod Medynią.

Petycja
Wydziału
powiatowego
w Bohorodczanach
i gminy Bohorodczany
o regulację
Bystrzycy
sol o twiń-
skiej.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego o petycjach Wydziału powiatowego w Bohorodczanach i gminy Bohorodczany w sprawie regulacji Bystrzycy Sołotwińskiej powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 12. maja 1893 do l. s. 160 następującą uchwałę:

„Petycyje Wydziału powiatowego w Bohorodczanach i gminy Bohorodczany odstępuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania“.

Gdy wzmiankowana regulacja lokalna należy do tych robót na rzekach niespławnych, które w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6 października 1882 przeprowadza c. k. Namiestnictwo przy pomocy skarbu państwa i kraju, odnieśliśmy się odezwą z dnia 30. maja 1893 l. 26.599 do c. k. Namiestnictwa o zarządzenie zbadania sprawy, a następnie opracowania projektu i kosztorysu celem wykonania nagłych robót ochronnych po myśli tej uchwały Wysokiego Sejmu.

Odezwą z dnia 28. sierpnia 1893 l. 68.316 zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo, że wymienione petycyje przesłało c. k. Starostwo w Nadwórnie do zbadania i sprawozdania, tudzież przeprowadzenia rokowań ze stronami interesowanymi względem przyczynienia się do kosztów budowy.

Petycja
mieszkańców
miasta Śniatyna
o regulację rzeki
Prutu.

Uchwałą z dnia 20. maja 1893. przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia między innymi petycyę l. s. 1.215 mieszkańców miasta Śniatyna o przyspieszenie regulacji rzeki Prutu.

W załatwieniu tej petycji zawiadomiliśmy reskryptem z dnia 22. lipca r. b. l. 30.733. Magistrat miasta Śniatyna, że już rozporządzeniem z dnia 22. maja 1893. l. 25.025. zarządziliśmy wypracowanie projektu technicznego za pośrednictwem ekspozytury biura melioracyjnego w Kołomyi.

Petycja
Wydziału po-
wiatowego w
Brodach o re-
gulację rzeki
Styru z do-
pływami.

W załatwieniu sprawozdania Komisji gospodarstwa krajowego z petycji Wydziału powiatowego w Brodach w sprawie regulacji rzeki Styru i jego dopływów powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 13. maja 1893. do l. s. 533 następujące uchwały:

„Petycyę l. s. 533 Wydziału powiatowego w Brodach w sprawie regulacji rzeki Styru i jego dopływów odstępuje się Wydziałowi krajowemu do uwzględnienia przy programie mających się w przyszłości przeprowadzić w całym kraju regulacji i melioracji“.

„Sprawozdaniem niniejszem petycyje l. s. 676.731 i 732 zostały załatwione“.

O tej uchwale Wysokiego Sejmu zawiadomiliśmy reskryptem z dnia 30. maja 1893 l. 26.598. Wydział powiatowy w Brodach z tą uwagą, że program regulacji wód i melioracji w całym kraju zamierzany przedstawić Wysokiemu Sejmowi na najbliższej sesji.

Zarazem wezwaliśmy wymieniony Wydział powiatowy, ażeby powyższą uchwałę podał do wiadomości tamtejszej Izby handlowej i przemysłowej, zarządu dóbr Brody, oraz lekarzy miejskich i szpitala powszechnego dr. Adama Strumińskiego, Izydora Grunfelda, dr. Stanisława Sołtysika i dr. Aleksandra Schapiry na skutek wniesionych w tym przedmiocie do Wysokiego Sejmu petycji.

Petycja
gminy Podole
powiatu mieleckiego
o subwencyę
na zalesienie
wydmy piaszczystej i re-
gulację potoku miej-
scowego.

W załatwieniu sprawozdania Komisji gospodarstwa krajowego z petycji gminy Podole powiatu mieleckiego o subwencyę na zalesienie wydmy piaszczystej i uregulowanie miejscowego potoku powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 9. maja 1893. następującą uchwałę:

„Petycyę l. s. 456 gminy Podole powiatu mieleckiego o zalesienie wydmy piaszczystej i regulację miejscowego potoku odstępuje się Wydziałowi krajowemu do uwzględnienia i przyznania odpowiedniego zasiłku z krajowej dotacji na miejscowe regulacje“.

W wykonaniu powyższej uchwały przyznaliśmy reskryptem z dnia 22. maja 1893. l. 25.143 gminie Podole na cel powyższy zasiłek bezzwrotny z krajowej dotacji dyspozycyjnej przeznaczonej na popieranie mniejszych melioracji w kwocie 60 zł. i zaasygnowaliśmy ten zasiłek na ręce Wydziału powiatowego w Mielcu z poleceniem przedłożenia w swoim czasie udokumentowanego rachunku.

Petycja Rady oddziału kałusko-dolińskiego c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego o urządzenie ekspozytury biura melioracyjnego w Kałuszu.

W załatwieniu sprawozdania Komisji gospodarstwa krajowego z petycji Rady oddziału kałusko-dolińskiego c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego o urządzenie ekspozytury biura melioracyjnego w Kałuszu powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 10. maja 1893. następującą uchwałę:
 „Petycję Rady oddziału kałusko-dolińskiego galic. Towarzystwa gospodarskiego l. 435 przekazuje się Wydziałowi krajowemu do właściwego załatwienia“.

W skutek tej uchwały zawiadomiliśmy wymienioną Radę pismem z dnia 26. maja 1893. l. 25.144, że Wydział krajowy zamierza w najbliższej przyszłości przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek na otwarcie ekspozytury kraj. biura melioracyjnego w Stanisławowie, która potrzebom rolników w tamtejszym oddziale zadość uczyni.

Petycja gminy Dąbrówki breńskie w sprawie datku konkurencyjnego do regulacji Nowego Brnia.

W załatwieniu sprawozdanie Komisji gospodarstwa krajowego z petycji mieszkańców gminy Dąbrówki breńskie powiatu dąbrowskiego o przyjęcie na fundusz krajowy należącego się od nich datku konkurencyjnego do spółki wodnej dla regulacji Nowego Brnia, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 13. maja 1893. następującą uchwałę:

„Petycję mieszkańców gminy Dąbrówki w sprawie przyjęcia na fundusz krajowy należącego się od nich datku konkurencyjnego do spółki wodnej dla regulacji Nowego Brnia odstępuje się c. k. Rządowi do właściwego urzędowania“.

W skutek tej uchwały udzieliło nam c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 15. września 1893. l. 57.563 odpis rozporządzenia wydanego do c. k. Starostwa w Dąbrowie, w którym orzeka, że nie ma powodu do jakichkolwiek dalszych zarządzeń w skutek powyższej petycji c. k. Rządowi do właściwego urzędowania odstąpionej, ponieważ rekurs gminy Dąbrówki breńskie wniesiony przeciw wcieleniu jej gruntów do okręgu konkurencyjnego spółki wodnej dla regulacji Nowego Brnia decyzją c. k. Namiestnictwa z 30. maja 1889. l. 30.306 nie został uwzględniony, a decyzja ta stała się już prawomocną, ponieważ nadto i później wniesionej prośby tej gminy do Tronu o wyłączenie z okręgu konkurencyjnego dla regulacji Nowego Brnia i o uwolnienie od płacenia datków konkurencyjnych reskryptem c. k. Ministerstwa rolnictwa z 12. marca 1891. l. 3.864. dlatego nie uwzględniono, że powołana decyzja c. k. Namiestnictwa jako też wezwanie Wydziału spółki do zapłaty datków konkurencyjnych stały się już prawomocne.

Tak o uchwale Wysokiego Sejmu, jak i rozporządzeniu powyższem c. k. Namiestnictwa zawiadomiliśmy interesowaną gminę za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Dąbrowy reskryptem z dnia 28. maja 1893 l. 26.597 i z dnia 28. września 1893. l. 50.283.

Petycja gmin pow. nowosądeckiego i lipnowskiego o subwencję na regulację Łososiny.

Na skutek petycji l. s. 633, gmin Zbikowice, Wronowice, Łososina dolna, Kobyłczyzna, Ujanowice, Strzeszyce i Jaworzna zawiadomiliśmy reskryptem z dnia 22. lipca 1893. l. 30723 strony interesowane, że Wysoki Sejm petycji tej nie załatwił.

Petycja gmin i obszarów dworskich powiatu jasielskiego o regulację Ropy.

Uchwałą z dnia 20. maja 1893. przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia między innymi petycją l. s. 997 gmin i obszarów dworskich Przysieki, Siedliska, Pustowola, Trzcienica, Osobnica i Niegłowice o subwencję na regulację Ropy.
 Reskryptem z dnia 22. lipca 1893. l. 30.739. zawiadomiliśmy strony interesowane, że Wysoki Sejm petycji tej nie załatwił.

Petycja Maryana Röhricha o veniam studiorum.

W załatwieniu sprawozdania Komisji petycyjnej z petycji Maryana Röhricha o veniam studiorum powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 9. maja 1893. do l. s. 447, następującą uchwałę:

„Sejm zwalnia p. Maryana Röhricha od warunku przedłożenia świadectwa egzaminu rządowego na wydziale inżynieryi i upoważnia Wydział krajowy do udzielenia mu stałej posady w etacie służby krajowego biura melioracyjnego bez tego świadectwa“.

O tej uchwale Wysokiego Sejmu zawiadomiliśmy petenta dekretem z dnia 8. czerwca 1893. l. 24.579 z powołaniem się na poprzedni reskrypt Wydziału krajowego z dnia 26. maja 1893. l. 25.678, w którym definitywne przyjęcie petenta do biura melioracyjnego uczyniliśmy zależnem od pomyślniejszego wyniku prowadzonej przez niego budowy przy regulacji Nowego Brnia.

Petycyę ks. Daniela Taniaczkiwicza o przymusową meliorację pastwisk gminnych i o przeprowadzenie robót melioracyjnych przez wojsko.

W skutek petycyj l. s. 905 i 906 ks. Daniela Taniaczkiwicza, gr. k. proboszcza w Zakmarzu, o przymusową meliorację pastwisk gminnych i wykonanie robót melioracyjnych przez wojsko zawiadomiliśmy stronę petycyonującą, że Wysoki Sejm petycyj tych nie załatwił.

III. Nowe przedsiębiorstwa melioracyjne.

Z zaprojektowanych przez krajowe biuro melioracyjne nowych robót publicznych mamy zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi do uchwały:

- 1) regulacją jednego z dopływów Pełtwi, mianowicie potoku Dumnego;
- 2) uzupełnienie obwałowania lewego brzegu Dunajca.

1. Regulacja potoku Dumnego.

Jak już w sprawozdaniu z dnia 11. kwietnia 1893 l. 16.867 mieliśmy zaszczyt nadmienić, zdjęcia dla regulacji dopływów Pełtwi zostały w roku 1892 ukończone, tak iż biuro melioracyjne mogło w ciągu zimy 1892—3 opracować projekt regulacji jednego z tych dopływów, mianowicie potoku Dumnego, którego uporządkowanie może być wykonanem niezależnie od regulacji głównego recypienta.

Sporządzony przez inżyniera-adjunkta Stanisława Szczepanowskiego i inżyniera asystenta Dyonizego Howartha projekt techniczny regulacji potoku Dumnego, uznanym został przez departament techniczny c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych za odpowiedni, a c. k. Ministerstwo rolnictwa reskrytem z dnia 7. października 1893 l. 13 745 oświadczyło gotowość udzielenia temu przedsiębiorstwu z państwowego funduszu melioracyjnego datku w wysokości 30% ogólnych kosztów, jeżeli projekt ustawy dla tej regulacji opierający się na ustawie z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 przyjdzie do skutku.

Projekt ten, który obejmuje regulacją potoku Dumnego od stawu w Kukizowie do mostu gminnego w Lisku na długości 13·847 kilometrów, potoku Rudka na długości 3·26 kilometrów w powiatach lwowskim i kamioneckim, ma na celu osuszenie i ochronę od dorocznych wód wielkich morgów łąk nadbrzeżnych o glebie z natury bardzo urodzajnej, lecz zabagnionej i zakwaszonej i wymaga nakładu 57.602 zł. czyli 45 zł. 70 ct. na 1 morg.

W regulacji interesowanych jest 7 gmin i obszarów dworskich, mianowicie: Kukizów i Ceperów w powiecie lwowskim, tudzież Dziedziłów, Chreniów, Ubinie, Lisko i Nowosiółki w powiecie kamioneckim.

Ze względu na poczynione dotychczas doświadczenia przy wykonaniu publicznych robót melioracyjnych uważa Wydział krajowy za wskazane zalecić Wysokiemu Sejmowi przeprowadzenie tej

regulacji w drodze przedsiębiorstwa krajowego, tak iż w myśl odnośnych postanowień państwowej ustawy melioracyjnej do kosztów robót preliminowanych na 57.600 zł. miałyby się przyczynić:

a) fundusz krajowy 40%	23.040 zł.
b) państwowy fundusz melioracyjny 30%	17.280 „
c) strony interesowane 30%	17.280 „

Przy tym rozdziale kosztów wynosiłby datek konkurencyjny od 1 morga 13 zł. 71 ct.

Ponieważ przy tej regulacji przeważają roboty ziemne wymagające znaczniejszej liczby robotnika, którego pozyskanie w tamtejszej okolicy połączone będzie z trudnościami, proponujemy rozłożenie robót na lat dwa, tak iż roczny datek kraju wynosiłby 11.500 zł., datek zaś państwowego funduszu melioracyjnego i konkurencyi po 8.640 zł. (roczny datek konkurencyjny z 1 morga po 6 zł. 85¹/₂ ct.).

/. Aleg. 4.

Powołując się co do bliższych szczegółów technicznych i ekonomicznych na załączone /
sprawozdanie techniczne, mamy zaszczyt upraszać Wysoki Sejm o ogłoszenie tej regulacji w drodze ustawy krajowej za przedsiębiorstwo krajowe, oraz o przyzwolenie dotacyi na rozpoczęcie robót w r. 1894 w kwocie 11.500 zł., tem bardziej, że regulacja w mowie będąca stanowi część wielkich robót melioracyjnych w północno-wschodniej części kraju, które Wysoki Sejm w kilkakrotnych uchwałach uznał za ważne i niecierpiące zwłoki.

Jakkolwiek c. k. Ministerstwo rolnictwa powołanym reskryptem zaleciło opuścić proponowany przez Wydział krajowy w §. 1. projektu ustawy termin rozpoczęcia robót w r. 1884, wyrażamy nadzieję, że potrzebna na rozpoczęcie budowy 1-sza rata zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego wstawioną zostanie do preliminarza na rok 1894, podobnie jak w roku bieżącym dla regulacji Złotej Lipy i osuszenia bagien łańcucko-jarosławskich, mimo że dla tych 2 ostatnich przedsiębiorstw Wysoki Sejm żadnej dotacyi na rok bieżący nie uchwalił.

✓ 2. Uzupełnienie obwałowania lewego brzegu Dunajca.

Sprawa uzupełnienia obwałowania lewego brzegu Dunajca od mostu kolejowego w Bogumiłowicach do Biskupic radłowskich była już przedmiotem obrad Wysokiego Sejmu na przedostatniej sesyi, wskutek przedłożenia Wydziału krajowego z dnia 9. marca 1892 l. 10.062 (alegat 103 do stenograficznego sprawozdania Sejmu z r. 1892).

Komisya gospodarstwa krajowego, której Wysoki Sejm to przedłożenie do ocenienia przydzielił, uznała w sprawozdaniu z dnia 31. marca 1892 l. s. 1852 rentowność, doniosłość i konieczną potrzebę wykończenia lewego wału Dunajca między mostem kolejowym w Bogumiłowicach a Biskupicami radłowskimi, gdzie się kończy lewy wał Dunajca wykonany kosztem funduszu regulacyjnego Kisieliny; z uwagi jednak, że wykonanie tego wału zależnem jest od postępu budowy prawego wału Dunajca objętego projektem regulacji Biały, zaproponowała Wysokiemu Sejmowi na razie odroczenie całej sprawy.

Zgodnie z wnioskiem komisji gospodarstwa krajowego powziął też Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 4. kwietnia 1892 następującą uchwałę:

„Sprawozdanie Wydziału krajowego o obwałowaniu lewego brzegu Dunajca zwraca się Wydziałowi krajowemu celem wznowienia sprawy w czasie, kiedy ze względu na postęp budowy przy obwałowaniu prawego brzegu Dunajca okaże się rozpoczęcie obwałowania lewego brzegu koniecznem“.

Otóż gdy rozpoczęta w roku 1892 budowa prawego wału Dunajca z końcem roku bieżącego postąpiła od mostu kolejowego w Bogumiłowicach do Jurkowa a na dalszej przestrzeni od Jurkowa do Niedomic istnieje już wał prawy wykonany przez c. k. Rząd w r. 1846 i 1847, tak iż cały przeciwny brzeg lewy jest obecnie bardziej, niż dawniej, na zalew narażony; Wydział krajowy pozwala sobie w myśl przytoczonej uchwały Wysokiego Sejmu ponowić przedłożenie o uzupełnieniu obwałowania lewego brzegu Dunajca, które obecnie stało się nieodzowną koniecznością.

Odwołując się na motywa" podane w poprzednim przedłożeniu, pozwalamy tu sobie przytoczyć tylko w streszczeniu następujące momenty:

Budowa wału na długości 14,3 kilometrów wymaga nakładu 140.000 zł. i ma na celu ochronić od zalewu 4.790 morgów najurodzajniejszej napływowej ziemi w 12 gminach i obszarach dworskich powiatów brzeskiego i tarnowskiego. Koszt ochrony jednego morga wynosi 29 zł. 23 ct., podczas gdy jednorazowa szkoda wyrządzona wylewem w r. 1884 według dat urzędowych wynosiła 38 zł. na jednym morgu.

Melioracya ta ma być wykonaną w drodze przedsiębiorstwa krajowego na zasadzie państwowej ustawy melioracyjnej, tak iż przypadłoby:

a) na kraj 40% czyli 56.000 zł.

b) na państwo i konkurencyę po 30% czyli po 42.000 „

Przy 4-letnim okresie budowy wynosiłby datek kraju po 14.000 zł, datek państwa i konkurencyi po 10.500 zł. rocznie.

Projekt techniczny zaaprobowało c. k. Ministerstwo rolnictwa reskrytem z dnia 27. stycznia 1892 l. 20.307.

Gdy więc cały projekt jest dojrzałym a jego zrealizowanie bez narażenia mieszkańców interesowanych na dalsze groźniejsze klęski nie może być odwołanem, pozwalamy sobie upraszać Wysoki Sejm o uchwalenie odnośnego projektu ustawy, oraz o przyznanie dotacyi na rok 1894 w kwocie 14.000 zł. celem umożliwienia rozpoczęcia robót.

IV. Uzasadnienie rubryki XIII preliminarza funduszu krajowego na rok 1894.

Preliminowana na rok 1894 w Rubr. XIII suma wydatków 463 295 zł. okazuje w porównaniu z wydatkami przez Wysoki Sejm na rok 1893 uchwalonymi w sumie 302.252 zł. nadzwyczajny wzrost wydatków o 161.043 zł. czyli przeszło 53%. Wzrost ten jednak nie może być uważanym za normalny, lecz za wyjątkowy i przemijający, gdyż spowodowanym został nadzwyczajnymi wypadkami elementarnymi, mianowicie dwukrotnym wylewem rzek karpackich w czerwcu i sierpniu 1893.

Ten charakter noszą przeważnie preliminowane w poz. 149 i 151 wydatki, które mają na celu złagodzenie skutków powodzi, bądź to przez zabezpieczenie gruntów od dalszego zniszczenia, bądź też przez dostarczenie zarobku ludności. I tak zwyczajne wydatki w pozycyi 149 (zasiłki 33¹/₃% na lokalne regulacye rzek niespławnych) wynoszą zazwyczaj 50.000 do 60.000 zł. (w r. 1893 58.995 zł.) w pozycyi zaś 151 należy uważać za wydatek zwyczajny dotacyą na kulturę torfowisk, zakładanie fabryk drenarskich (od roku 1893—7) i dotacyę dyspozycyjną na subwencyonowanie mniejszych melioracyj w sumie 19.000 zł. Gdy zaś na rok 1894 preliminuje się w tych dwóch pozycyach

$$124.797 + 36.516 = 161.313 \text{ zł.}$$

okazuje się wyjątkowy wydatek w tym roku, wywołany klęskami powodziowymi, który corocznie powtarzać się nie będzie, w kwocie 82.313 zł.

Do takich nadzwyczajnych wydatków należy także:

1. preliminowane w pozycyi 143 podwyższenie jednorazowe dotacyi na zaopatrzenie 4 nowo przyjętych techników w przybory geodetyczne 2.000 zł.

2. uchwalona przez Wysoki Sejm nadzwyczajna dotacya na przyspieszenie zdjęć bagien naddniestrzańskich (poz. 147 c.) 2.000 „

razem 4.000 zł.

która to kwota wraz z powyższym wydatkiem 82.313 zł. okazuje sumę 86.313 zł., tak iż podwyższenie zwyczajnych wydatków preliminowanych na rok 1894 w porównaniu z wydatkami r. 1893 redukuje się do sumy 74.730 zł. czyli 24,7%. Podwyższenie to preliminuje się głównie w dziale B. wydatków

na wykonanie budowli wodnych, mianowicie: w poz. 148 (+ 18.000 zł.) i w poz. 150 (+ 44.631 zł.) w myśl uchwalonych przez Wysoki Sejm ustaw.

Co się tyczy poszczególnych pozycji wydatków, pozwalamy sobie zauważyć, że przeważna część wydatków uzasadnioną została w wyjaśnieniach do rubryki XIII preliminarza, dotacje zaś w poz. 150 k) l) uzasadniono w III części niniejszego sprawozdania; pozostaje zatem do umotywowania: poz. 142 l), poz. 149 b) r) i poz. 151.

Do poz. 142 l). (Dotacja na utrzymanie referenta prawnego dla spraw melioracyjnych).

Referent administracyjno-prawny dla spraw melioracyjnych

Od czasu utworzenia biura melioracyjnego przy Wydziale krajowym zajmowali się technicy tego biura nie tylko wykonywaniem czynności ściśle technicznych (pomiarami, projektowaniem i prowadzeniem robót) lecz także prowadzeniem całego referatu spraw wodnych i melioracyjnych, podczas gdy przy innych władzach, tudzież w departamencie drogowym Wydziału krajowego tę ostatnią funkcję sprawują biura administracyjne (urzędnicy conceptowi).

Z rozwojem jednak robót melioracyjnych tak publicznych, jak prywatnych, wzrosła czynność administracyjna do tego stopnia, że prowadzący ten referat dyrektor biura melioracyjnego absolutnie nie jest w stanie mu podołać, jeżeli nie ma zupełnie zaniedbać właściwego swego zadania, t. j. kierownictwa biura pod względem technicznym w myśl uchwalonej przez Wysoki Sejm dnia 9. maja 1893 instrukcji służbowej. O ile liczba spraw melioracyjnych wzrosła w ostatnich latach, dość tu przytoczyć, że liczba exhibitów przydzielonych do załatwienia biuru melioracyjnemu wynosiła w ostatnim roku (od 15. grudnia 1892 do 15. grudnia 1893) 4.044, bez exhibitów przydzielonych oddziałowi rachunkowemu, w porównaniu zaś z r. 1892 wzrosła prawie w dwójnasób.

Z drugiej strony, jak to już mieliśmy zaszczyt nadmienić w I. części niniejszego sprawozdania przy omawianiu rozporządzenia wykonawczego do ustawy o uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami, zmieniło c. k. Ministerstwo rolnictwa postanowienie co do nadzoru robót publicznych o tyle, że w przyszłości nie wyznaczony przez Wydział krajowy inżynier, lecz dyrektor biura melioracyjnego prowadzić ma osobiście kontrolę tych robót, co przy kilkunastu prowadzonych obecnie budowach a przynajmniej trzykrotnej 2- do 3-dniowej inspekcji corocznej wymaga około 4 miesięcy czasu w roku i spowodować może takąż zwłokę w załatwieniu spraw często bardzo pilnych.

Nadto przy prowadzeniu licznych przedsięwzięciach melioracyjnych dostrzegł Wydział krajowy że kierownicy budowy, bądź to obciążeni czynnościami technicznymi przy robotach wykonywanych we własnym zarządzie, bądź też nie obeznani z odnośnymi przepisami ustawowymi, natrafiają na wielkie trudności przy wywłaszczeniu lub wykupnie i intabulacji gruntów, wskutek czego następuje zazwyczaj zwłoka ze szkodą dla funduszu budowy.

Ażeby więc z jednej strony utrzymać prawidłowy tok urzędowania w tym dziale administracji, z drugiej zaś strony zapewnić należytą administrację krajowych przedsięwzięciach melioracyjnych, za którą wedle specjalnych ustaw Wydział krajowy jest odpowiedzialnym, okazuje się niezbędną potrzeba przydzielenia biuru melioracyjnemu organu administracyjno-prawnego, któryby dyrektorowi biura był pomocnym w prowadzeniu referatu, oraz w uporządkowaniu sprawy wykupna gruntów przy krajowych przedsięwzięciach melioracyjnych.

Ze względu na szczupły personal urzędników conceptowych Wydziału krajowego ma zaszczyt Wydział krajowy upraszać Wysoki Sejm o ustanowienie w tym celu osobnej posady referenta administracyjno-prawnego dla spraw melioracyjnych, oraz o wstawienie do preliminarza funduszu krajowego na rok 1894 potrzebnej dotacji na jego utrzymanie.

Ponieważ taka posada może być obsadzona tylko rutynowaną siłą z praktyką sądową i adwokacką, pozwala sobie Wydział krajowy upraszać Wysoki Sejm o przyznanie temu referentowi rangi i poborów sekretarza z wszystkimi prawami urzędnika stałego wpływającymi z ustawy służby krajowej i statutu emerytalnego.

Do poz. 149 b r). (Dotacja dyspozycyjna 20.000 zł. na regulacje lokalne rzek niespławnych.

W poz. 149 a) do b p) wstawił Wydział krajowy na podstawie umotywowanych wniosków c. k. Namiestnictwa tytułem 33 $\frac{1}{3}$ % zasiłków krajowych na lokalne regulacje rzek niespławnych sumę 104.797 zł. Ponieważ jednak w czasie, kiedy preliminarz pozycyi 149 był układanym, c. k. Namiestnictwu nie były jeszcze znane wszystkie potrzeby, pozwoliliśmy sobie w pozycyi 149 b r) do rozporządzalności Wydziału krajowego wyższą, niż w latach poprzednich, dotacją w kwocie 20.000 zł., ażeby w ten sposób umożliwić w r. 1894 wykonanie najnaglejszych robót ochronnych koniecznych ze względu na spustoszenia, jakie dwukrotna powódź w roku 1893 poczyniła.

Rzeczywiście też otrzymaliśmy dotychczas ze strony c. k. Namiestnictwa następujące zapotrzebowania, które nie są objęte wydatkami preliminowanymi w poz. 149 a—b p), mianowicie:

1) na regulację Sanu pod Chodorówką (odezwa c. k. Namiestnictwa z dnia 28. września 1893 l. 75.175) dodatkowy zasiłek	189 zł. 81 $\frac{1}{2}$ ct.
2) na regulację Raby pod Marszowicami (odezwa c. k. Namiestnictwa z dnia 4. października 1893 l. 61.022) dodatkowy zasiłek	161 " 81 "
3) na regulację Świcy pod Żurawnem i Mielniczem (odezwa c. k. Namiestnictwa z dnia 24. października 1893 l. 81.677)	3.115 " 17 "
4) na regulację Sanu pod Hroszówką (odezwa c. k. Namiestnictwa z dnia 29. października 1893 l. 63.540) dodatkowy zasiłek	30 " 83 "
5) na regulację Sanu pod Temeszowem (odezwa c. k. Namiestnictwa z dnia 29. października 1893 l. 85.250)	1.486 " 27 "
6) na regulację Sanu pod Nozdrzem (odezwa c. k. Namiestnictwa z dnia 14. listopada 1893 l. 84.675) dodatkowy zasiłek	1.138 " 17 "
7) na regulację Dunajca pod Błoniem (odezwa c. k. Namiestnictwa z dnia 2. grudnia 1893 l. 93.749)	689 " 65 "
8) na naprawę tam na Dunajcu pod Rożnowem (odezwa c. k. Namiestnictwa z dnia 6. grudnia 1893 l. 96.323)	1.318 " 36 "
9) na regulację Dunajca pod Biskupicami lanckorońskimi (odezwa c. k. Namiestnictwa z dnia 10. grudnia 1893 l. 95.595) dodatkowy zasiłek	560 " 14 "
10) na regulację Dunajca pod Wróblowicami (odezwa c. k. Namiestnictwa z dnia 11. grudnia 1893 l. 95.596)	557 " 13 "
11) na naprawę uszkodzonych budowli wodnych na Dunajcu i Popradzie w okręgu Nowosądeckim (odezwa c. k. Namiestnictwa z dnia 10. grudnia 1893 l. 97.761)	2.384 " 45 "
12) na regulację Raby pod Dobczycami (odezwa c. k. Namiestnictwa z dnia 12. grudnia 1893 l. 84.148) $\frac{1}{3}$ część zasiłku w kwocie 8.906 zł. 89 ct. płatnego w 3 ratach w r. 1894, 1895 i 1896	2.968 " 96 "
13) wreszcie na regulację Wisłoki po Mokrczem (odezwa c. k. Namiestnictwa z dnia 24. września 1893 l. 76.123)	648 " 74 $\frac{1}{2}$ "
razom	15.249 zł. 50 ct.

tak iż właściwa dotacja dyspozycyjna redukuje się z 20.000 zł. do skromnej stosunkowo kwoty 4.570 zł. 50 ct.

Zasiłek na regulację Czeczwy pod Strutynem niżnim.

Do poz. 151 a). Jak już w sprawozdaniu z dnia 11. kwietnia 1893 l. 16.867 mieliśmy zaszczyt podać do wiadomości Wysokiego Sejmu, zarządziliśmy w r. 1892 na skutek petycji gminy Strutyn niżny powiatu dolińskiego przekazanej nam uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 8. kwie-

tnia 1892, sporządzenie projektu lokalnej regulacji rzeki Czeczwy w tej gminie, której koszta obliczono na 4.150 zł. w. a.

Gdy c. k. Namiestnictwo i wymieniona gmina oświadczyły gotowość pokrycia $\frac{2}{3}$ części kosztów budowy, przyznaliśmy z funduszu krajowego na ten cel zasiłek 33 $\frac{1}{3}$ % w kwocie 1.383 zł. 33 ct. i o wstawienie tej dotacji do budżetu na rok 1894 mamy zaszczyt Wysoki Sejm upraszać, tem bardziej że roboty ze względu na ich nagłość zostały już zarządzone.

Zasiłek na naprawę wałów nadwiślańskich w pow. krakowskim, wielickim i bocheńskim.

Do poz. 151 b). Wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z d. 13. kwietnia 1893 l. 27.925 uszkodziła powódź zatorowa w lutym r. b. wały ochronne nad Wisłą pod Wołą rusiecką i Przyłaskiem rusieckim w powiecie krakowskim, pod Grabiem w powiecie wielickim, oraz pod Pasternikiem, Tarnówką, Groblą i Swiniarowem w powiecie bocheńskim. Na naprawę tych wałów, której koszta obliczyło c. k. Starostwo w Krakowie na 3.080 zł., ofiarowała krakowska powiatowa Kasa oszczędności zasiłek w kwocie 500 zł.; ponieważ zaś wedle opinii tego Starostwa interesowane gminy nawiedzone częstymi klęskami powodziowymi nie były w stanie pokryć reszty kosztów w kwocie 2.580 zł., zatem c. k. Namiestnictwo powołaną odezwą odniosło się do Wydziału krajowego o przyznanie zasiłku z funduszu krajowego w wysokości połowy niepokrytej potrzeby, a zarazem oświadczyło gotowość wyjednaną u c. k. Ministerstwa rolnictwa dalszej zapomogi w tej samej wysokości. Odezwą z dnia 26. kwietnia 1893 l. 19.735 przyznał Wydział krajowy żądany zasiłek w kwocie 1.290 zł. i postanowił wstawić takowy do preliminarza funduszu krajowego na rok 1894. Mamy tedy zaszczyt upraszać Wysoki Sejm o uchwalenie tej dotacji, przyczem nadmieniamy, że ze względu na nagłość sprawy zaasygnowaliśmy już przyznany zasiłek zaliczkowo na rachunek r. 1894.

Zasiłek na osuszenie bagien Niskich.

Do poz. 151 c). W skutek kilkakrotnych przedstawień Wydziału spółki wodnej dla osuszenia bagien Niskich, o przyznanie dodatkowego zasiłku z funduszu krajowego i państwowego na wykonanie niezbędnych a projektem nieprzewidzianych robót ochronnych (ubezpieczenia piaszczystych szkarp kanału płótkami i darniami) odnieśliśmy się odezwą z dnia 5. października 1892 l. 36.685 do c. k. Namiestnictwa o zarządzenie zbadania sprawy za pośrednictwem c. k. Starostwa w Nisku, którego oddział techniczny sporządził projekt służący za podstawę tej melioracji. Przytem nadmieniliśmy, że ze względu na ubóstwo interesowanych w tem przedsiębiorstwie włościan byłibyśmy skłonni udzielić z funduszu krajowego, ewentualnie wyjednać u Wysokiego Sejmu potrzebny zasiłek w wysokości $\frac{1}{3}$ części kosztów, jeżeli c. k. Namiestnictwo wyjedna u c. k. Ministerstwa rolnictwa udzielenie dalszej subwencji w tej samej wysokości z państwowej dotacji melioracyjnej. Wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 30 kwietnia 1893 l. 12.017 uznał c. k. Rząd potrzebę wykonania proponowanych przez spółkę robót ochronnych, których koszta obliczono na 8.059 zł. Gdy zaś c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z d. 20. września 1893 l. 15.859 na pokrycie tych kosztów udzieliło spółce zasiłku w kwocie 2.687 zł., postanowiliśmy wstawić do preliminarza funduszu krajowego na rok 1894 tytułem zasiłku krajowego na ten cel dotacją w tej samej wysokości 2.687, o której uchwalenie Wysoki Sejm upraszamy.

Do poz. 151 d) i e). Wyjaśniono w I. części niniejszego sprawozdania.

Zasiłek na osuszenie bagien Rudnickich.

Do poz. 151 f). Przy kolaudacji robót wykonanych przez spółkę wodną dla osuszenia bagien Rudnickich skonstatowano znaczne przekroczenie prelimitowanej w odnośnej ustawie sumy kosztorysowej, a mianowicie kosztów utrzymania robót w czasie budowy z powodu wypadków elementarnych, tudzież kosztów ubezpieczenia ujścia głównego kanału Jeżowskiego, oraz wykonania 2 rowów osuszających Kończyckiego i Łętowskiego

Według obliczenia komisji kolaudacyjnej przedstawiają się powyższe koszta następnie w kwotach okrągłych:

1. przekroczenie preliminarza kosztorysowego na roboty objęte projektem	11.502 zł.
2. utrzymanie robót w czasie budowy	10.448 "
3. ubezpieczenie ujścia kanału Jeżowskiego do Sanu	540 —
4. wykonanie rowu Kończyckiego	3.780 "
" " Łętowskiego	800 "
razem	27.070 zł.

Ponieważ według opinii komisji kolaudacyjnej spółka wodna wywiązała się należycie z przyjętych na siebie zobowiązań a roboty, które spowodowały przekroczenie, były niezbędne, z drugiej zaś strony stosunki majątkowe konkurujących gmin są równie niepomysłne, jak przy sąsiedniej spółce dla osuszenia bagien Niskich; postanowiliśmy na prośbę Wydziału spółki przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek na przyznanie dodatkowego zasiłku w wysokości $\frac{1}{3}$ wykazanego przekroczenia kosztorysu tj. w kwocie 9.023 zł. pod warunkiem, jeżeli c. k. Ministerstwo rolnictwa udzieli na ten cel spółce dalszej subwencji w tej samej wysokości z państwowej dotacji dyspozycyjnej przeznaczonej na popieranie mniejszych melioracyj.

W oczekiwaniu, że c. k. Ministerstw rolnictwa pomocy swej spółce nie odmówi, upraszamy Wysoki Sejm o przyzwolenie wstawionej w poz. 151 f. dotacji 9.023 zł.

Zasiłki na
doświadcze-
nia z kulturą
torfowisk.

Do poz. 151 g). Jak to już w swoim czasie z przeprowadzonych badań co do rozległości i jakości torfowisk mieliśmy zaszczyt zdać sprawę Wysokiemu Sejmowi, znajdują się w dolinie Nowotarskiej, a mianowicie w gminach: Ludzimierz, Długopole, Rogoźnik, Krauszów, Czarny Dunajec, Zakopane itd. wielkie obszary głębokich torfów górskich, które bywają dotychczas bez systemu i bez znajomości rzeczy użytkowane na ściółkę lub opał, a które pod względem wartości opałowej zajmują pierwsze w kraju miejsce, gdyż według analizy zarządzanej przez Wydział krajowy, zawierają zaledwie 0,5 do 2% popiołu.

Na te torfowiska zwróciło swą uwagę c. k. Ministerstwo rolnictwa i wydelegowało w czerwcu 1893., dla ich zbadania obok c. k. radcy rządowego, inspektora kultury krajowej, p. Władysława Struszkiewicza, pp. Ferdynanda hr. Hompescha, posła do Rady państwa i właściciela dóbr Rudnik, gdzie funkcjonuje stacya doświadczalna dla kultury torfowisk, oraz profesora dr. E. Meissla, kierownika c. k. rolniczo-chemicznej stacyi doświadczalnej w Wiedniu.

Delegaci ministeryalni uznali wielką wartość torfów nowotarskich, zauważyli jednak, że eksploatacyja ich na ściółkę i opał jest nieodpowiednią i połączoną z marnowaniem materiału, a prób kultury wcale nie napotkali.

Ażeby więc właściciele torfowisk zachęcić do racjonalnej eksploatacyi i kultury torfowisk oświadczyło c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z dnia 9. września 1893. l. 14.122 na wniosek pp. Ferdynanda hr. Hompescha i dr. Meissla gotowość subwencyonowania dwóch stacyj doświadczalnych mających się urządzić w Ludzimierzu i Czarnym Dunajcu, każdej na obszarze 5 do 10 morgów, z trzema sposobami zagospodarowania, mianowicie:

a) Jedna trzecia część pola doświadczalnego miałyby być należycie odwodnioną i użytą do wydobywania torfu na ściółkę i na opał przy zastosowaniu najprostszycch maszyn i narzędzi.

b) Druga część powierzchni miałyby być obróconą pod kulturę rolną w ten sposób, iż po zdjęciu torfu do tej głębokości, ażeby jeszcze pozostała $\frac{1}{2}$ do 1 metra gruba warstwa torfu, musiałyby być osuszoną, znawożoną i uprawioną pod ziemniaki (bez przykrycia powierzchni), a następnie miałyby być zamienioną na łąki stałe, lub grunt orny pod uprawę owsa, żyta i konieczyń.

W ten sposób mogłaby być użytkowaną także część pola pod a) wymieniona po wydobyciu torfu na ściółkę i opał, jeżeli przy eksploatacyi nie będzie wybranym torf do samego podglebia.

c) Trzecia część pola miałyby być użytą pod holenderską kulturę mieszania torfu z podglebiem, w którym to celu torf do pewnej głębokości musiałby być wydobyty, a pozostała warstwa zostałaby

zmieszana z podglebiem. Ten rodzaj kultury jest możliwym przy podglebiu piaskowem lub gliniastem, nie może być zastosowanym przy podglebiu składającym się ze żwiru.

Roczne koszta utrzymania każdej stacyi wynosiłyby po 2.000 zł., kierownictwo zaś mieliby objąć: w Ludzimierzu prezes Rady powiatowej nowotarskiej, ks proboszcz Piotr Krawczyński w Czarnym Dunajcu zaś kierownik tamtejszej szkoły Wincenty Bieroński wspólnie z naczelnikiem gminy.

Gdy zarządzone reskryptem tutejszym z dn. 17. października 1893. l. 52.686 za pośrednictwem Wydziału powiatowego rokowania z gminami i upatrzonymi przez Ministerstwo kierownikami stacyj odniosły pomyślny skutek a Komitet e. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego pismem z dnia 31. października 1893. l. 1.232 oświadczył się za urządzeniem pól doświadczalnych dla eksploatacyi i kultury torfowisk w Ludzimierzu i Czarnym Dunajcu, uznając te doświadczenia za dzieło wielkiej wagi i wielkiego pożytku dla kraju, a w szczególności dla okolicy Nowotarskiej ubogiej w dobrą ziemię; — postanowiliśmy na życzenie e. k. Ministerstwa rolnictwa zaproponować Wysokiemu Sejmowi subwencyonowanie tych dwóch stacyj podatrzańskich rocznym zasiłkiem po 1.000 zł. począwszy od r. 1894 pod warunkiem, jeżeli e. k. Ministerstwo rolnictwa takim samym datkiem do założenia i utrzymania tych stacyj się przyczyni.

Mamy tedy zaszczyt upraszać Wysoki Sejm o wstawienie do poz. 151 g. budżetu krajowego na rok 1894. dotacyi 2.000 zł. na popieranie doświadczeń z kulturą torfowisk w Ludzimierzu i Czarnym Dunajcu, oprócz subwencyj poprzednio już przez Wysoki Sejm uchwalonych na takie doświadczenia w Rudniku i Korsowie (po 1.000 zł. rocznie).

Do poz. 151. h. (Dotacya 5.000 zł. na zakładanie fabryk drenarskich w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6. kwietnia 1892) Wyjaśniono w I części niejszego sprawozdania.

Do poz. 151. i. (Dotacya dyspozycyjna na popieranie mniejszych melioracyj).

W sub-pozycyi tej pozwoliliśmy sobie wstawić do preliminarza funduszu krajowego na rok 1894. dotacyą 10.000 zł. na popieranie mniejszych robót melioracyjnych w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 26. listopada 1889., zatem w obec kwoty 5.000 zł. przez Wysoki Sejm w budżecie r. 1893. uchwalonej, dotacyą wyższą o 5.000 zł.

Podwyższenie to nastąpiło z następujących powodów :

1) W skutek licznych podań wnoszonych przez gminy Żukowice nowe i stare powiatu tarnowskiego począwszy od r. 1887. zarządził Wydział krajowy opracowanie projektu regulacyi potoków Czarny i Jabłońca w gminach Żukowice, Jodłówka i Zaczarnie powiatu tarnowskiego, oraz w gminie Jodłownik powiatu pilźnieńskiego celem uchylenia wylewów i zabagnienia. Koszta tej regulacyi, której projekt sporządził inżynier adjunkt biura melioracyjnego Stanisław Szczepanowski przy pomocy inżyniera asystenta Jana Haładeja wynoszą 17.100 zł., projektowanemi zaś robotami ma być osuszonych i ochronionych od zalewu 275·28 hektarów łąk (z tego 177·90 ha. łąk włościańskich a 97·38 ha. łąk dworskich). Gdy strony interesowane zobowiązały się przyczynić datkiem w kwocie 4.300 zł. a e. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z dnia 26. września 1893. l. 12.684 udzieliło na ten cel subwencyi w wysokości połowy niepokrytej potrzeby (12.800 zł. t. j. w kwocie 6.4000 zł., postanowiliśmy przyznać z funduszu krajowego dalszy zasiłek w tej samej wysokości 6.400 zł. Połowa tego zasiłku krajowego obciąża dotacyę r. 1893. (Rubr. XIII. poz. 154), reszta zaś w kwocie 3.200 zł. przypadnie do wypłaty w r. 1894. z poz. 151. i

2) Z tej samej dotacyi dyspozycyjnej (10.000 zł.) wypadnie w r. 1894. pokryć przyrzeczone na regulacyą Lubaczówki pod Manasterzem zasiłek krajowy w kwocie 550 zł., o czym mieliśmy już zaszczyt Wysokiemu Sejmowi zdać sprawę w przedłożeniu z dnia 11. kwietnia 1893. l. 16.867 (pag. 11.) w wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 5. kwietnia 1893. l. s. 2.005.

3) Na regulacyę Jasiółki pod Szebniami i Dobrucową, która w roku bieżącym w czasie wezbrania poczyniła wielkie spustoszenia, przyrzekł Wydział krajowy na prośbę interesowanych włościan popartą przez Wydział powiatowy jasielski udzielić zasiłku w kwocie 3.594 zł. 33 ct., pod warunkiem jeżeli e. k. Ministerstwo rolnictwa takim samym zasiłkiem do tej regulacyi się przyczyni.

Z powyższego zestawienia subwencji już przyrzeczonych okazuje się, że z dotacji dyspozycyjnej r. 1894. jest już zaangażowaną suma 7.344 zł. 33 ct., tak iż z prelimitowanych 10.000 zł zostaje właściwie do dyspozycji Wydziału krajowego kwota 2.655 zł. 67 ct. Ta reszta obróconą będzie na jedną z następujących robót znajdujących się w stadyum przygotowania, o ile te roboty ze względu na wysokość potrzebnego nakładu nie będą wymagały ustawodawczego traktowania:

- 1) osuszenie błot stojanowskich;
- 2) osuszenie bagien nad Ratą i Moszczanką w gminie Kamionka wołoska powiatu rawskiego;
- 3) osuszenie gruntów w gminie Matkowicach powiatu przemyskiego.

V. Czynności biura melioracyjnego od 1. lipca 1892 do 30. czerwca 1893.

A) Wykonano, rozpoczęto, lub kontynuowano zdjęcia niwelacyjne i pomiary hydrometryczne w miejscowościach i na obszarach poniżej wyszczególnionych.

Liczba porząd.	Nazwisko strony i miejscowości	regulacja wód		melioracje lokalne			Uwaga
		na długości w kilometr.	na obszarze w morgach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnianie w morgach	
1	Wydział krajowy, obwałowanie Wisły w powiecie dąbrowskim: dopływy kanału Zyplikiewicza	13,1	—	—	—	—	
2	Wydział krajowy, obwałowanie Wisły i Wisłoki w powiecie mieleckim: kanały osuszające	15,4	—	—	—	—	
3	Wydział krajowy, regulacja Czarny i Jabłońca (powiat Tarnów)	12,6	500	—	—	—	
4	Spółki wodne dla regulacji Trześniówki i Łęgu	33,8	—	—	—	2.295	
5	Wydział krajowy, kolmatacja bagien nadniestrzańskich	—	8.800	—	—	—	
6	Wydział krajowy, regulacja Pełtwi	60,1	11 800	—	—	—	
7	Wydział krajowy, regulacja Przegnojówki i potoku faktorowskiego (dopływów Pełtwi)	28,4	7.000	—	—	—	
8	Wydział krajowy, regulacja Raty i Moszczanki)	100,0	2.200	—	—	—	
9	Wydział krajowy, osuszenie bagien stojanowskich	55,9	6.000	—	—	—	
10	Wydział krajowy, regulacja potoku Żezawy (dopływu Stryja)	15,0	—	—	—	—	rozpoczęto
11	Wydział krajowy, regulacja Czeczwy pod Strutynem	2,0	—	—	—	—	
12	Józef Emilewicz w Podgórzu	—	—	—	—	3	
13	Władysław Haller w Polance	—	—	—	—	7	
14	Józef hr. Bieliński w Sierczy	—	—	—	—	13,5	
15	Jan Skirliński w Śmierdzącej	—	—	—	—	2	

Liczba porząd.	Nazwisko strony i miejscowości	regulacya wód		melioracye lokalne			Uwaga
		na długości w kilometr.	na obszarze w morgach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnianie w morgach	
16	Dr. Stanisław Niedzielski w Kokotowie	—	—	—	3	—	
17	Andrzej Wysocki w Lenczach	—	—	—	9	—	
18	Józef hr. Roztworowski w Ostrowie	—	—	3	—	—	
19	Wydział powiatowy w Bochni	—	—	—	1	—	
20	Karol Czech w Bierzanowie	—	—	—	14	—	
21	Jan Götz w Okocimie	—	—	—	7	—	
22	Oskar Rudziński w Osieku	—	—	—	54	—	
23	Józef Grodzicki w Prokocimie	—	—	—	43	—	
24	Józef Chlebuś w Rudzach	—	—	—	10	—	
25	Herman Czech w Kozach	—	—	—	22	—	
26	Stanisław Żeleński w Dąbrowie	—	—	12	—	—	
27	August hr. Potocki w Przeciszowie	—	—	367	—	82	stawy
28	Kółko rolnicze w Brzezowy	—	—	—	1	—	
29	Wiktor Brzeski w Brzeziu	—	—	—	4	—	
30	JE. Eustachy ks. Sanguszko:						
	a) w Tarnowcu	0,5	—	—	5	—	
	b) w Gumniskach	1,0	—	—	2	—	
	c) w Krzyżu	—	—	—	30	—	
31	Stanisław Gniewiński w Wokowicach	0,7	—	—	24	—	
32	Jadwiga Straszewska w Lipnikach	—	—	—	47	—	
33	Jan hr. Stadnicki w Wielkiej wsi	—	—	—	4	—	
34	ks. Aleksander Kwieciński w Wójtowej	—	—	—	12	—	
35	Jan hr. Tarnowski w Złotnikach	—	—	—	40	—	
36	Zdzisław hr. Tyszkiewicz w Kolbuszowej	—	—	—	42	—	
37	Adam Jordan w Więkowicach	1,2	—	—	—	—	
38	Mikołaj hr. Rey w Grabinach	—	—	—	80	—	
39	Adam Tabaczyński w Wróblowicach	—	—	—	10	—	
40	Franciszek hr. Mycielski w Wiśniowej	—	—	—	9	—	
41	Duklan Słonecki w Jurowach	—	—	—	92	—	
42	Dr Władysław Kraiński w Niebocku	—	—	—	44	—	
43	Kazimierz Trzc.ński w Gdyczynie	—	—	—	20	—	
44	Dr. Wincenty Kraiński w Leszczowatem	—	—	—	14	—	
45	Józef Lesikowski w Łękach	—	—	—	21	—	
46	Adrzej ks. Lubomirski w Gorliczynie	—	—	—	117	45	
47	Władysław Rieger w Zimnej wodzie	—	—	—	36	12	
48	Stanisław Wasilewski w Murkuszowej	—	—	—	45	55	
49	Stanisław Ostaszewski w Klimkówce	—	—	—	56	28	
50	Fundacya imienia Sikorskich w Bukowie	—	—	—	—	6	
51	Tomasz Horodyski w Komarowie	—	—	—	10	—	
52	Marya hr. Fredrowa w Dubanowicach	—	—	15	—	—	
53	Waleryan Krzeczunowicz w Jaryczowie nowym	—	—	140	—	190	
54	Julian Czaykowski w Woli dołhołuckiej	—	—	—	30	—	
55	Władysław Niwicki w Bortnikach	—	—	—	—	120	
56	Karol Wiszniewski w Dobrzanach	—	—	—	—	43	

Liczba porząd.	Nazwisko strony i miejscowości	regulacya wód		melioracye lokalne			Uwaga
		na długości w kilometr.	na obszarze w morgach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnianie w morgach	
57	JE. Kazimierz hr. Bađeni:						
	a) w Rokszynie	—	—	—	120	—	
	b) w Żuratyńie	—	—	400	—	—	
58	Józef Męczkiewicz w Busku	—	—	—	6	—	
59	Bogusław Horodyski w Korsowie	—	—	300	—	—	
60	Ludwik hr. Wattmann w Cewkowie	—	—	—	60	—	
61	Franciszek Jędrzejowicz w Żurawcach	—	—	60	120	70	
62	Kazimierz Jaworski w Ostrowczyku	—	—	35	—	—	
63	Stefan hr. Zamoyski w Moszczanach	—	—	—	400	—	
64	Władysław ks. Sapieha i gmina w Małkowiecach	6,0	—	—	240	—	
65	Julian książ Puzyna w Narolu	—	—	40	75	—	
66	Zofia Cielecka w Słobódce dzuryńskiej	—	—	40	—	—	
67	Dr. Mikołaj Krzysztofowicz w Drahasymowie	—	—	43	—	—	
68	Konstanty Komierowski w Podolicy	—	—	—	233	—	
69	Julian książ Puzyna w Czarnołożcach	—	—	—	21	—	
70	Edwin Hohendorff w Byszowie	—	—	—	70	—	
71	Napoleon Gołaszewski w Toustobabach	—	—	—	10	—	
72	Zygmunt Jaroszyński w Błudnikach	—	—	—	50	—	
73	Kazimierz Horodyski w Żabińcach	—	—	118	—	—	
74	Dr. Józef Horodyski w Kociubińcach	—	—	35	—	—	
75	Stanisław Ujejski w Zaciszu	—	—	3	—	—	
76	Wydział powiatowy Śniatyn, regulacya Czeremosza pod Kniażem	4,0	—	—	—	—	
	Ogółem	349,7	36.300	1.611	2.388,5	2.946	

Zdjęcia pod 1 do 11, tudzież pod 51 do 65 wykonało biuro centralne, — pod 12 do 29 ekspozytura krakowska, — pod 30 do 39 ekspozytura tarnowska, — pod 40 do 50 ekspozytura sanocka, — pod 66 do 76 ekspozytura kołomyjska (ostatnia w niespełna trzech miesiącach, mianowicie od kwietnia do końca czerwca 1893).

B) Wypracowano projekty i kosztorysy dla stron w miejscowościach następujących:

Liczba porząd.	Nazwisko strony i miejscowości	regulacja wód		melioracje lokalne			Uwaga
		na długości w kilometr.	na obszarze w morgach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnienie w morgach	
1	Wydział krajowy, obwałowanie lewego brzegu Wisły w pow. krakowskiem regulacja Dłubni	1,9	—	—	—	—	
2	Wydział krajowy, obwałowanie prawego brzegu Wisły w pow. bocheńskim:						
	a) wał	11,0	—	—	—	—	
3	b) regulacja Drwinki	22,0	—	—	—	—	
4	Wydział krajowy, obwałowanie Wisły i Wisłoki w pow. mieleckim, (kanały osuszające)	38,0	—	—	—	—	
5	Wydział krajowy, regulacja Czarny i Jabłońca	12,6	478	—	—	—	
6	Wydział krajowy, operat niwelety wałów nadwiślańskich od Dunajca do Popowic	—	—	—	—	—	
7	Wydział krajowy, regulacja Pełtwi	—	—	—	—	—	rozpoczęto
8	" " regulacja potoku Dumnego	17,2	1.262	—	—	—	
9	Wydział krajowy, przerobienie projektu regulacji Bugu	—	—	—	—	—	na żądanie Ministerstwa
10	Wydział krajowy, osuszenie bagien Stojanowskich	—	—	—	—	—	rozpoczęto
11	Wydział krajowy, regulacja Czezwycy pod Strutynem	2,0	—	—	—	—	
12	Wydział krajowy, regulacja Lubaczówki pod Manasterzem	4,0	—	—	—	—	
13	Jan Emilewicz w Podgórzu	—	—	—	3	—	
14	Władysław Haller w Polance	—	—	—	7	—	
15	Józef hr. Bieliński w Sierczy	—	—	—	13,5	—	
16	Jan Skirliński w Smierdzący	—	—	—	2	—	
17	Dr. Stanisław Niedzielski w Kokotówce	—	—	—	3	—	
18	Andrzej Wysocki w Lenczach	—	—	—	9	—	
19	Stanisław Homolacz w Gnojniku	—	—	—	20	—	
20	Karol Czezwycy w Bierzanowie	—	—	—	14	—	
21	Jan Götz w Okocimie	—	—	—	7	—	
22	Oskar Rudziński w Osieku	—	—	—	54	—	
23	Józef Grodzicki w Prokocimie	—	—	—	44	—	
24	Józef Chlebuś w Rudzach	—	—	—	10	—	
25	Herman Czezwycy w Kozach	—	—	—	22	—	
26	August hr. Potocki w Przeciszowie	8,5	—	367	—	82	stawy
27	Kółko rolnicze w Brzezowcy	—	—	—	1	—	
28	Wiktor Brzeski w Brzeziu	—	—	—	3,5	—	
29	Bronisław Gorczyński w Brzeźnicy	—	—	—	—	27,5	
30	Józef Brandys w Wielkich drogach	—	—	—	9	—	
31	Wydział powiatowy w Bochni	—	—	—	1	—	grunt budowl.
	" " w Wieliczce	—	—	—	2	—	usuwiska przy drodze

Liczba porząd.	Nazwisko strony i miejscowości	regulacja wód		melioracje lokalne			Uwaga
		na długości w kilometr.	na obszarze w morgach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnienie w morgach	
32	Dr. Stanisław Bieliński w Wierzchni	—	—	—	6	—	
33	JE. Eustachy ks. Sanguszko						
	a) w Tarnowcu	0,5	—	—	5	—	
	b) w Gumniskach	0,95	—	—	2	—	
	c) w Krzyżu	—	—	—	30	—	
34	Stanisław Gniewiński w Wokowicach	0,7	—	—	24	—	
35	Adam Jordan w Więckowicach	—	—	—	35	—	
36	Jadwiga Straszewska w Lipnikach	—	—	—	38	—	
37	Jan hr. Stadnicki w Wielkiej wsi	—	—	—	4	—	
38	Ks. Aleksander Kwieciński w Wojtowie	—	—	—	12	—	
39	Jan hr. Tarnowski w Złotnikach	—	—	—	40	—	
40	Zdzisław hr. Tyszkiewicz w Kolbuszowie	—	—	—	42	—	
41	Mikołaj hr. Rey w Przyborowie i Grabinach	3,0	—	—	—	—	
42	Gmina Rzemień, osuszenie przysiółka Łuże	—	—	122	—	—	
43	Adam Tabaczyński w Wróblowicach	—	—	—	9	—	
44	Franciszek hr. Mycielski w Wiśniowie	—	—	—	9	—	
45	Duklan Słonecki w Jurowcach	—	—	—	75	—	
46	Dr. Władysław Kraiński w Niebocku	—	—	—	44	—	
47	Kazimierz Trzeciński w Gdyczynie	—	—	—	20	—	
48	Dr. Wincenty Kraiński w Leszczowatym	—	—	—	14	—	
49	Józef Lesikowski w Łękach	—	—	—	21	—	
50	Andrzej ks. Lubomirski w Gorliczynie	—	—	—	117	45	
51	Władysław Rieger w Zimnej wodzie	—	—	—	21	12	
52	Stanisław Wasilewski w Markuszowie	—	—	—	37	—	
53	Stanisław Ostaszewski w Klimkowie	—	—	—	6	—	
54	Fundacya im. Sikorskich w Bukowie	—	—	—	—	6	
55	Gminy Szebnie i Dobrucowa, regulacya Jasiołki	2	170	—	—	—	
56	Gminy Szczepańcowa i Machnówka, regulacya Jasiołki	3	300	—	—	—	
57	Jan Gnoiński w Nowem siole	—	—	—	—	9	
58	Dr. Władysław Kraiński w Wyszatycach	—	—	—	140	—	szkie
59	JE. Adam ks. Sapiaha w Siedliskach	—	—	—	—	15	
60	Waleryan Krzeczunowicz w Jaryczowie nowym	—	—	90	—	166	
61	Stefan hr. Zamoyski w Moszczanach	—	—	—	396	—	
62	Jan Paygert w Streptowie	—	—	—	26	—	
63	Elżbieta hr. Krasicka w Bachoreu	—	—	—	—	18	
64	Józef Męczkiewicz w Busku	—	—	—	6	—	szkie
65	Dr. Mikołaj Krzysztofowicz w Drahasymowie	—	—	43	—	—	
66	Julian książę Puzyna w Czarnołęczach	—	—	—	21	—	"
67	Napoleon Gołaszewski w Tustobabach	—	—	—	10	—	"
68	Kazimierz Horodyski w Żabińcach	—	—	118	—	—	"
69	Dr. Józef Horodyski w Kociubińcach	—	—	35	—	—	"
70	Stanisław Ujejski w Zaciszu	—	—	3	—	—	"
	Ogółem	127,35	2.210	778	1.435	380,5	

Projekty pod 3 do 11, tudzież pod 60 do 67 wypracowało biuro centralne, — pod 1 i 2, tudzież pod 12 do 35 ekspozytura krakowska, pod 36 do 46 ekspozytura tarnowska, — pod 47 do 59 ekspozytura sanocka, pod 68 do 73 zaś ekspozytura kołomyjska.

C. Nadzorowano lub prowadzono roboty;

a) Przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych:

1. Przy regulacji Kisieliny (kierownictwo techniczne i kontrola)
2. " " Nowego Brnia " " "
3. " " Krzemienicy " " "
4. " " Trześniówki " " "
5. " " Łegu " " "
6. " osuszeniu bagien Rudnickich (kierownictwo techniczne i kontrola)
7. " regulacji Wisłoka i Pielnicy (kontrola)
8. " obwałowaniu Wisły i Sanu (kierownictwo) " "
9. " osuszeniu bagien Niskich (kontrola)
10. " " " Oleskich "
11. " regulacji Białej i obwałowaniu prawego brzegu Dunajca (kierownictwo techniczne i kontrola).
12. Przy obwałowaniu prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami (kierownictwo techniczne i kontrola).
13. Przy regulacji Bugu (kierownictwo techniczne i kontrola).

b) Przy innych robotach publicznych i prywatnych.

14. " drenowaniu 3,5 morgów gruntu u Wiktora Brzeskiego w Brzeziu.
15. " " 7,5 " u Oskara Rudzińskiego w Osieku.
16. " " 10 " u Józefa Chlebusia w Rudzach.
17. " osuszeniu rowami 367 morgów gruntu w Przeciszowie, tudzież założeniu stawów rybnych 82,5 morgów w Przeciszowie, 113 morgów w Podolszu i 2,5 morgów w Laskowy u Augusta hr. Potockiego.
18. Przy drenowaniu 15 morgów u Maryana Dydyńskiego w Raciborsku.
19. " " 5 " u Jana Götza w Okocimie i 3 morgi w Pomianowy.
20. " " 35 " u Adama Skrzyńskiego w Libuszy.
21. " " 22 " u Dra Hermana Czecza w Kozach.
22. " " 13 " u Karola Czecza w Bierzanowie.
23. " " 42 " u Józefa Grodzickiego w Prokocimie.
24. " " 3 " u Dra Stanisława Niedzielskiego w Kokotowie.
25. " " 9 " u Andrzeja Wysockiego w Lenczach.
26. " " 19 " u Dra Franciszka Paszkowskiego w Toniach.
27. " " 16 " u Stanisława Homolacza w Gnojniku.
28. " " 2 " u Jana Skirlińskiego w Smierdzący.
29. " " 7 " u Stanisława Żeleńskiego w Grodkowicach.
30. " " 2 " u Józefa Emilewicza w Podgórzu.
31. " " 9 " u Jana Brandysa w Wielkich drogach.
32. " urządzeniu kultury groblowej Rimpau'a na 12 morgach u Stanisława Żeleńskiego w Dąbrowie.
33. " drenowaniu 1 morga parceli budowlanej dla Rady powiatowej w Bochni.
34. " " 2 morgów usuwisk na drodze dla Rady powiatowej w Wieliczce.
35. " osuszeniu 15 " Łąki u Dawida Abrahamowicza w Siemianówce.

36. Przy robotach melioracyjnych u JE. Eustachego ks. Sanguszki :
- a) drenowaniu 30 morgów w Krzyżu ;
 - b) " 5 " i poprawieniu drenowania 10 morgów w Tarnowcu ;
 - c) nawodnieniu 25 " łąki w Tarnowcu ;
 - d) drenowaniu 2 " ogrodu warzywnego w Gumniskach ;
 - e) budowie 420 metrów kanału betonowego i 2.000 metrów rowu dla odwodnienia stawów w Strusinie.
37. Przy drenowaniu 12 morgów u Romualda Wojciechowskiego w Żyrakowie.
38. " " 24 " u Adama Jordana w Grabnie i
- " " 6 " " " " w Więckowicach.
39. " " 24 " tudzież wykonaniu 700 m. rowu dopływowego i założeniu 1 morga stawu u Stanisława Gniewińskiego w Wokowicach.
40. przy drenowaniu 45 morgów w Tropiszowie dla Wydziału krajowego.
41. " " 60 " roli, tudzież budowie 150 m. kanału murowanego i mostu u Jadwigi Straszewskiej w Lipnikach.
42. przy drenowaniu 4 morgów chmielarni u Jana hr. Stadnickiego w Wielkiej wsi.
43. " nawodnieniu 85 morgów łąki u Józefa Łasińskiego w Przyborowie.
44. " wykonaniu 1.000 m. rowu u Henryka hr. Brezy w Podleszanych
45. " drenowaniu 30 morgów roli w Złotnikach i budowie szluzu w wale Wisłoki w Chrząstowie u Jana hr. Tarnowskiego.
46. przy drenowaniu 7 morgów pola i wykonaniu 560 m. rowu u Mikołaja hr. Reya w Przyborowie.
47. przy drenowaniu 10 morgów u Adama Tabaczyńskiego w Wróblowicach.
48. " " 9 " u Franciszka hr. Mycielskiego w Wiśniowej.
49. " " 38 " u Dukłana Słoneckiego w Jurowcach.
50. " " 44 " u Dra Władysława Kraińskiego w Niebocku.
51. " " 20 " u Kazimierza Trzczińskiego w Gdyczynie.
52. " " 30 " u Dra Wincentego Kraińskiego w Leszczowatem.
53. " " 21 " u Józefa Lesikowskiego w Łękach.
54. " wykonaniu 3.000 m, kanału odpływowego u Andrzeja księcia Lubomirskiego w Gorliczynie.
55. " drenowaniu 15 morgów u Władysława Riegera w Zimnej wodzie.
56. " nawodnieniu 43 morgów u Adama Wiktora w Załużu.
57. " konserwacyi 150 morgów nawadnianych łąk u Leona Grotowskiego w Jaćmierzu.
58. " drenowaniu 56 morgów u JE. Jana hr. Tarnowskiego w Miechocimie (wykonał kierownik obwałowania Wisły).
59. przy osuszeniu 50 morgów łąki u Stanisława Polanowskiego w Ubiniu.
60. " drenowaniu 30 morgów roli u Juliana br. Brunickiego w Podhorcach i wykonaniu 4.000 m. rowów odpływowych w Podhorcach i Strzałkowie.
61. przy wykonaniu 30 m. rowów u Zdzisława Obertyńskiego w Hujczu.
62. " osuszeniu 150 m. łąki u Mikołaja Krzysztofowicza w Załuczu.
63. " wytyczeniu pól doświadczalnych dla kultury torfowisk u Bogusława Horodyńskiego w Korsowie.
64. " wykonaniu filtra w krajowym zakładzie dla obłąkanych w Kulparkowie.
65. " drenowaniu 40 morgów roli i wykonaniu 1.500 m. rowu odpływowego u JE. Kazimierza hr. Badeniego w Jabłonówce.
66. przy wykonaniu 4.000 m. rowów osuszających u JE. Kazimierza hr. Badeniego w Żuratinie.

67. przy wykonaniu 2.500 m. rowów osuszających łąki u Waleryana Krzeczunowicza w Jaryczowie nowym.

68. przy wykonaniu 1.500 m. rowów osuszających łąki u Franciszka Jędrzejowicza w Żurawcach.

69. przy wykonaniu regulacji Lubaczówki pod Zakopcami (pow. Cieszanów).

70. " osuszeniu rowami 121 morgów łąki u Zofii Cieleckiej w Słobódce dżuryńskiej.

71. " drenowaniu 21 morgów u Juliana ks. Puzyny w Czarnołożcach.

72. " " 10 " u Napoleona Gołaszewskiego w Toustobabach.

73. " osuszeniu rowami 118 morgów u Kazimierza Horodyskiego w Żabińcach.

74. " " " 35 " u Dra Józefa Horodyskiego w Kociubińcach.

75. " " " 3 " u Stanisława Ujejskiego w Zaciszu.

Roboty wyszczególnione pod 1 do 6, pod 8 do 11, pod 13, oraz pod 58 do 69 prowadziło, względnie kontrolowało biuro centralne, — pod 12, tudzież pod 14 do 35 ekspozytura krakowska, — pod 36 do 47 ekspozytura tarnowska, — pod 7, tudzież pod 48 do 57 ekspozytura sanocka, — wreszcie pod 70 do 75 ekspozytura kołomyjska.

Rozmiar wykonanych melioracji prywatnych przedstawia się następująco:

E K S P O Z Y T U R A	długość rowów osuszających w metrach bieżących	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnienie w morgach
krakowska	—	394	226	198
tarnowska	4.830	—	235	111
sanocka	3.000	—	177	43
lwowska	13.500	200	156	—
kołomyjska	—	277	31	—
ogółem	21.330	871	825	352

D) Wykonano badania wstępne, lub brano udział w czynnościach, jak niżej.

1. Komisyjonowano:

a) w sprawie zmiany okręgu konkurencyjnego Kisieliny;

b) w sprawie sporu gminy Zamarstynów z miastem Lwowem o wywóz nieczystości kłocznych;

c) w sprawie robót ochronnych na Łomnicy w Perehińsku i na Świcy w Hoszowie;

d) w sprawie budowy mostu na Prucie w Zabłotowie;

e) w sprawie regulacji Bystrzycy nadwórniańskiej pod Nawizowem;

f) w sprawie założenia fabryki drenów w Dubanowicach;

2. wzięto udział w kolaudacji lokalnej regulacji Szklä pod Charatynami i Lubaczówki pod Manasterzem.

3. zbadano torfowiska w Sosnowie u Kornela Suchodolskiego.

4. założono wodokaz na Świcy w Balicach podróżnych.

5. Kontrolowano budowę kanału ulgi Macocha-Soła.
 6. Sporządzono plany i kosztorysy:
 - a) naprawy robót ochronnych na Białym Dunajcu pod Nowym Targiem;
 - b) kolonii karnej w Tyńcu;
 - c) urządzeń mechanicznych tudzież separatek dla obłąkanych w szpitalu Ś-go Łazarza w Krakowie, nie mniej też budowy II piętra na starym gmachu tego szpitala.
 7. Komisyjonowano:
 - a) przy reambulacji kolei lokalnej Słotwina-Okocim;
 - b) w sprawie nabycia realności dla c. k. żandarmeryi w Krakowie;
 - c) w sprawie robót ochronnych nad potokiem Bachórz w Przeciszowie;
 - d] w sprawie budowy wodociągu miejskiego w Myślenicach;
 - e) w sprawie robót fortyfikacyjnych między wałami Wisły w Podgórzu.
 8. Brano udział:
 - a) w ankiecie dla spraw kolei lokalnych.
 - b) w komitecie budowy szkoły ślusarskiej w Świątnikach.
 9. Zbadano i zaopiniowano:
 - a) sprawę melioracji gruntów w państwie Podhajce na obszarze 7.000 morgów;
 - b) projekt i kosztorys robót adaptacyjnych w szpitalu Ś-go Łazarza w Krakowie;
 - c) projekty budowli dla składów krajowych w Krakowie i Lwowie;
 - d) wyrób drenów w fabryce Wohlfeldów w Łagiewnikach.
 10. Kierowano budowę internatu, tudzież wałów ochronnych nad Wisłą w Czernichowie.
 11. Przeprowadzono kolaudację zabudowań folwarcznych w Czernichowie.
 12. Komisyjonowano:
 - a) w sprawie odwodnienia gruntów w Gorzycach, Tarnowcu i Strusinie u JE. Eustachego ks. Sanguszki.
 - b) w sprawie nawodnienia łąk w Szczucinie;
 - c) w sprawie urządzenia fabryki drenów w Przyborowie;
 - d) w sprawie uporządkowania stawu rybnego i odwodnienia łąki w Wokowicach;
 - e) w sprawie urządzenia stawów rybnych w Przyborowie u Józefa Łasińskiego;
 - f) w sprawie odpływu ze stawu w Chorzelowie;
 - g) w sprawie regulacji potoku Weryńskiego;
 - h) w sprawie fabryki kafi i drenów braci Kurkowskich w Żabnie.
 13. Instruowano w drenowaniu uczniów krajowego kursu praktycznego dozorców melioracyjnych w Tarnowcu i Krzyżu.
 14. Udzielono fachowej porady.
 - a) w sprawie melioracji prywatnych w Błozwi i Dukli;
 - b) w sprawie założenia fabryk drenów w Niebocku i Leszczowatem, tudzież rozszerzenia takiejże fabryki w Besku;
 - c) w sprawie odwodnienia pól do rowów kolejowych w Wiszniowej i Zimnej wodzie;
 - d) w sprawie budowy jazu i młynówki w Niebieszczanach;
 - e) w sprawie budowy wodociągów w Jabłonce i Jurowcach;
 - f) w sprawie budowy filtra na potoku Lubatówce dla celów przemysłowych w Krośnie;
 - g) w sprawie przełożenia drogi powiatowej Brzozów-Haczów;
 15. Przeprowadzono podział pól w Załużu i Markowy.
 16. Komisyjonowano w sprawie odsypisk Sanu w Olchowcach.
- Czynności pod 1 do 4 przeprowadziło biuro centralne, — pod 5 do 11 ekspozytura krawkowska, — pod 12 i 13 ekspozytura tarnowska, — pod 14 do 16 zaś ekspozytura sanocka.

Oprócz powyższych czynności A, B, C, D, wykazało biuro melioracyjne referat wszystkich spraw wodnych i melioracyjnych (łącznie z badaniem rachunków budowlanych przy publicznych robotach melioracyjnych), wypracowało 5 projektów ustaw, 6 rozporządzeń wykonawczych, 1 instrukcję służbową dla biura melioracyjnego i 5 przedłożeń Wydziału krajowego do Wysokiego Sejmu, oraz zajmowało się sprawą obserwacji ombrometrycznych i wodoskazowych.

Nadto urzędnicy tego biura brali udział w obradach spółek wodnych i zajmowali się wykładami na kraj. kursie praktycznym dozorców melioracyjnych, instruowaniem uczniów tego kursu przy wykonaniu robót w polu, wreszcie wykładami w kraj. szkołach rolniczych w Dublinach i na posiedzeniach oddziałów c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego (inż. Blauth), oraz w szkole ogrodniczej w Tarnowie (inż. Vetulani).

Celem zastąpienia ubytku sił biura melioracyjnego, jaki powstał w skutek wysłania inżynierów adjunktów Wierzbickiego, Gryzieckiego i Kornelli na akademie rolnicze w Wiedniu i Poppelsdorf dla uzupełnienia studiów fachowych w kierunku agronomicznym, spowodowanym był Wydział krajowy przyjąć do biura trzech techników, a mianowicie:

1) Maksymiliana Czernika, skończonego słuchacza inżynierii na politechnice lwowskiej, który się wykazał praktyką blisko sześciuletnią na inżyniera asystenta (dekretem z dnia 31. marca 1893. l. 15.337);

2) Konstantego Wiśniewskiego, ukończonego słuchacza inżynierii na politechnice wiedeńskiej, na elewa technicznego (dekretem z dnia 8. sierpnia 1893. l. 41.459).

3) Andrzeja Kornellę, ukończonego słuchacza inżynierii na politechnice lwowskiej, na elewa technicznego (dekretem z dnia 29. września 1893. l. 35.625).

Również powołał Wydział krajowy dekretem z dnia 17. sierpnia 1893 l. 43.260 na elewa technicznego w biurze melioracyjnym stypendystę Juliana Misiakiewicza, który w lipcu 1893. ukończył jednoroczny kurs melioracyjny na akademii rolniczej w Poppelsdorf, a dla którego Wysoki Sejm w budżecie r. 1893. potrzebną dotacją (adjutum) począwszy od 1. sierpnia r. b. uchwalił.

Inżynierowi asystentowi Czernikowi porucił Wydział krajowy prowadzenie budowy przy regulacji górnej sekcji Nowego Brnia, elewowi Andrzejowi Kornelli, kierownictwo budowy wałów nad Sanem, elewów zaś Wiśniewskiego i Misiakiewicza przydzielił do zdjęć, a mianowicie: pierwszego dla regulacji górnego Dniestru, drugiego dla regulacji Pełtwi.

W roku bieżącym poniosło biuro niepowetowaną stratę przez śmierć inżyniera Ludwika Sobolewskiego, który odbywszy sześciuletnią praktykę przy projektach o budowie, oraz ukończywszy na koszt kraju jednoroczny kurs melioracyjny w Popelsdorf, objął w roku bież. kierownictwo ekspozytury w Kołomyi, a jak świadczy wykaz jego czynności trzymiesięcznej na tem stanowisku, rokował jak najpiękniejsze nadzieje.

Do projektowania i wykonania melioracji prywatnych w okręgu kołomyjskiej ekspozytury biura melioracyjnego przeznaczył Wydział krajowy inżyniera adjunkta Aleksandra Wierzbickiego, który w lipcu r. b. ukończył jednoroczne studium rolnicze na akademii rolniczej w Wiedniu; dla zastąpienia zaś tego technika w personalu biura zajmującym się projektowaniem i wykonaniem robót publicznych powołał na elewa technicznego ukończonego słuchacza inżynierii politechniki lwowskiej Tadeusza Korasadowicza (dekretem z dnia 31. października 1893. l. 53.820).

Opróżnioną po ś. p. Ludwiku Sobolewskim posadę inżyniera II. klasy nadał Wydział krajowy (dekretem z dnia 28. listopada 1893. l. 62.901) inżynierowi adjunktowi Stanisławowi Szczepanowskiemu, mianując równocześnie w jego miejsce inżyniera asystenta Stanisława Ruebenbauera inżynierem adjunktem biura melioracyjnego.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy ma zaszczyt upraszać:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 19. grudnia 1893. l. 64.941. o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych.

II. Sejm przyznaje na regulację rzek niespławnych w myśl uchwały swej z dnia 6. października 1882. w Rubr. XIII. poz. 149. wydatków na rok 1894. następujące zasiłki:

a)	na regulację	Soły	pod	Milówką i Ciscem	1.619 zł.
b)	"	"	"	Wieprzem i Zabłociem	2.000 "
c)	"	"	"	Żywcem i Zarzeczem	2.557 "
d)	"	"	R a b y pod	Dąbrowicą	930 "
e)	"	"	"	Morszowicami	1.360 "
f)	"	"	"	Dobczycami, Niedzowem i Winiarami	1.500 "
g)	"	"	"	Winiarami	1.007 "
h)	"	"	"	Stadnikami i Gdowem	1.000 "
i)	"	"	"	Krzyżanowicami	830 "
k)	"	"	D u n a j c a pod	Zabełczem i Chełmcem	1.826 "
l)	"	"	"	Białą wodą	333 "
m)	"	"	"	Witowicami dolnemi	1.564 "
n)	"	"	"	Podegrodziem i Stadłem	1.600 "
o)	"	"	"	Trąbkami i Drużkowem	800 "
p)	"	"	"	Filipowicami	2.000 "
r)	"	"	"	Biskupicami i Charzewicami	2.000 "
s)	"	"	"	Zakliczynem i Wesołowem	800 "
t)	"	"	"	Rostoką i Lusławicami	1.900 "
u)	"	"	"	Janowicami	1.464 "
w)	"	"	"	Wielką wsią	1.493 "
x)	"	"	"	między Wielką wsią a Szczepanowicami	3.345 "
y)	"	"	"	pod Szczepanowicami	2.236 "
z)	"	"	"	Dąbrówką i Łukanowicami	1.800 "
aa)	"	"	"	Wesołowem	1.408 "
ab)	"	"	"	Zakliczynem	1.116 "
ac)	"	"	"	Charzewicami	2.463 "
ad)	"	"	"	od mostu pod Melsztynem do Wróblowic	4.221 "
ae)	"	"	"	Popradu pod Starym Sączem	977 "
af)	"	"	"	Wisłoki pod Brzyskami i Bukową	1.000 "
ag)	"	"	"	Błażkową	867 "
ah)	"	"	"	Dęborzynem	1.426 "
ai)	"	"	"	Pilznionkiem i Lipinami	2.000 "
ak)	"	"	"	Rzemieniem i Brzochowem	1.600 "
al)	"	"	"	Wisłoka pod Wiśniową i Cieszyną	879 "
am)	"	"	"	Dobrzechowem	875 "
an)	"	"	"	Sanu pod Hroszówką	200 "
ao)	"	"	"	Jabłonicą ruską	3.210 "
ap)	"	"	"	Nozdrzem	800 "
ar)	"	"	"	Chodorówką	900 "
as)	"	"	"	Bachorcem i Sielnicą	800 "
at)	"	"	"	Ruską wsią i Nienadową	1.000 "
au)	"	"	"	Bachowem	1.903 "
aw)	"	"	"	Przemysłem	6.867 "

ax)	na regulację Sanu pod Trzemińskiem i Ostrowem	6.804 zł.
ay)	" " " " Wilczą i Buszkowicami	8.000 "
az)	" " " " Sośnicą i Składem solnym	3.432 "
bb)	" " Stryja pod Chodowicami	500 "
bc)	" " " " Pokrowcami i Kawczym kątem	1.000 "
bd)	" " Świcy " Hoszowem i Kniaziółką	1.300 "
be)	" " " " Włodzimircami	300 "
bf)	" " " " Baliczami zarzecznymi i podgórnymi	500 "
bg)	" " " " Mielniczem i Dubrawką	1.300 "
bh)	" " Świcy i Sukielu pod Sokołowem	2.500 "
bi)	" " Łomnicy pod Tużyłowem i Dołhem	1.500 "
bk)	" " " " Błudnikami i Temerowcami	500 "
bl)	" " Byszczy pod Nazawizowem	800 "
bm)	" " " " Uhrynówem, Jamnicą i Jezupolem	2.000 "
bn)	" " " " Bohorodczanami	500 "
bo)	" " " " Mykietyńcami i Uhornikami	2.297 "
bp)	" premiovanie zawikłania odsypisk na rzekach podkarpackich	1.000 "
br)	do rozporządzalności Wydziału krajowego	20.000 "
	ogółem	124.797 zł.

III. Sejm przyznaje na popieranie mniejszych robót melioracyjnych w myśl uchwały swej z dnia 26. listopada 1889 w Rubr. XIII. poz. 151. wydatków na rok 1894 następujące dotacje:

a)	na regulację Czeczwy pod Strutynem niżym	1.383 zł.
b)	na naprawę wałów nadwiślańskich uszkodzonych zatorami w lutym 1893 roku w powiatach: krakowskim, wielickim i bocheńskim	1.290 "
c)	na roboty uzupełniające przy osuszeniu bagien niskich	2.687 "
d)	na przełożenie prawego wału Sanu w Czekażu pniowskim (w myśl uchwały z dnia 9. maja 1893)	2.333 "
e)	na odbudowanie szluz w wałach Uszwicy i Uszewki	800 "
f)	na roboty uzupełniające przy osuszeniu bagien rudnickich	9.023 "
g)	na popieranie doświadczeń z kulturą torfowisk w Rudniku, Kosowie, Ludzimierzu i Czarnym Dunajcu po 1.000 zł. razem	4.000 "
h)	na zakładanie fabryk drenarskich (w myśl uchwały z dnia 6. kwietnia 1892)	5.000 "
i)	do dyspozycji Wydziału krajowego	10.000 "
	razem	36.516 zł.

Uchwalone na doświadczenia z kulturą torfowisk w Ludzimierzu i Czarnym Dunajcu zasiłki krajowe mogą być w roku 1894 tylko pod tym warunkiem wypłacone, jeżeli c. k. Rząd udzieli na ten cel dalszej subwencji przynajmniej w tej samej wysokości.

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby na urządzenie fabryk drenarskich w kraju przyznał w roku 1894 subwencję 5.000 zł. z państwowej dotacji melioracyjnej.

V. Sejm ustanawia w krajowym biurze melioracyjnym posadę stałego referenta administracyjno-prawnego w randze sekretarza z poborami unormowanymi w uchwale sejmowej z dnia 3. stycznia 1874, tudzież z prawami wypływającymi z ustawy służby krajowej i statutu emerytalnego.

Na cel powyższy otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt na rok 1894 do wysokości 2.360 zł. w. a.

Al. 5 i 6.

VI. Sejm uchwała załączone % projekty ustaw :

- a) o regulacji potoku Dumnego ;
- b) o obwałowaniu lewego brzegu Dunajca od mostu kolejowego w Bogumiłowicach do Biskupic radłowskich.

VII. Sejm przyznaje na rok 1894 tytułem pierwszych rat zasiłków krajowych :

- a) na regulację potoku Dumnego dotację w kwocie 11.520 zł.
- b) na obwałowanie lewego brzegu Dunajca od mostu kolejowego w Bogumiłowicach do Biskupic radłowskich dotację w kwocie 14.000 zł.

VIII. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wydatkowania kwot preliminowanych w rubryce XIII. na rok 1894 aż do końca lutego 1896 r. a to według zasad przyjętych przy podobnych rubrykach budżetu państwowego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielk. Ks. Krakowskiem.

Lwów dnia 19. grudnia 1893.

Marszałek krajowy :

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca :

Wereszczyński w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Odpis odezwy

c. k. Namiestnictwa z dnia 22. kwietnia 1893 l. 31.958 do Wydziału krajowego.

Wskutek reskryptu wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 8. kwietnia 1893 L. 737 c. k. Namiestnictwo ma zaszczyt co do żądanych szacowną odezwą z 6. grudnia 1892 L. 59.780 zmian w projektach rozporządzeń wykonawczych do ustaw o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Skawy i w dorzeczu Stryja w powiecie Turczańskim oznajmić Świątnemu Wydziałowi krajowemu co następuje:

Co do żądania Świątnego Wydziału krajowego, aby ustanowiony został delegat do prowadzenia kasowości i informowania kierownika budowy, nadmienilo przedewszystkiem wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa, że wyłączenie prowadzenia kasowości i agend kierownika budowy nie dałoby się usprawiedliwić ze względu na dotychczasowe liczne doświadczenie, poczynione przy zabudowaniach potoków górskich. Wedle dotychczasowej praktyki asygnuje się kierownikowi budowy na żądanie jego w najbliższym urzędzie podatkowym stosowne zaliczki. Kierownik budowy podnosi je w miarę potrzeby, co nie tylko umożliwia mu wypłatę zarobków w oznaczonych przez niego dniach stosownie do tego, jak robotnicy rozdzieleni są na przestrzeni i ile możności bez ujmy dla postępu robót, lecz daje mu także możność natychmiastowej wypłaty zarobków robotnikom dobrowolnie ustępującym, lub wydalonym, oraz natychmiastowego wyrównania ewentualnych innych rachunków. Przedkładane z reguły co miesiąca rachunki dają dostateczne wyjaśnienia o użyciu podniesionych zaliczek. Gdyby prowadzenie kasowości wyłączono z agend kierownika budowy, pozbawionoby go zupełnie pozostawionej kierownikowi budowy do pewnego stopnia wolnej dyspozycji, która przy prowadzeniu budowy jest niezbędnie potrzebną i stosunkami uzasadnioną.

W takim razie nie miałyby kierownik budowy w ogóle nic do czynienia ze zarządaniem pieniędzy lub otrzymując tylko od czasu do czasu nieznaczne zaliczki od delegata, zeszedłby do roli jego pomocnika. Zresztą i zadanie delegata nie byłoby tak łatwe. Potrzeba bowiem mieć na uwadze, że siły robocze przy zabudowaniu potoków górskich nie są tak skoncentrowane jak przy regulacji rzek, lecz częstokroć rozrzucone na bardzo odległych przestrzeniach i wskutek tego nie byłoby możebne gromadzić robotników na jednym miejscu celem dokonania wypłaty przez delegata Świątnego Wydziału krajowego. Kierownik budowy jest często zmuszony wypłacać nawet bardzo małym partyom robotników, na miejscu budowy w baraku lub innym stosownym miejscu, co łatwo i bez ujmy dla postępu robót przy sposobności inspekcji uskutecznić może. Przyznaje się, że kierownik budowy nie zawsze jest w możności przechowywania podniesionych zaliczek w miejscu bezpiecznym od ognia lub w ogóle pewnym. Gdyby mu je-

dnak, równie jak delegatowi dostarczono ogniotrwałej kasy, odpadłby podniesiony w tym względzie zarzut sam przez się.

Na niebezpieczeństwo utraty pieniędzy do wypłat przeznaczonych narażony jest delegat zarówno jak kierownik budowy. Zresztą dotąd przy zabudowaniu potoków górskich w ciągu prawie 10 letniej intensywnej pracy i przy wypłatach gotówką w sumie 2,414.326 zł. nie było wypadku jakiegokolwiek utraty pieniędzy. Co się tyczy kosztów podróży kierownika budowy do urzędu podatkowego, nadmieniło wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa, że kierownik budowy pobiera ryczałtowe wynagrodzenie i że podniesiony w tym względzie zarzut Świetnego Wydziału krajowego przemawia raczej a nawet właśnie dla tego przeciwnie w ustanowieniu delegata, ponieważ koszt podróży delegata musiałyby być pokryte z funduszu budowy lub z funduszy krajowych, gdy przeciwnie podróże kierownika budowy, pobierającego ryczałtowe wynagrodzenie nie powodują żadnych wydatków.

Ustanowienie delegata celem informowania kierownika budowy o cenach miejscowych, nie jest równie potrzebne. Kierownik budowy układa po gruntownych badaniach z uwzględnieniem cen miejscowych projekt, którego wykonanie zależne jest od zgody Świetnego Wydziału krajowego.

W obec tego ma Świetny Wydział krajowy możliwość zbadania projektu ewentualnie na miejscu i objawienia swych życzeń co do ewentualnych zmian, a więc i co do zmian cen jednostkowych.

Świetny Wydział krajowy ma również sposobność wglądnięć w przedkładane rachunki budowy i podnosić zarzuty przeciw kosztom budowy z projektem niezgodnych.

Wreszcie służy Świetnemu Wydziałowi krajowemu prawo przekonywać się każdego czasu o sposobie budowy i żądać od kierownika budowy udzielenia potrzebnych wyjaśnień.

Byłoby zatem niepotrzebnem ustanawiać jeszcze osobnego delegata Świetnego Wydziału krajowego w celu informowania kierownika budowy o cenach miejscowych.

Przez ustanowienie delegata popadłby kierownik budowy w nieusprawiedliwiony niezgodnie i szkodliwy dla sprawy stosunek zależności od delegata, a wypróbowana dotychczasowa zasada wykonywania zabudowań potoków górskich przez organa administracji państwowej doznałaby bardzo dotkliwej, niekorzystnej i nawet stosunkami Galicji nieuzasadnionej ujemności.

Uzasadniając ważność powodów, które przemawiają za ustanowieniem delegata celem informowania i wspierania kierownika budowy, wskazał Świetny Wydział krajowy na umówioną już przy innej sposobności okoliczność, że przy zabudowaniu niektórych potoków w dorzeczu Gnilej Lipy płacił kierownik budowy robotnika i materiał drzewny znacznie wyżej niż płacono przy wykonaniu robót regulacyjnych w dorzeczu tej samej rzeki, wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa zażądało od przemyskiej sekcji c. k. oddziału leśnotechnicznego wyjaśnień w tym względzie, która przedłożyła je w załączonym sprawozdaniu.

Udzielając Świetnemu Wydziałowi krajowemu do przejrzania powyższe sprawozdanie, nadmienia c. k. Namiestnictwo, że Wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa uznaje wywody tego sprawozdania za uzasadnione i przychyliła się do twierdzenia sekcji, że ceny robocizny i ceny jednostkowe, płacone przy regulacjach rzek nie mogą być porównywane z cenami płaconymi przy zabudowaniu potoków górskich.

Mimo to zaleciło Wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa ponownie wspomnianej sekcji dołożyć na przyszłość wszelkich starań, aby przez możliwe niższenie cen robocizny i cen jednostkowych, o ile to możebne będzie bez ujemności dla interesów budowy, osiągnąć także pod względem ekonomicznym korzystny rezultat.

Przytoczony wyżej wypadek nie uzasadnia jednak dostatecznie potrzeby ustanowienia delegata i dla tego nie może wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa wobec przytoczonych wyżej uwag przemawiających przeciw ustanowieniu delegata i ze względu na niepotrzebne obciążenie

funduszu budowy, któreby ustanowienie delegata za sobą pociągnęło, przychylić się do życzeń Świątecznego Wydziału krajowego.

Aby jednak zadość uczynić wszelkim uprawnionym życzeniom Świątecznego Wydziału krajowego, oznajmiło Wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa, że na przyszłość poleci w danych wypadkach sekcji, aby przed sporządzeniem projektu zabudowania porozumiewała się co do cen robocizny i cen jednostkowych materiałów z delegatem, którego Świąteczny Wydział krajowy wskaże i aby ewentualnie otrzymane daty zużytkowała przy układaniu kosztorysów.

W obecnym wypadku, gdy chodzi o wykonanie zatwierdzonego już projektu, nie może to jak się samo przez się rozumie już nastąpić. Co się tyczy dalszej, przez Świąteczny Wydział krajowy żądanej zmiany w projektach rozporządzeń wykonawczych, a mianowicie aby kontrola techniczna i kolaudacja robót poruczona została organom technicznym c. k. Namiestnictwa, zamiast organom Wys. c. k. Ministerstwa rolnictwa nadmienilo Wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa, że c. k. oddział leśno-techniczny dla zabudowania potoków górskich według postanowień organizacyjnych podlega bezpośrednio Ministerstwu rolnictwa i dla tego Wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa musi sobie zastrzedz bezwarunkowo prawo bezpośredniego nadzoru czynności organów wspomnianego oddziału leśno-technicznego, co zresztą dzieje się we wszystkich krajach. Wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa nie jest zresztą przeciwne poruczeniu od czasu do czasu nadzoru organom c. k. Namiestnictwa, musi sobie jednak zastrzedz w każdym razie zupełnie wolną decyzję co do udzielania delegacji organom c. k. Namiestnictwa. Ponieważ kwestya powyższa w żadnym kierunku nie wpływa na uszczuplenie prawa nadzoru Świątecznego Wydziału krajowego, a Administracji państwowej pozostawione być musi ocenienie, w jaki sposób służącą jej kontrolę najodpowiedniej ma wykonywać, przeto sądzi Wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa, że Świąteczny Wydział krajowy nie będzie nadal obstawać przy żądaniu zmiany projektów w omówionym właśnie kierunku. Wreszcie nie mogło się Wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa także przychylić do żądania Świątecznego Wydziału krajowego, aby koszta kontroli technicznej pokrywane były z funduszy budowy. Trzeba bowiem mieć na uwadze, że wydatku tego nie przewidziano w kosztorysach, i że z drugiej strony nie jest możebnem, pozycyę „koszta zarządu“ przeznaczoną na pokrycie kosztów kierownictwa budowy, prowadzenia budowy, kolaudacji, opłat do kasy chorych i zakładu ubezpieczenia robotników, obciążać jeszcze kosztami kontroli technicznej, ewentualnie znacznymi. Wskutek tego wskazaniem jest w interesie funduszu budowy, trzymać się sposobu przestrzeganego przy innych zabudowaniach potoków górskich, który Wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa i tutaj zastosować zamierza. Zawiadamiając o tem Świąteczny Wydział krajowy, c. k. Namiestnictwo ma zaszczyt prosić o zwrot powołanego wyżej sprawozdania przemyskiej sekcji c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowania potoków górskich. Załączony do szacownej odezwy z 6. grudnia 1892 l. 59.789 odpis udzielonego przez Wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa projektu rozporządzenia wykonawczego zwraca się.

D. j. w.

Odpis odezwy

Wydziału krajowego z dnia 2. maja r. b. L. W. 20923 do
c. k. Namiestnictwa.

W odpowiedzi na szanowną odezwę z dnia 22. kwietnia r. b. L. 31958 mamy zaszczyt przedewszystkiem zaznaczyć, że skoro zabudowania potoków górskich w dorzeczu Skawy i Stryja są przedsiębiorstwami prowadzonymi przez Wydział krajowy, a fundusz krajowy przyczynia się do tych robót zasiłkiem w wysokości połowy kosztów, Wydział krajowy przy ułożeniu rozporządzeń wykonawczych normujących sposób przeprowadzenia tych przedsiębiorstw z natury rzeczy powinien mieć równy udział i wpływ, jak administracja państwa.

Odezwanymi tutejszemi z dnia 26. września 1892 L. 19648 i 19649 przedłożyliśmy Świątnemu c. k. Namiestnictwu projekty rozporządzeń wykonawczych identyczne z obowiązującymi już i przez Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa zatwierdzonymi instrukcjami i rozporządzeniami dla innych, takich samych przedsiębiorstw melioracyjnych oczekiwaliśmy, że te projekty przyjęte zostaną bez zmiany przez Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa. Tymczasem z szacownej odezwy z dnia 26. listopada 1892 L. 93259 powzięliśmy wiadomość, że Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa odrzuciło a limina oba projekty Wydziału krajowego, jakkolwiek postanowienia tych projektów w dwudziestokilkuletniej praktyce przy budowie dróg krajowych a następnie przy krajowych przedsiębiorstwach melioracyjnych, wykonanych kosztem kilkunastu milionów zł. zupełnie odpowiedniami się okazały i przyczyniły się do ekonomicznego wykonania robót, a natomiast zaleciło przyjęcie całkiem nowych projektów, które wprawdzie krótkością i zwięzłością się odznaczają wiele jednak kwestyj administracyjnych i technicznych zostawiają otwartych. Mimo to chcąc przyspieszyć rozpoczęcie robót, które w myśl § 1. odnośnych ustaw winny były już w r. 1892 być podjęte Wydział krajowy w odezwie z d. 6. grudnia 1892 L. 59.780 zgodził się na kodyfikację rozporządzeń wykonawczych według projektu Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa żądając tylko trzech zmian, które uważał za potrzebne w interesie ekonomicznego przeprowadzenia robót a mianowicie:

1. zatrzymania według projektu Wydziału krajowego delegata do uskutecznienia wy-
płat, oraz informowania kierownika budowy co do cen miejscowych.

2. poruczenie kontroli technicznej i kolaudacyi organom technicznym Świątnego c. k.
Namiestnictwa;

3. pokrywania kosztów kontroli technicznej przez fundusz budowy.

Reskryptem z dnia 8. kwietnia r. b. L. 737 zakomunikowanym Wydziałowi krajowemu powołaną na wstępie szacowną odezwą oświadcza się Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa nawet przeciw tym trzem zmianom Swego projektu, przytaczając następujące względy:

1. przeciw ustanowieniu delegata Wydziału krajowego:
 - a) pozbawienie kierownika budowy możliwości natychmiastowej wypłaty robotników i wolnej dyspozycyi;
 - b) zwiększenie wydatków na zarząd z powodu kosztów podróży delegata po od-
biór zaliczek;

c) nieusprawiedliwiony i szkodliwy dla sprawy stosunek zależności kierownika budowy od delegata, połączony z ujmą dla wypróbowanej zasady wykonywania zabudowań potoków górskich przez organa państwowe;

2. przeciw poruczenia kontroli i kolaudacji technikom Świetnego c. k. Namiestnictwa stosunek służbowy oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich do Wysockiego c. k. Ministerstwa rolnictwa;

3. przeciw pokrywaniu kosztów kontroli technicznej przez fundusze budowy brak odpowiedniej kwoty w kosztorysie, wskutek czego rubryka kosztów zarządu mogłaby być przekroczoną.

Na powyższe uwagi pozwalamy sobie oznajmić Świetnemu c. k. Namiestnictwu, co następuje:

ad 1.) a) Przy uskutecznianych dotychczas wypłatach przy krajowych przedsiębiorstwach melioracyjnych, które się odbywają za pośrednictwem delegata z końcem każdego tygodnia nie otrzymał Wydział krajowy żadnego zażalenia ze strony kierowników budowy co do nieregularności wypłat. Również delegat Wydziału krajowego nie ma żadnej ingerencji na dyspozycję robót, przez którąby kierownik budowy w swych zarządzeniach mógł być krępowanym. Kierownik budowy zasięga u delegata informacji co do cen miejscowych w ogóle, ocenienie zaś, jaka płaca dzienna ma być wymierzona każdemu indywiduum należy wyłącznie do kierownika budowy.

b) Wydatki obciążające rubrykę kosztów zarządu przy uskutecznianiu wypłat przez delegata przedstawiają się następująco:

Dyety i koszta podróży delegata po każdorazowy odbiór zaliczki od 8 do 10 zł., wynagrodzenie płatnika za każdorazową wypłatą 5 zł.

Z uwagi, że wydatek roczny przy zabudowaniach potoków górskich wynosi zwykle zaledwie około 20.000 zł. a wypłaty odbywają się co miesiąc, wynosiłyby roczne koszta spowodowane ustanowieniem delegata:

podniesienie dwukrotne zaliczek z urzędu podatkowego (po 10.000 zł.)	20 zł.
8 wypłat miesięcznych po 5 zł.	40 „
razem około	60 zł.

Koszta więc te są tak nieznaczne, że wcale w porównanie iść nie mogą z oszczędnością w robociźnie jeżeli kierownik budowy ma doradcę w obeznanym ze stosunkami miejscowymi delegacie.

Delegaci też Wydziału krajowego nie spełniają tych funkcji ze względu na wynagrodzenie, lecz w poczuciu obywatelskich obowiązków i w interesie sprawy publicznej.

Nadto nie jest jeszcze pewnem czy podnoszenie zaliczek co miesiąc i uskutecznianie wypłat przez kierownika budowy (Bauleiter) w myśl §. 10. projektu ministeryalnego, będzie ekonomiczniejszym, jak to zaznacza Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa. Jeżeli bowiem jako kierownik budowy n. p. przy zabudowaniach w zachodniej części kraju fungować będzie kierownik sekcji, który mieszka w Przemyślu a przez całe lato zajęty jest zdjęciami w innej części kraju (n. p. na Dniestrze lub Łomnicy) to już samo podnoszenie zaliczek miesięcznych przez tego kierownika budowy pociągnie za sobą kilkakrotnie większe koszta aniżeli cały wydatek na delegata i płatnika wynosi.

c) O ile Wydział krajowy nabrał przeświadczenia z praktyki przy krajowych przedsiębiorstwach melioracyjnych, to między delegatami a kierownikami budowy panowała dotychczas jak największa harmonia.

O stosunku zaś jakiegokolwiek zależności już dla tego samego nie może być mowy że kierownik budowy góruje nad delegatem fachowem wykształceniem. Gdyby zaś kiedykolwiek

między delegatem a kierownikiem budowy z powodu przypadkowego wyboru nieodpowiedniej osoby na delegata zajęć miała scyssa Wydział krajowy pokładając zupełne zaufanie tak u c. k. techników lasowych, jak i urzędnikach swego biura melioracyjnego nie omieszkalby o lepszy wybór się postarać. Co się tyczy podniesionego przez Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa zarzutu, jakoby ustanowienie delegata połączone było z ujmą dla sprawy, pozwalamy sobie zauważyć, że przeciwnie przy dotychczasowych robotach prowadzonych przez Wydział krajowy instytucya ta jest ulgą dla kierowników budowy, którzy uwolnieniu od ciężaru prowadzenia kasowości, mogą tem skuteczniej poświęcić się swym właściwym zajęciom technicznym, t. j. przygotowaniu, wytyczeniu nadzoru i odbiorowi robót, oraz sporządzaniu planów wykonawczych. Że taka ulga wyszłaby na pożytek także robotom prowadzonym przez techników lasowych, dowodzi okoliczność, że sekcyja Przemyska, która w r. 1891 wykonała zabudowanie debr w dorzeczu Gniłej Lipy kosztem zaledwie 5 965 zł. 8½ ct. właśnie z powodu zajmowania się wypłatami nie mogła należycie sporządzić operatu wykonawczego, tak iż ten operat wymagał uzupełnień i nie mógł być dotychczas przedłożonym Wysokiemu c. k. Ministerstwu rolnictwa.

ad 2. Co się tyczy kontroli i kolaudacyi robót przez techniczne organa państwowe ta sprawa zależy wyłącznie od decyzji Wysokiego c. k. Ministerstwa; Wydział krajowy zaś ma zaszczyt tylko upraszać ażeby Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa raczyło delegować do kolaudacyi robót techników Świetnego c. k. Namiestnictwa a to z dwóch powodów najprzód dla zredukowania kosztów kolaudacyi, gdyż koszt podróży delegata Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa urzędującego w Wiedniu wypadną znacznie wyższe, od takichże kosztów techników Świetnego c. k. Namiestnictwa urzędujących w kraju, — a powtóre dla ułatwienia porozumienia delegatów c. k. Administracyi Państwa i Wydziału krajowego, gdyż językiem urzędowym w Galicyi jest język polski, którego fachowy delegat Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa prawdopodobnie nie będzie posiadał.

ad 3. Na pokrywanie kosztów kontroli technicznej przez c. k. Skarb Państwa i fundusz krajowy, niezależnie od funduszków budowlanych, Wydział krajowy zgadza się z powodów przytoczonych w reskrypcie Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa. Reasumując powyższe uwagi, Wydział krajowy ma zaszczyt oświadczyć, że jak z jednej strony pozostawia w zupełności decyzji Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa sprawę kontroli, ewentualnie kolaudacyi robót ze strony Państwa, tak z drugiej strony zasadniczo obstaje przy wniosku swym co do administracyi funduszu budowlanego, należącej do jego zakresu działania.

Ażeby zaś Wysokiemu c. k. Ministerstwu rolnictwa dać dowód, że w danym wypadku chodzi Wydziałowi krajowemu wyłącznie tylko o rzecz mianowicie o ekonomiczne użycie funduszków na budowę, oświadcza Wydział krajowy, że przy zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Stryja, gdzie chodzi o przebudowanie nieznacznej stosunkowo kwoty 10.738 zł. odstępuje od żądania ustanowienia delegata do wypłat i informowania kierownika budowy, a obstaje tylko przy ustanowieniu takiego delegata dla zabudowań potoków górskich w dorzeczu Skawy, na które ma być wydana znaczniejsza suma 103.928 zł.

Mamy tedy zaszczyt upraszać uprzejmie Świetne c. k. Namiestnictwo o łaskawe przedłożenie powyższego oświadczenia Wydziału krajowego Wysokiemu c. k. Ministerstwu rolnictwa i wyjednanie w Jego projektach rozporządzeń wykonawczych zmian następujących:

a) Dla zabudowań potoków górskich w dorzeczu Stryja tej jedynej zmiany, ażeby w ustępie drugim §. 13. słowa „vom Ackerbau Ministerium“ były zastąpione słowami von der Statthaltereii“.

b) Dla zabudowań potoków górskich w dorzeczu Skawy oprócz zmiany pod a) proponowanej.

1. Opuszczenia w ustępie pierwszym §. 10. słów monatliche oraz zastąpienia słów „zu Handen des Bauleiters“ słowami „zu Handen der Bauleitung“.

2. Zastąpienia w ustępie drugim §. 10. słowa „Der letztere“ słowem „der Bauleiter“.

3. Zamieszczenia następującego dodatkowego postanowienia do §. 10.:

„Dla pomocy kierownika budowy w sprawach administracyjnych, jako to: dla interwencji przy rozprawach o odszkodowanie za zajęte grunta, przy ugodach o cenę materiałów i robocizny i t. p. niemniej dla prowadzenia ksiąg rachunkowych podczas budowy może Wydział krajowy ustanowić według potrzeby i własnego uznania delegata zaufania godnego, a z miejscowymi stosunkami i cenami, obznajomionego, któremu w kierownictwie budowy przysługuje głos doradczy.

Ten delegat przechowuje u siebie fundusze przez Wydział krajowy na budowę asygnowane i zarządza nimi, znosi się we wszystkich sprawach jemu poruczonych bezpośrednio z Wydziałem krajowym i jest odpowiedzialnym za całość tych funduszy.

Delegat Wydziału krajowego ma prawo do żądania zwrotu poniesionych w gotówce kosztów podróży, a mianowicie przy podróżach koleją żelazną należytości II klasy, przy podróży drogowej 13.2 ct. za 1 kilometr, przy komisjach zaś poza miejscem jego zamieszkania oprócz tego kosztów utrzymania w kwocie 5 zł. dziennie.

Koszta te pokrywa fundusz budowy“.

To postępowanie mogłoby być także zamieszczonem jako dodatkowy ustęp §. 4., a w takim razie wzmianka co do pokrywania kosztów podróży i dyet delegata mogłaby znaleźć miejsce w §. 5. projektu Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa.

Co się tyczy sprawozdania sekcji przemyskiej c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich z d. 22. listopada 1892 l. 138. którego wywody Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa w reskrypcie z d. 8. Kwietnia r. b. l. 730 uznaje za uzasadnione, pozwalamy sobie zwrócić uwagę, że Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa sprawozdaniem tem widocznie zostało w błąd wprowadzonym, gdyż twierdzenia i daty tam naprowadzone po większej części nie są zgodne z rzeczywistością, a mianowicie:

a) co do robocizny:

1. żaden dwór w okolicy Firlejowa nie daje robotnikom oprócz płacy dziennej utrzymania, skąd też wypośredkowany przez wymienioną sekcję zarobek dzienny 70 ct. w. a. przy żniwie i zbiorze siana jest mylny;

2. przy regulacji Gniłej Lipy oprócz robót ziemnych, których wcale nie można zaliczyć do łatwych, gdyż wykop musiał być wykonany przeważnie pod wodą i to częstokroć w ciężkim ile lub żwirze, kierownik budowy wykonał cały szereg mostów i przepustów drewnianych, tudzież bruków, narzutów kamiennych, które wymagały również ciężkiej pracy, jak prymitywne zapory drewniane, płotki i rustykalne zapory kamienne, a przy biciu pilotów, wyczerpują bardziej siły robotnika aniżeli roboty górskie;

3. w odezwie tutejszej z d. 26. stycznia 1892 l. 2291 przytoczono dla porównania daty odnoszące się do wynagrodzenia tych samych indywiduów w tym samym miesiącu którzy użyli byli przy zabudowaniach jako pomocnicy, nie zaś jako rzemieślnicy (murarze lub cieśle), wyższe zatem wynagrodzenie tych pomocników przy robotach górskich nie jest usprawiedliwionem;

b. co do materiałów:

1. podana w tutejszej odezwie z d. 26. stycznia 1892 l. 2291 cena 1 m³ okraglaków dębowych, w kwocie 4 zł 20 ct. w. a. płaconą była wraz z dowozem do Firlejowa z lasów Ostalowieckich, należących do fundacyi śp. Stanisława hr. Skarbka na odległość 14 do 15 kilometrów, nie zaś na pniu (Stockpreis), jak to przypuszcza sprawozdanie sekcji przemyskiej, po tej cenie mógł też być materiał doborowy dostawionym do zabudowań debr w Firlejowie

i Kleszczównie, w myśl zawartej z zarządem fundacji umowy, gdyby kierownik zabudowań zechciał się był poinformować u kierownika regulacji;

2. Gniła Lipa nie dotyka wcale na całej swej przestrzeni ani Załanowa ani Niedzielisk.

3. odległość punktu środkowego debr Firlejowskich (po prawym brzegu Gniłej Lipy) od lasu w Załanowie, który sąsiaduje bezpośrednio z Firlejowem, wzdłuż drogi przez folwark Józefów wynosi 4 do 5 kilometrów od debr zaś koło drogi do Dusanowa 7 kilometrów, nie zaś 10,2 kilometrów jak to mylnie podaje sprawozdanie sekcji przemyskiej.

Załączniki powołanej na wstępie szacownej odezwy zwracamy w załączeniu.

D. j. w.

Alegat 3. do Sprawozdania Wydziału krajowego, L. W. 64941/93.

Rozporządzenie wykonawcze do ustawy z dnia 4. sierpnia 1892 Dz. u. kr. Nr. 67. o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Stryja w powiecie Turczańskim.

§. 1.

Zabudowanie potoków górskich Huściaków, Róg i Diwczy ma być wykonane przez organa c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowania potoków górskich pod nadzorem Ministerstwa rolnictwa i Wydziału krajowego.

§. 2.

Czas budowy ustanawia się na lat dwa.

§. 3.

Koszta budowy, tudzież koszta kancelaryjne, komisyjne i koszta zarządzeń pokryte być mają z funduszu budowy utworzonego z datków kraju i państwowego funduszu melioracyjnego w myśl §. 3. ustawy z dnia 4. sierpnia 1892 Dz. u. kr. N. 67.

Zarząd funduszu budowy sprawuje Wydział krajowy.

Datki kraju i państwowego funduszu melioracyjnego mają być wpłacone do funduszu budowy na ręce kasy krajowej w czasie oznaczonym w §. 2. niniejszego rozporządzenia w miarę rzeczywistej potrzeby wykazanej corocznie przez kierownika budowy.

Wyplata rat datku państwowego funduszu melioracyjnego jest jednak zależną od poprzedniego konstytucyjnego zezwolenia.

§. 4.

Kierownictwo budowy ma być poruczonem wyznaczonemu przez Ministerstwo rolnictwa technikowi lasowemu, któremu do bezpośredniego prowadzenia budowy na miejscu może Ministerstwo rolnictwa przydzielić odpowiedni organ leśno-techniczny.

§. 5.

Dodatek budowlany, dyety i kosztą podróży technika prowadzącego budowę na miejscu, względnie odpowiednią część przyznanego mu ryczałtu na kosztą podróży tudzież część poborów aktywalnych przypadająca za czas jego wyłącznego zajęcia przy tem przedsiębiorstwie, pokrywa fundusz budowy. Również pokryć ma fundusz budowy odpowiednią część ryczałtu na kosztą podróży kierownika budowy.

Zwroty jakie fundusz budowy ma uiszczać do państwowego funduszu melioracyjnego z powodu pokrytych przez ten ostatni fundusz wydatków, oblicza i ustanawia corocznie Ministerstwo rolnictwa.

§. 6.

Kierownik budowy przedkładać ma najdalej do końca marca każdego roku budowlanego program robót na rok bieżący zaopatrzone w potrzebne plany i kosztorysy Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia w porozumieniu z Ministerstwem rolnictwa.

W ten sam sposób należy postąpić, gdyby w czasie rocznego okresu roboczego okazała się potrzeba zmiany ustanowionego programu robót albo projektu służącego za podstawę zabudowania.

§. 7.

Wykonanie robót odbywać się ma z reguły w zarządzie własnym.

Kierownik budowy może jednak wykonać poszczególne kategorie robót w drodze akordu na podstawie cen jednostkowych. Gdyby potrzebne ceny jednostkowe nie były podane w kosztorysie mają być takowe zatwierdzone przez Wydział krajowy.

§. 8.

Z końcem każdego miesiąca przedkładać ma kierownik budowy Ministerstwu rolnictwa i Wydziałowi krajowemu krótkie a jasne sprawozdanie z postępu i stanu robót z końcem zaś każdej kampanii roboczej sprawozdanie roczne z czynności budowlanej i jej wyników tudzież z innych ważniejszych spostrzeżeń na polu roboczym.

§. 9.

Wydziałowi krajowemu i Ministerstwu rolnictwa przysługuje prawo przekonywać się każdego czasu o postępie robót i ich jakości.

Organa leśno-techniczne znajdujące się na miejscu a zajęte wykonaniem robót obowiązane są udzielić żądanych wyjaśnień organom w tym celu wydelegowanym, — kosztą takich inspekcji nie mogą jednak obciążać funduszu budowy.

§. 10.

Na pokrycie wydatków budowlanych jak płac dziennych należności akordowych wydatków na narzędzia, materiały i roboty rzemieślnicze asygnuje Wydział krajowy na przeciąg rocznego okresu roboczego zaliczki miesięczne na ręce kierownika budowy.

Wysokość zaliczek potrzebnych na poszczególne miesiące preliminować ma kierownik budowy w miarę zatwierdzonych na rok budowlany robót i rozporządzalnych na ten cel środków przed rozpoczęciem robót.

Kierownik budowy odpowiedzialnym jest za całość i należyte użycie funduszu na budowę zaasgnowanego.

§. 11.

Na podstawie list wypłat wykazów należności akodrowych i kwitów ma kierownictwo budowy zestawiać co miesiąc rachunek budowlany i takowy wraz ze wszystkimi dowodami przedładać Wydziałowi krajowemu najdalej do dnia 15. następującego miesiąca.

§. 12.

Ostateczne zarachowanie w księgach wszystkich dochodów i wydatków funduszu budowy prowadzi Wydział krajowy który szczegółowe zamknięcie rachunków przy dołączeniu operatów rachunkowych przedłożonych przez kierownika budowy przesyła najdalej do 1. marca następnego roku Ministerstwu rolnictwa i udziela potrzebnych wyjaśnień.

§. 13.

Z końcem każdorocznego okresu budowy zażądać ma kierownik budowy kolaudacyi wykonanych robót. Komisya kolaudacyjna składa się z jednego organu technicznego delegowanego przez Ministerstwo rolnictwa i z jednego organu technicznego delegowanego przez Wydział krajowy. Komisya ogląda i bada wykonane roboty przy interwencji kierownika budowy. Koszta kolaudacyi pokrywa fundusz budowy.

Protokół kolaudacyjny ma być przedłożonym Ministerstwu rolnictwa i Wydziałowi krajowemu do zgodnego zatwierdzenia.

§. 14.

Wydana reskrytem Ministerstwa rolnictwa z dnia 2. września 1888 L. 12.146 instrukcyja służbowa dla c. k. leśno-technicznego oddziału dla zabudowań potoków górskich (zeszyt XIV. ustawy rozporządzeń i ogłoszeń z zakresu służbowego c. k. Ministerstwa rolnictwa rok 1888 strona 54) znaleźć ma zastosowanie do tego przedsięwzięcia, o ile ta instrukcyja nie została zmienioną lub uzupełnioną postanowieniami niniejszego rozporządzenia.

Lwów dnia 1893.

C. k. Namiestnik:
Badeni w. r.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Członek Wydziału kraj.
Wereszczyński w. r.

Sprawozdanie techniczne

do projektu regulacji Dumnego potoku.

Potok Dumny stanowiący jeden z wybitniejszych dopływów rzeki Pełtwi, bierze swój początek na drugorzędnym dziale wód między Sanem a Bugiem w północno zachodniej części powiatu lwowskiego przez połączenie się pojedynczych ścieków na terytorium gminy Zarudce. Pod Kościejowem ścieki te połączone przybierają już charakter potoku, który przyjmąwszy kierunek swego biegu z zachodu na wschód, przepływa przez miasteczko Kulików, gdzie nosi lokalne miano potoku „Sierota“, następnie zaś zachowując stale ten sam kierunek, przepływa przez cały szereg gmin powiatu żółkiewskiego, lwowskiego, kamioneckiego i złoczowskiego i pod wsią Bezbrudy wpada do Pełtwi. Całkowita długość biegu Dumnego potoku wynosi okragło 49 km, zaś powierzchnia dorzecza 188 km², która przedstawia się jako pagórki słabo zalesione i zajęte po największej części pod kulturę rolną.

Stosunki geologiczne.

Pod względem geologicznym należy dorzecze Dumnego do formacji dyluwialnej (głina mamutowa Löss) zaś w dolinie potoku znajdujemy alluvium naniesione przez wodę opadową. Tylko w górnej części dorzecza w okolicy gminy Rokitno występują piaskowce trzeciorzędne zaś koło Zarudców i Kościejowa odsłania się kreda.

Dopływy.

Dumny potok posiada obok całego szeregu bocznych ścieków dwa znaczniesze dopływy a mianowicie: dopływ Kąpielówkę, który wpada do Dumnego potoku pod Kukizowem i potok Rudkę czyli Parszywkę wpadająca do Dumnego potoku pod wsią Liskiem.

Stosunki ogólne.

Cała prawie dolina Dumnego potoku zajęta była dawnej pod stawy w celu utrzymania młynów i hodowli ryb, zbiegiem czasu jednakże część stawów została zniesioną a uzyskany stąd obszar użyty pod kulturę łąkową; pozostał jednakże jeszcze cały szereg stawów i młynów a mianowicie: w Bezbrudach, Dumowie, Kukizowie, Remenowie, Sulimowie, Kulikowie i Zarudcach (młyn w Ubiniu utrzymywany jest w ruchu przez urządzenie młynówki).

Stawy te zużywają znaczną część spadu Dumnego potoku i nie dopuszczają racjonalnego prowadzenia kultury łąkowej na znacznych obszarach uzyskanych przez zniesienie stawów w Lisku, Ubiniu, Dziedziłowie, Ceperowie i Udnowie, ponieważ wskutek cofki wywołanej spiętrzeniem wody w stawach, jakoteż wskutek tego, że koryto istniejące Dumnego potoku jest niedostateczne dla pomieszczenia zwyczajnej wielkiej wody a bieg potoku jest serpentydujący i leniwy, łąki te są zabagnione i dają tylko kwaśne gatunki traw a oprócz tego produkcya siana z powodu częstych wylewów Dumnego potoku i zabagnienia przez stawy jest połączona z wielkimi trudnościami i zwykle ogranicza się tylko na jednym zbiorze siana na czem cierpi gospodarstwo rolne interesowanych gmin i obszarów dworskich.

Rozmiary projektu.

Niekorzystne te stosunki dadzą się usunąć tylko przez zniesienie stawów i wywłaszczenie młynów jakoteż przez odpowiednie pogłębienie i rozszerzenie łożyska Dumnego potoku dla obniżenia poziomu wody zaskórnej i uzyskania odpływu dla bocznych rowów osuszających tudzież dla pomieszczenia zwyczajnej dorocznej wielkiej wody w celu usunięcia wylewów.

Projekt zastosowany do tych zasad rozciąga się stosownie do żądania stron interesowanych popartego przez Reprezentacye powiatowe we Lwowie i Kamionce Strumiłowej na przestrzeń potoku Dumnego od stawu w Kukizowie w dół.

Ponieważ jednak dla uregulowania całej tej przestrzeni potrzebaby wykupić między innymi także młyn w Duniowie, przynoszący właścicielowi 1.600 zł. rocznego dochodu, reprezentujący przeto po skapitalizowaniu według stopy 5% wartość 32.000 zł., oraz młyn w Bezbrudach, a kwota wyłożona na wykupno tych młynów ze względu na zbyt wązki pas doliny nie stałaby w odpowiednim stosunku do odniesionych korzyści, dlatego też techniczne ramy niniejszego projektu ograniczone są na przestrzeni pomiędzy stawem w Kukizowie i Duniowie i obejmują regulacyę Dumnego potoku od miejsca, gdzie cofka stawu Duniowskiego przestaje działać szkodliwie na obniżenie poziomu wody zaskórnej t. j. od starej grobli między wsią Liskiem a Nowosiólkami przy km. 9+806 projektowanego koryta aż do grobli przy młynie w Kukizowie przy km. 23+653 projektowanego koryta Dumnego potoku czyli na długość 13.847 km. przy równoczesnem pogłębieniu i uporządkowaniu dopływu Rudki na długość 3.360 metrów.

Na przestrzeni Dumnego potoku objętej projektem znajduje się wprawdzie młyn z Ubiniu poruszany za pomocą młynówki, którego szkodliwy wpływ daje się uczuwać przez zabagnienie łąk powyżej położonych, młyn ten jednakże zobowiązał się właściciel znieść za wynagrodzeniem 4.000 zł.

Spad istniejący i projektowany całkowity spad zwierciadła wody Dumnego potoku od ujścia do Pełtwi aż do poziomu stawu przy młynie w Kukizowie wynosi 17.780 m. z czego zużywa młyn w Bezbrudach okrągło 3-20 m, młyn w Duniowie 2-60 m., zaś młyn w Kukizowie 2-80 m. razem 8-60 m. Na przestrzeni zaś objętej projektem regulacyi a w szczególności między dolną wodą przy ścianie szpuntowej starej słuzy gruntownej w kl. 9+806 a ostatnim punktem, w którym zaniwelowano zwierciadło wody t. j. w km. 22+900 wynosi spad istniejącego zwierciadła wody według profilu podłużnego 7-13 m. zaś spad projektowanego dna na tej przestrzeni wynosi 6-88 metrów.

Spad projektowany dna rozłożony został z uwzględnieniem różnicy stanu zwierciadła projektowanej warstwy wody normalnej o grubości 0-50 m., względem powierzchni gruntu naturalnego a mianowicie aby ta różnica ze względu na kulturę łąkową nie przekraczała nigdzie głębokości 100—1-20 m., w ten sposób, że na przestrzeni od klm. 9+806 do km. 22+600 wynosi 0-0005 czyli 0-5‰ zaś na przestrzeni od 22+600 do końca regulacyi 0-0016 czyli 1-6‰.

Ilości przepływającej normalnej i wielkiej wody.

Dla oznaczenia ilości przepływającej średniej i wielkiej wody podzielono dorzecze Dumnego potoku ze względu na powiększające się stopniowo jego powierzchnię wskutek łączenia się dopływów bocznych na cztery sekcye, a mianowicie:

1. od ujścia do Pełtwi aż do ujścia potoku Rudki; o powierzchni dorzecza $F=188 \text{ km}^2$.

2. od ujścia Rudki do grobli w Dziedziłowie o powierzchni $F=146 \text{ km}^2$.

3. od grobli w Dziedziłowie do ujścia potoku Rudanieckiego przy klm. 19+755 $F=136 \text{ km}^2$; wreszcie

4. od ujścia potoku Rudanieckiego aż do działu wód wynosi powierzchnia terenu opad $F=114 \text{ km}^2$.

Dla każdej z poszczególnych sekcji obliczono odnośną objętość średniej i wielkiej wody według wzorów c. k. nadradcy budownictwa Iszkowskiego, przy czym zaliczono dorzecze Dumnego potoku do kategorii II. a konfigurację terenu przyjęto jako łagodne pagórki (nicht steiles Hügelland).

Na podstawie tego przyjęcia otrzymamy współczynniki:

$$C_m = 0,35$$

$$\text{zaś } C_h = 0,070.$$

Dla oznaczenia wysokości opadu atmosferycznego posłużono się datami stacji ombrometrycznych we Lwowie, Ożydowie, Kamionce Strumiłowej, Radziechowie i Przemyślanach, z czego wyśrodkowano dla dorzecza Dumnego potoku średni opad roczny $h=0,7 \text{ m}$.

Po podstawieniu we wzorze:

$$Q_2 = 07 \times V \times Q^m$$

gdzie V dla dorzecza małego i słabo zalesionego przyjęto $=0,6$

$$\text{zaś } Q^m = 0.03171 C_m h$$

$$(C_m = 0.35$$

$$\text{otrzymamy } Q_2 = 0.0032 \text{ m}^3.$$

Dla kontroli i dokładniejszego unormowania objętości przepływu przeprowadzono przy niskim stanie wody Q^0 pomiar objętości przepływu na łotkach młyńskich w Duniowie, jakoteż poniżej w korycie potoku i otrzymano całkowitą objętość przepływu $= 190$ litrów na sekundę z czego $Q_0 = 0.001 \text{ m}^3$.

Ponieważ zaś według wzorów c. k. nadradcy Iszkowskiego

$$Q_0 : Q_1 : Q_2 = 2 : 4 : 7$$

$$\text{więc } Q_2 = \frac{7}{2} Q_0 = \frac{0.007}{2} = 0.0035 \text{ m}^3$$

z czego widzimy zgodność z teoretycznie obliczoną objętością $Q_2 = 0.0032 \text{ m}^3$.

Do obliczenia przekrojów normalnych przyjęto dla pewności rezultat większy t. j. $Q_2 = 0,0035 \text{ m}^3$.

Objętość przepływu wielkiej wody obliczono według wzoru:

$Q_4 = C_h \cdot h \cdot m \cdot F$. podstawiając dla każdej sekcji odnośnej współczynnik m i wielkość dorzecza F .

Obliczone objętości średniej i wielkiej wody przedstawiają się zatem następująco:

a) Na przestrzeni regulowanej od ujścia potoku Rudki do grobli w Dziedziłowie t. j. od km. $Q + 806$ do 15×084

$$Q_2 = Q_2 F = 0.0035 \times 146 = 0.511 \text{ m}^3.$$

$$Q_4 = 0.350 \times 146 = 51 \text{ m}^3.$$

b) od grobli w Dziedziłowie do ujścia potoku Rudanieckiego

$$(\text{od km. } 15 + 084 \text{ do km } 19 + 755)$$

$$Q_2 = 0.0035 \times 136 = 0.476 \text{ m}^3$$

$$\text{zaś } Q_4 = 0.350 \times 136 = 47.6 \text{ m}^3.$$

wreszcie

c) od ujścia potoku Rudanieckiego do młyńskich w Kukizowie:

$$Q_2 = 0.0035 \times 114 = 0.399 \text{ m}^3.$$

$$Q_4 = 0.350 \times 114 = 39.9 \text{ m}^3.$$

Normalne przekroje poprzeczne.

Mając przyjęte objętości średniej i wielkiej wody, przystąpiono do obliczenia przekrojów normalnych, przy czym przyjęto za zasadę, aby warstwa przepływającej wody średniej wynosiła 50 cm. jakoteż ażeby przekrój normalny przeprowadzał ze względu na zredukowanie kosztów robót ziemnych tylko 20% obliczonej wielkiej wody. Przypuszczenie to znajduje swoją zasadniczość w tym, że powyżej regulowanej przestrzeni Dumnego potoku znajduje się cały szereg stawów, zatrzymujących wodę opadową i działających jako zbiorniki ulgi.

Teren zalewowy nie będzie wprawdzie ochroniony od wylewu nadzwyczajnych wielkich wód, jednakże wylewy takie powtarzają się od czasu do czasu, wywrą raczej dobroczynny wpływ na użyźnienie łąk i powiększenie ich wydajności pod względem zbioru siana.

Nachylenie szkarp przyjęto w profilu normalnym w stosunku 1 : 2 a to raz ze względu na to, aby można je po zasianiu nasionami traw użytkować dla produkcji siana a powtórnie ponieważ przez przyjęcie łagodnego nachylenia odpadnie potrzeba kosztowniejszych ubezpieczeń skark i dna projektowanego koryta.

Do obliczenia przekrojów normalnych użyto wzorów Ganquilleta et Kuttera a rezultaty tych obliczeń przedstawia się następująco:

Sekcja I-sza.

od km. Q + 806 do km. 15 + 084

spad I = 0.0005.

współczynnik n = 0.025.

szerokość dna = 1 50 m.

a) dla wody średniej :

głębokość 0 50 m.

F = 1 25 m²

p = 3 73 m.

R = 0 334 m.

c = 30 82 m.

\sqrt{c} = 0 40 m.

Q₂ = 0 498 m³

b) dla wody wielkiej:

głębokość = 2 00 m.

F = 11 00 m²

p = 10 44 m.

R = 1 054 m.

c = 40 03 m.

\sqrt{c} = 0 92 m.

Q₄ = 19 80 m³

co w porównaniu z Q₄ = 51,1 m³ daje 20% wielkiej wody. Głębokość przekroju dla odpływu wielkiej wody przyjęto przy następujących sekcjach taką samą t. j. = 2 00 m. i tylko zwięźano odpowiednio szerokość dna, aby otrzymać dla średniej wody warstwę 50 cm.

Sekcja II.

od km. 15 × 084 do km. 19 × 755

szerokość dna = 1 40 m.

I = 0 0005

n = 0 025

a) dla wody średniej:

głębokość 0 50 m.

$$F = 1.20 \text{ m}^2$$

$$p = 3.64 \text{ m.}$$

$$R = 0.33$$

$$c = 30.72$$

$$\sqrt{v} = 0.394 \text{ m.}$$

$$Q_2 = 0.473 \text{ m}^3$$

Wobec przyjętych wymiarów koryta wydatku dla wielkiej wody nie liczone, zresztą rezultat będzie taki sam jak przy sekcji I-szej.

Sekeya III.

od km. 19 + 755 do km. 22 + 600

$$\text{spad I} = 0.0005$$

$$n = 0.025$$

szerokość dna = 1.10 m.

dla wody średniej

$$F = 1.05 \text{ m}^2$$

$$p = 3.336 \text{ m.}$$

$$R = 0.314 \text{ m.}$$

$$c = 30.34$$

$$\sqrt{v} = 0.38 \text{ m.}$$

$$Q_2 = 0.399 \text{ m}^3$$

Sekeya IV.

od km. 22 + 600 do końca regulacji

$$\text{spad I} = 0.0016$$

$$n = 0.025$$

szerokość dna = 0.40 m.

dla wody średniej

$$F = 0.70 \text{ m}^2$$

$$p = 2.636$$

$$R = 0.26$$

$$c = 29.06$$

$$\sqrt{v} = 0.59 \text{ m.}$$

$$Q_2 = 0.413 \text{ m}^3$$

Jak profil podłużny projektowanego koryta Dumnego potoku wskazuje, znajduje się zwierciadło projektowanej wody normalnej 1.00–1.20 m. pod powierzchnią gruntu naturalnego, wskutek czego jest umożliwiające zakładanie bocznych rowów osuszających z odpowiednim spadem do głównego recipienta przy równoczesnym utrzymaniu wilgoci dla łąk potrzebnej.

Dla otrzymania zaś 2 metrowej głębokości profilu normalnego dla wielkiej wody potrzebnym będzie nadsypanie brzegów z materiału uzyskanego z wykopu koryta potoku.

Szluzы nawodniające.

Teren zalewowy, który korzystać będzie z zamierzonej regulacji, należy po części do obszarów dworskich, po części zaś do gmin. Ażeby właścicielom większych obszarów łąk położonych nad Dumnym potokiem umożliwić przeprowadzenie lokalnych melioracji na tychże po uporządkowaniu głównego recipienta przez urządzenie bocznych rowów osuszających i na-

wodniających, tudzież, aby łąki należące do poszczególnych włości w gminach mogły podczas dłuższej trwającej posuchy być zwilżane, projektuje się na Dumnym potoku dwie szluzы nawodniające a mianowicie jedną przy granicy obszaru dworskiego Ubinie i gminie Dziedziłowa w km. 14 + 700 a drugą na granicy obszaru dworskiego i gminy Dziedziłów w km. 19 + 400, które mają spiętrzać wodę do wysokości projektowanej wody wielkiej t. j. na wysokość 2 m.

Powierzchnia przekroju dla przepływu wielkiej wody F wynosi:

$$20 \frac{1.5 + 9.5}{2} \text{ czyli } 11.0 \text{ m}^2$$

Wysokość małej wody 0.5 m. zatem $p = 1.25 \text{ m}^2$; chyżość \sqrt{v} przy spadku $I = 0.5\%$; $\sqrt{v} = 0.366$, czyli ilość wody przepływającej $1.25 + 0.366 = Q = 0.46 \text{ m}^3$. Dla odpływu wielkiej wody przyjęto 4 otwory a 1.4 szerokości 2.0 m. wysokości zatem $F = 2.0 \times 4.0 + 1.4 = 11.4 \text{ m}^2$.

Celem uzyskania spiętrzenia 2.0 m obliczono wysokość przelewu według formuły

$$Q = \frac{2}{3} v_n b h \sqrt{2gh} \text{ i przy } v_n = u \left(1 + 1.718 \left(\frac{s}{f} \right)^4 \right) \text{ z czego rezultuje } h = 0.13 \text{ m.}$$

Ponieważ piętrzenie ma być wywołane aż na wysokość wałów przeto dla ostrożności przyjęto $h = 0.15$ zatem wysokość zasuw 1.85 m.

Opór, jaki taka zasuwа stawia poruszaniu składa się:

a) własnego ciężaru b) z tarcia pod hydrostatycznym ciśnieniem wody

$$\text{ad a) } 1.85 \times 1.4 \times 0.08 \times 1000 = \dots \dots \dots 207 \text{ kg.}$$

(przyjmując grubość zasuw 0.08 i ciężar gatunkowy mokrej dębiny 1) do tego ciężar listew i t. p. =

$$\dots \dots \dots \frac{43}{250} \text{ kg.}$$

$$\text{ad b) } \text{ciśnienie wody } 1.4 \times 1.85 \times 1000 = 2590 \text{ kg.}$$

tarcie $0.71 (2590 + 250) = 2016 \text{ kg.}$ zatem cały opór jaki kłapa stawia poruszeniu $2016 + 250 = 2270 \text{ kg.}$

Do poruszenia zatem podobnej kłapy trzeba by mechanizmu ze stokrotnem przeniesieniem siły.

Żeby podobnie drugiego mechanizmu oszczędzić, zarządziło zasuwę z 2 części złożoną; wysuwa się naprzód tylko na wysokość łańcuchów i dopiero gdy woda opadnie na tę wysokość, że górna połowa zasuwы jest po nad wodą, wtedy wysuwa się dopiero całą zasuwą. Przez to zmniejsza ciężar zasuwы o połowę a dla lepszej konstrukcyi więcej niż o połowę a ciśnienie wody na $\frac{1}{4}$; cały opór przeciw podnoszeniu wynosi tylko około 500 kg. i da się za pomocą dźwigni o stosunku ramienia 1 : 20 łatwo pokonać.

Czas w którym woda po częściowym podniesieniu zasuwы opadnie na poziom dolnej kłapy górnej zasuwы obliczono według wzoru Simpsona $t = \frac{s}{6 n T \sqrt{2g}} \left(\frac{G_0}{\sqrt{h_0}} + 4 \frac{G_1}{\sqrt{h_1}} + \frac{G_2}{\sqrt{h_2}} \right)$ przy czym G_0, G_1, G_2 trzy przekroje $\frac{s}{2}$ od siebie odległe, h_0, h_1, h_2 , wysokość tych przekroi nad otworem, F powierzchnia otworu G_0, G_1 i G_2 znaleziono z długości spiętrzenia i odpowiednich końcowych szerokości. Circa 3 kwadransy trwa według tego obliczenia opadnięcie wody na rzeczony poziom.

W rzeczywistości nastąpi opadnięcie prawdopodobniej szybciej, gdyż powierzchnie G_0, G_1 i G_2 są znacznie mniejsze od przyjętych, wpływ dopływu więc został w tym rachunku nadmiernie uwzględniony.

Do obliczenia odległości spiętrzenia wywołanego temi szluzami użyto wzoru Böhlmanna.

$$l = \frac{1}{i} f \left(\frac{Z}{c} \right) \text{ gdzie}$$

l oznacza całkowitą długość cofki i spad projektowanego koryta = 0.5‰. Z początkowa wysokość spiętrzenia = 150 m. e głębok. wody przed spiętrzem. = 0.50 m.

Po podstawieniu wartości otrzymano dla pierwszej szluzy $l = 4.384_3$ m. cofka zatem i zwilżenie wywołane przez pierwszą szluzę sięgać będzie do km. 19 + 084.

Aby otrzymać poszczególne punkta krzywej spiętrzenia, użyto do obliczenia wzoru

$$f\left(\frac{z}{e}\right) = f\left(\frac{z}{e}\right) - \frac{il}{e}$$

i otrzymano dla

$l = 1000$ m.	$z = 101$ m.
$l = 2000$ m.	$z = 0.545$ m.
$l = 3000$ m.	$z = 0.162$ m.
$l = 4000$ m.	$z = 0.02$ m.

Warunki spiętrzenia wywołanego przez szluzę projektowaną w km. 19 + 400 pozostaną takie same jak dla szluzy poprzedniej aż do załamania spadu projektowanego koryta w km. 22 + 600 t. j. do odległości 3200 m. od początku spiętrzenia (gdzie spad z 0.0005 załamuje się na 0.0016).

W tym punkcie będzie dla $l = 3200$ m. z. wynosiło 0.11 m.

Od tego punktu obliczona odległość spiętrzenia l będzie wynosiła 370 m. czyli zwilżenie wywołane przez drugą szluzę będzie sięgało do km. 22 + 970 projektowanego koryta.

Typ szluzy nawodniającej uwidoczniiony jest na osobnym planie.

M o s t y.

Na przestrzeni Dumnego potoku objętej projektem regulacji znajduje się szereg mostów utrzymujących komunikację pomiędzy gminami położonymi po obu brzegach Dumnego potoku i tak most w km. 9 + 806 łączącą wieś Nowosiółki i Lisko następnie most na grobli we wsi Ubinie w km. 11 + 400, a następnie mostek na drodze dworskiej w Ubinie w km. 12 + 326, most na drodze gminnej z Chreniowa do Dziedzilowa w km. 15 + 107 i most gminny w Ceperowie w km. 21 + 207.

Wszystkie prawie wymienione te mosty są w dobrym stanie i mają dostateczne światło dla przeprowadzenia wielkiej wody tylko mostek na drodze dworskiej w Ubinie jest nieodpowiedni tak pod względem konstrukcyi jakoteż wielkości otworu i wymaga zupełnej rekonstrukcyi, zaś most na drodze łączącej gminy Chreniów i Dziedzilów jest również w złym stanie i miał ostatnimi czasy zostać zburzony i na jego miejsce nowy most wybudowany i dlatego przy tym ostatnim moście przy trasowaniu nie uwzględniono warunku, aby trasa wchodziła pod most tylko przełożono ją w korzystniejszym kierunku.

Dla obu tych mostów zaprojektowano odpowiedni typ uwidoczniiony na osobnym planie i wstawiono w kosztorys pozycye na pokrycie kosztów ich budowy.

Uporządkowanie dopływu Rudki.

Do projektu regulacji Dumnego potoku wciągnięto także uporządkowanie dopływu Rudki na przestrzeni od ujścia tego dopływu t. j. od grobli w Lisku aż do granicy Ubinia i Babunina a to w celu poprawienia stosunków łąk położonych nad tym dopływem jakoteż w celu umożliwienia drenowania przylegających sąsiednich obszarów roli.

Dopływ ten został już pod względem kierunku przez właściciela przylegających łąk uregulowany i pogłębiony tak, że projekt niniejszy obejmuje tylko odpowiednie wyrównanie istniejącego spadu i rozszerzenie profilu dla odprowadzenia wielkiej wody.

Jak to profil podłużny dopływu Rudki wskazuje, zaprojektowano na przestrzeni od 0 + 000 do 0 + 980 spad $I = 0.0029$ zaś od 0 + 980 do 3 + 360 = I 0.0016 z uwzględ-

dnieniem nadbrzeżnej kultury łąkowej, tak ażeby dno projektowane nie wypadło za głęboko pod powierzchnią gruntu.

Obliczenie przekrojów normalnych dla dopływu Rudki.

Ilość wielkiej i normalnej wody z 1 km² dorzecza przyjęto dla dopływu Rudki taką samą jak dla Dumnego potoku t. j.

$$Q_2 = 0\ 0035\ \text{m}^3\ \text{zaś}$$

$$Q_4 = 0\ 35\ \text{m}^3$$

z czego przy wielkości dorzecza potoku Rudki F 138 km² otrzymujemy do odprowadzenia przekrojem normalnym

$$Q_2 = 13\ 8 \quad Q_2 = 0\ 049\ \text{m}^3$$

$$\text{zaś } Q_4 = 13\ 8 \quad Q_4 = 4\ 83\ \text{m}^3$$

Kształt przekroju normalnego przyjęto trapezowy o szerokości dna 0.30 m. i nachyleniu skarp 1:2, zaś ze względu na załamanie spadu przestrzeń regulowaną podzieloną na dwie sekcje, zachowując dla obydwu te same objętości przepływu.

Sekcja I.

od km. 0 + 000 do 0 + 980

$$\text{spad I} = 0\ 0029$$

$$n = 0\ 025$$

a) dla wody średniej

$$\text{głębokość} = 0\ 18\ \text{m.}$$

$$F = 0\ 1188\ \text{m}^2$$

$$p = 1\ 11\ \text{m.}$$

$$R = 0\ 106\ \text{m.}$$

$$c = 22\ 3$$

$$\sqrt{} = 0\ 39\ \text{m}$$

$$Q_2 = 0\ 046\ \text{m}^3$$

b) dla wody wielkiej

$$\text{głębokość} = 1\ 20\ \text{m.}$$

$$F = 3\ 24\ \text{m}^2$$

$$p = 5\ 66$$

$$R = 0\ 572$$

$$c = 35\ 18$$

$$\sqrt{} = 1\ 44\ \text{m}$$

$$Q_4 = 4\ 666\ \text{m}^3$$

Sekcja II.

od km. 0 + 980 do km. 3 + 360

$$\text{spad I} = 0\ 0016$$

$$\text{szerokość dna} = 0\ 30\ \text{m.}$$

$$n = 0\ 025$$

a) dla wody średniej

$$\text{głębokość} = 0\ 20\ \text{m.}$$

$$F = 0\ 14\ \text{m}^2$$

$$p = 1\ 194$$

$$R = 0\ 12$$

$$C = 23\ 04$$

$$\sqrt{} = 0\ 322$$

$$Q_2 = 0\ 045\ \text{m}^3$$

b) dla wody wielkiej

$$\text{głębokość} = 1.35 \text{ m.}$$

$$F = 4.05 \text{ m}^2$$

$$p = 0.34 \text{ m}$$

$$R = 0.64 \text{ m.}$$

$$c = 36.42$$

$$\sqrt{r} = 1.16 \text{ m.}$$

$$Q_4 = 4.698 \text{ m}^3.$$

Obliczone przekroje normalne ustawione są na osobnym formacie.

Jak to profil podłużny potoku Rudki uwidoczniła, wywoła wielka woda potoku Dumnego cofkę na dopływie Rudka, różnica zwierciadła wielkiej wody przy ujściu $Z = 2.00 - 1.20 = 0.8 \text{ m}$. Spiętrzenie to według obliczenia na podstawie powyżej podanego wzoru Rühlmanna sięgać będzie na długość 780 m., zaś poszczególne wysokości cofki Z wynoszą według obliczenia:

$$\text{dla } l = 200 \text{ m.} \quad z = 0.402 \text{ m.}$$

$$l = 400 \text{ m.} \quad z = 0.101 \text{ m.}$$

Cofkę tę wrysowano w profilu podłużnym potoku, w następstwie czego okazuje się potrzeba podniesienia konstrukcji mostku położonego na Rudce w km. 0 + 100 a służącego za dojazd do dworu w Lisku. Reszta mostów położonych na potoku znajduje się w dobrym stanie i nie wymaga żadnej rekonstrukcji.

Ze względu na to, że przy uporządkowaniu rowu Rudki przez właściciela materiały wydobyte z rowu zdeponowano tuż przy obu brzegach i trzeba go będzie przy wykonaniu projektowanych robót regulacyjnych zebrać liczone w tabeli bryłowości robót ziemnych dla dopływu Rudki wykop koryta o pełnym przekroju.

Objaśnienie planów.

Niwelacje i zdjęcie Dumnego potoku nawiązano we wsi Bezbrudach do projektu regulacji rzeki Pełtwi przez połączenie się z palem stałym w Bezbrudach o znamieniu 205.725 i według tego przyjęcia obliczono wszystkie inne wysokości.

Podczas zdjęcia zaniwelowano istniejące pale stałe przy młynach, tudzież założono w odpowiednich miejscach nowe pale stałe na całej długości Dumnego potoku, dla późniejszego wykonania projektu.

Wykaz punktów stałych, tudzież ich znamion przedstawia się jak następuje:

- 1) Pal kontrolny zwierciadła stawu koło młyna w Bezbrudach o znamieniu 208.435 w km. 1 + 050 projekt koryta.
- 2) Pal kontrolny zwierciadła stawu w Duniowie w km. 3 + 822 o znamieniu 211.766.
- 3) Koniec kaptura () lewego przyczółka mostu w Kędzierzawcach (od strony odpływu) w km. 6 + 170 o znamieniu 212.879.
- 4) Pal stały bez gwoździa opodal mostku w Nowosiólkach w km. 7 + 750 o znamieniu 213.126.
- 5) Koniec kaptura prawego skrzydła od przypływu przy starej szluzie gruntowej i moście w Lisku w km. 9 + 806 o znamieniu 214.611.
- 6) Pal kontrolny młynówki przy młynie w Ubiniu w km. 11 + 400 o znamieniu 215.705.
- 7) Pal stały bez gwoździa przy grobli w Dziedziłowie w km. 15 + 084 o znamieniu 217.159.
- 8) Koniec kaptura od strony przypływu przy lewym przyczółku mostku na starej młynówce w Ceperowie w km. 21 + 200 o znamieniu 221.197.

9) Pal kontrolny zwierciadła stawu w Kukizowie o znamięniu 222.859.

Projekt regulacji Dumnego potoku i dopływu Rudki obejmuje następujące plany:

A) Plany sytuacyjne.

- 1) Plan przeglądowy dorzecza w skali 1 : 75000.
- 2) Sytuacja szczegółowa Dumnego potoku i Rudki w skali 1 : 2880.

B) Profile podłużne.

- 1) Profil podłużny Dumnego potoku w skali długości 1 : 5760 zaś skali wysokości 1 : 100.
- 2) Profil podłużny dopływu Rudki w skali długości 1 : 5760, zaś wysokości 1 : 100.

C) Profile poprzeczne.

- 1) Profile poprzeczne Dumnego potoku w skali 1 : 100.

D) Plany szczegółowe.

- 1) Typ szluzu nawodniającej w skali 1 : 50.
- 2) Typ mostu na drodze gminnej w skali 1 : 50.

E) Profile normalne.

Potoku Dumnego i dopływu Rudki w skali 1 : 100.

K o s z t o r y s .

Przy zestawieniu kosztorysu wprowadzono dla robót ziemnych ceny jednostkowe z projektu regulacji górnej sekcji Gnilej Lipy, wykonanego w sąsiednich powiatach przemyskim i rohatyńskim, które to ceny okazały się w praktyce zupełnie odpowiednie. Dla cen materiałów zażądano dat od Rady powiatowej w Kamionce Strumiłowej, ponieważ jednak według tych dat cena 1 m³ dębiny w okrągłakach wypada 25—35 zł. co jest stanowczo za drogo, przyjęto tę cenę na 15 zł. Inne daty t. j. dniówkę cieśli, pomocnika etc. przyjęto według podania Rady powiatowej w Kamionce Strumiłowej, zaś wymiar dniówki i robocizny według analizy c. k. Namiestnictwa z r. 1875 Wysokość ceny wykupna i odszkodowania łąk przyjęto na podstawie stosunków istniejących na przestrzeni objętej regulacją.

Na tych podstawach sporządzono kosztorysy szczegółowe dla obiektów i zestawiono kosztorys ogólny, który w poszczególnych pozycjach przedstawia się jak następuje:

I. Roboty ziemne (42.0%)	24.180 zł. 69 ct.
II. Obiekty (13.5%)	7.780 " 42 "
III. Roboty dodatkowe (2.5%)	1.423 " 75 "
IV. Wykupno gruntów (25%)	14.454 " 90 "
V. Konserwacja (4.3%)	2.418 " 06 "
VI. Zarząd (69%)	4.006 " 18 "
VII. Rozmaite i nieprzewidziane dla zaokrągł. 58%	3.336 " 00 "
Razem	57.600 zł. 00 ct.

na przestrzeni regulowanej Dumnego potoku 13 847 km. zaś dopływu Rudki 3.360 km. czyli na łącznej długości 17207 km. wskutek czego koszt regulacji jednego kilometra wynosi okrągło 3350 zł.

W rubryce I. „Roboty ziemne“ przyjęto dla Dumnego potoku na podstawie profilów poprzecznych i przybliżonego ocenienia $\frac{1}{3}$ wykopu pod wodą i wprowadzono ją w kosztorys.

W rubryce IV. mieści się obok wykupna i czasowego odszkodowania za grunta zajęte pod budowę także kwota 4.000 zł. na wykupno młyna w Ubinie, za którą to kwotę zobowiązał się właściciel osobną deklaracją znieść pomieniony młyn dla celów zamierzonej regulacji.

Dla unormowania wysokości kosztów zarządu w Rubr. VI. przyjęto ze względu na ogólną wysokość kosztorysu dwuletni okres budowy, w którym to czasie koszty wynikłe przez zarząd obliczone w przybliżeniu na 4.000 zł. dadzą się pokryć przez wstawienie kwoty 12% z kosztów budowy t. j. Rubr. I. II. i III.

Teren konkurencyjny.

Do terenu konkurencyjnego i zalewowego wciągnięto na podstawie przeprowadzonej niwelacji powierzchni, tudzież dat podanych przez interesowanych właścicieli przylegających gruntów łąki, które odniosą korzyść przez przeprowadzenie zamierzonego projektu regulacji przez odpowiednie obniżenie stanu wody zaskórnej i polepszenie warunków kultury.

Obliczony za pomocą planimetra obszar gruntów, wciągniętych do konkurencyi przedstawia się w poszczególnych gminach katastralnych jak następuje:

Kukizów	34·5959 ha.
Ceperów	93·0632 „
Dziedziłów	239·0695 „
Chreniów	3·9233 „
Ubinie	326·1274 „
Lisko	20·5287 „
Nowosiółki	8 6842 „
Razem	<u>725·9922 ha.</u>

czyli okrągło 1262 morgów.

Koszt osuszenia i ochrony od zwykłych zalewów jednego morga łąki wynosić będzie zatem przeciętnie 45-70 zł. We wzmiankowanym powyżej projekcie regulacji górnej sekcji Gnilej Lipy wynosił przy wysokości sumy kosztorysowej o 135.000 zł. i obszarze konkurencyjnym około 3000 morgów koszt ochrony jednego morga okrągło 45 zł.

Ekonomiczne znaczenie regulacji.

Jak już przy opisaniu istniejących stosunków nadmieniono, cały prawie obszar łąk wciągniętych do konkurencyi produkuje z powodu zabagnienia wywołanego przez stawy i przez nieregularny bieg Dumnego potoku, jakoteż z powodu często powtarzających się wylewów tylko trawy kwaśne, z których oprócz tego można prawie co roku uzyskać tylko jeden zbiór siana na czem cierpi stan gospodarstwa rolnego interesowanych gmin i obszarów dworskich.

Morg takiej kwaśnej i zabagnionej łąki reprezentuje tam w istniejących stosunkach według podania stron wartość rocznego dochodu 5-10 zł. podczas gdy partye łąk, które zostały przez właścicieli własnym kosztem za pomocą lokalnych rowów osuszających w części osuszone, przynoszą roczny dochód 30 zł. od morga.

Podwyższenie dochodu z ulepszanego gospodarstwa łąkowego przez przeprowadzenie projektowanej regulacji Dumnego potoku i dopływu Rudki wyniosłoby przeto na przestrzeni 1262 morgów po 20 zł. od morga kwotę 25.240 rocznie, co reprezentuje według stopy procentowej 5% kapitał 504 800 zł. uzyskany wkładem kwoty kosztorysowej 57.600 zł., przy czem uwzględnić jeszcze wypada podniesienie się chowu bydła, który obecnie z powodu braku paszy ogranicza się tylko na utrzymywaniu inwentarza niezbędnego do obrobienia roli.

Program budowy.

Ze względu na sumę kosztorysową 57.600 zł. proponuje się wykonanie zamierzonej regulacji w okresie dwuletnim, ponieważ z praktyki przy wykonaniu innych robót regulacyjnych tego rodzaju okazało się, że przy użyciu miejscowego robotnika rocznie można przebudować najwyższą kwotę przeciętnie 30.000 do 40.000 zł.

W pierwszym roku budowy można uporządkować cały dopływ Rudkę, tudzież część potoku Dumnego od początku regulacji t. j. km. 9.806 w górę w następnym zaś roku budowy doprowadzić projektowaną regulację Dumnego potoku do młyna w Kukizowie, przyczem z budową projektowanych obiektów będzie się postępować w miarę posuwania się robót regulacyjnych.

Lwów w Maju 1893.

Stanisław Szczepanowski w. r.
inżynier-asytent krajowego biura melioracyjnego.

Andrzej Kędzior w. r.
Dyrektor biura melioracyjnego.

Alegat 5. do Sprawozdania Wydziału krajowego, L. W. 64941/93.

Projekt.

Ustawa z dnia o regulacji potoku Dumnego.

Za zgodą Sejmu Mojego królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krajkowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

Regulacja potoku Dumnego od stawu w Kukizowie do mostu gminnego w Lisku w powiatach lwowskim i kamioneckim ma być wykonaną jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej regulacji służyć ma projekt Wydziału krajowego z roku 1893 preliminujący koszta robót na 57.600 zł.

Wydział krajowy zostaje jednak upoważnionym do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z administracją państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta regulacyi i włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu regulacyjnego.

Do pokrycia tych kosztów mają się przyczynić:

a) fundusz krajowy bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów;

b) państwowym fundusz melioracyjny w myśl §. 6. ustępu 1. i §. 4. ustępu 1. ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. N. 116, bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości trzydziestu procent kosztów z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia;

c) wreszcie właściciele gruntów i zakładów, które położone są w okręgu konkurencyjnym przez władze polityczne oznaczyć się mającym, resztę preliminowanych kosztów budowy, a to w myśl §. 66. krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. ust. i rozp. kraj. N. 38. według stosunku korzyści, których oczekiwać należy, lub w miarę wielkości niebezpieczeństwa, które ma być usunięte, albo też, o ile rozkład kosztów na tej podstawie nie da się uskuteczyć, według wartości tych gruntów i zakładów.

§. 4.

Do rozłożenia i ściągnięcia datków stron interesowanych w §. 3. pod c) wymienionych zawiązaną będzie przez administrację państwa w porozumieniu z Wydziałem krajowym spółka wodna.

Bliższe szczegóły co do wyboru i liczby członków Wydziału tej spółki określi statut przez władzę polityczną ułożyć się mający.

§. 5.

Datki oznaczone w §. 3. pod a) b) i c) mają być oddane do rozporządzenia w czasie budowy w różnych ratach rocznych z tem ograniczeniem, że rzeczywista wypłata zasiłków kraju i państwowego funduszu melioracyjnego odbywać się ma w granicach pojedynczych rat rocznych w miarę potrzeby dla wykonania robót programem objętych.

§. 6.

Dla utrzymania wykonanych robót regulacyjnych po skończeniu budowy ma być utworzonym oddzielny fundusz.

Fundusz ten składać się będzie:

1) z kwoty osiągniętej ze sprzedaży uzyskanych przez regulację gruntów;

2) z odsetek tej kwoty, jakie narosną w czasie budowy.

Dalsze postanowienia co do rozkładu reszty kosztów utrzymania na kraj i strony interesowane, ewentualnie utworzenia w tym celu jednej lub więcej spółek wodnych i innych zarządzeń potrzebnych do konserwacji wykonanych robót wydane zostaną w drodze ustawodawstwa krajowego.

§. 7.

Wykonanie robót regulacyjnych i konserwacyjnych, zarówno jak i zarząd funduszu regulacyjnego i konserwacyjnego obejmie Wydział krajowy.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa i ostateczny kosztorys oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem, któremu podobnie jak i stronom interesowanym przyznanym zostaje wpływ odpowiedni na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, co do czasu trwania budowy, terminów, płatności i sposobu uiszczania datków, oraz co do ewentualnego współdziałania państwowych organów technicznych przy wykonaniu tego przedsiębiorstwa, określi rozporządzenie wykonawcze ułożone przez Wydział krajowy wspólnie z Namiestnictwem, a zatwierdzone przez Ministerstwo rolnictwa.

§. 8.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa skarbu i spraw wewnętrznych.

Alegat 6. do Sprawozdania Wydziału krajowego L. W. kr, 64941/93

Projekt.

Ustawa z dnia o obwałowaniu lewego brzegu Dunajca od mostu kolejowego w Bogumiłowicach do Biskupic radłowskich.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

Obwałowanie lewego brzegu rzeki Dunajca od mostu kolejowego w Bogumiłowicach do Biskupic radłowskich ma być wykonane w ciągu lat czterech po wejściu w życie tej ustawy, jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej melioracji służyć ma projekt Wydziału krajowego z roku 1891, preliminujący koszta robót na 140.000 zł.

Wydział krajowy zostaje jednak upoważniony do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z Administracją państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta budowy włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu budowy.

Do pokrycia tych kosztów mają się przyczynić:

a) fundusz krajowy bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości czterdziestu procent prelimitowanych kosztów;

b) państwowy fundusz melioracyjny w myśl §. 6. ust. 1. i §. 4. ust. 1. ustawy z dnia 30. czerwca 1884 dz. u. p. Nr. 116 bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości trzydziestu procent kosztów;

c) wreszcie właściciele gruntów i zakładów, które położone są w okręgu konkurencyjnym, przez władze administracyjne oznaczyć się mającym, resztę prelimitowanych kosztów budowy, a to w myśl §. 66. kraj. ust. wodnej z dnia 14. marca 1875 (dz. ust. kraj. Nr. 38) według stosunku korzyści, których oczekiwać należy, lub w miarę wielkości niebezpieczeństwa, które ma być usunięte, albo też o ile rozkład kosztów na tej podstawie nie da się oznaczyć, według wartości tych gruntów i zakładów.

§. 4.

Dla rozłożenia i ściągnięcia datków prywatnych stron interesowanych w §. 3. pod e) wymienionych, zawiązaną będzie przez Administrację państwa w porozumieniu z Wydziałem krajowym spółka wodna.

Bliższe szczegóły co do wyboru i liczby członków Wydziału tej spółki, określi statut przez władzę polityczną ułożyć się mający.

§. 5.

Zasiłki krajowe i państwowe oraz prestacye konkurencyjne mają być uiszczone w czasie budowy w czterech równych ratach rocznych z góry.

§. 6.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być utworzony oddzielny fundusz.

Fundusz ten składać się będzie:

1. z dochodów uzyskanych z wydzierżawienia wału ochronnego,
2. z corocznych datków kraju i prestacyj konkurencyjnych.

Dalsze postanowienia co do wysokości datków kraju i prestacyj konkurencyjnych na konserwację ewentualnie utworzenia w tym celu jednej lub więcej spółek wodnych i innych zarządzeń potrzebnych dla utrzymania wykonanych budowli, wydane zostaną w drodze ustawodawstwa krajowego.

§. 7.

Wykonanie robót oraz zarząd funduszu budowlanego i konserwacyjnego obejmie Wydział krajowy.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa i ostateczny kosztorys oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem, któremu podobnie jak i stronom interesowanym przyznanym będzie wpływ odpowiedzialni na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, oraz co do ewentualnego współdziałania rządowych organów technicznych przy wykonaniu tego przedsięwzięcia określi rozporządzenie wykonawcze, które ułoży Wydział krajowy wspólnie z Administracją państwa.

§. 8.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, skarbu i spraw wewnętrznych.
